الحمد لله رب العلمین والعاقبة للمتقین

مفتاح القرآن

مؤلفہ جناب مرزا قلیچ بیگ صاحب
ڈپٹی کلکٹر لاڑکانہ سندھ

حسب فرمائش منشی محبوب عالم صاحب مالک و اڈیٹر پیسہ اخبار لاہور

در سنہ ۱۳۱۰ ہجری المقدس

در مطبع خادم التعلیم پنجاب لاہور میں منشی محبوب عالم صاحب
مالک مطبع کے اہتمام سے چھپا

تعداد جلد ...

قیمت فی جلد ۱۸

مندرجہ ذیل رسالے اور اخبار ین کارخانہ مطبع خادم التعلیم لاہور سے نکلتے ہیں

ہفتہ وار اشاعت چار ہزار کاپی سے زائد ہے

پیسہ اخبار لاہور

نہایت ارزاں کیونکہ قیمت صرف دو روپے سالانہ معہ محصولڈاک ہے۔ اور پیشگی قیمت دینے والے کو ایک عمدہ کتاب انعام ملتی ہے۔ حجم سولہ صفحے۔ بالتصویر۔ بہت سی تازہ بتازہ اور معتبر خبریں۔ نادر اور پسندیدہ اور قابل دید و دلچسپ مضامین شائع ہوتے ہیں جو شخص ایک پرچہ نمونے کا منگوالے اگر کچھ بھی مذاق اخبارات کا رکھتا ہو تو ممکن نہیں کہ ہمیشہ کے لئے اسکے مطالعہ کا شائق نہ ہو جائے یہی وجہ ہے کہ اس وقت تمام ہندوستان کے اردو اخبارات میں زیادہ بکتا ہے ۔

زمیندار۔ باغبان و بیطار

چونکہ ہندوستان میں مضامین زراعت یا باغبانی علاج المواشی صنعت و حرفت و تجارت وغیرہ مضامین کا اکیلا ماہوار اردو رسالہ ہے قیمت عام سالانہ چار روپے امراء سے پانچ روپے حکام والیان ریاست سے چھ روپے پیشگی لینے کی کاپی ہر کو مل سکتی ہے ہر ایک ہندوستان کے خیر خواہ کا فرض ہے کہ اس نادر رسالے کی امداد کرے اور اس غرض سے سرگرم ہو۔ اس رسالے کی بابت بڑے بڑے تجربہ کار افسران زراعت اور دستکار لوگوں نے بہت اعلےٰ رائے دی ہے۔ اور پنجاب کے اکثر حکام ضلع نے اسکی خریداری فرما کر اسکی سرپرستی منظور کی ہے ۔

انتخاب لاجواب

تمام جہان کے نہایت دلچسپ کتب اخبارات رسالجات اور مضامین نادرہ کا ہندوستان میں کسی قدر اخبار بینی کا مذاق پیدا ہو جاتا ہے لیکن اخبار سے غرض خاص عام جمہور کی معلوم کرنے یا بڑے بڑے پر مغز اور پیچیدہ مضامین پولیٹیکل وغیرہ کے پڑھنے کی ہوتی ہے۔ مگر عام تفریح اور دلچسپی سامان لا اشاعت تفریح سے حاصل کرنا ابھی تک بھی جانتا بھی نہیں انتخاب کی غرض یہی ہے کہ نہایت مختصر پیرائے میں ہر قسم کی دلچسپ اور لطیف باتیں فی الحقیقت علم کی نشوونما کے مدد و مذاق اور عجیب و غریب باتیں علمی ایجادیں تواریخی سبق آموز عقل کے جواہر دلچسپ فسانے بالتصویر نادر مذاقیہ تصویریں حکماء کے اقوال سوانح عمریاں انعامی سوالات کا مقابلہ اور ایسے دیگر عنوان مضامین کے ہونگے ہر رسالے کے انعامی سوالات اور مضامین کی اجرت سو روپے سے زیادہ خرچ کیجاویگی نمونے کی قیمت [illegible]

شریف بیبیاں

تسلیم بہنوں کا ماہوار رسالہ جس میں سچا اور مستند لائق سلیقہ شعار نیکبخت بی بی اور مہربان عقلمند ماں بننے کی ہدایات درج ہوتی ہیں ماہ جولائی سنہ ۱۹۰۱ء سے کارخانہ مطبع خادم التعلیم پنجاب پیسہ اخبار لاہور سے نکلنا شروع ہوا ہے۔ غرض اسکی اشاعت سے صرف یہ ہے کہ یورپ اور امریکہ کے اعلےٰ درجے کے قدردان زنانے رسالوں کی طرز پر ہندوستان کی شریف بیویوں میں امور خانہ داری حسن جال شعرت اور تعلیم و تربیت اطفال کا عمدہ مذاق پیدا کیا جائے ہر شخص جو اہل و عیال رکھتا ہے اس رسالے کو اپنے کنبے میں رواج دینے کا خواہشمند ہو گا نمونے کا رسالہ طلب کرنے پر مفت بھیجا جاتا ہے

تمام درخواستیں کارخانہ پیسہ اخبار لاہور کے پتے پر آنی چاہئیں

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد
خاتم النبیین وعلی آله واصحابه اجمعین اما بعد

میگوید راقم این اوراق و خوشه چین ارباب سخن که بتحریک و ترغیب دوستان
خاص و محبان با اخلاص از مدت مدید خیالے بدلم جاے گرفته که مضامین کلام
ربانی و آیات قرآنی را بوجه اختصار ترتیب نمایم تا هر آنکسے را اشارتے که درکار
باشد و هر حکمے و کنایتے که داعیة الاظهار باشد بسرعت و سهولیت مزید از
قرآن مجید یافته شود. بنا علی ذالک تلاوت آن کتاب عالی آب ابتدا نمودم و
هر کیفیت خاص که سوره بسوره و آیه بآیه بنظر میرسید در بیاض خود درج میکردم
تا که بفضل و منت تمام باتمامش رسانیدم. من بعد جمله مضامین را بترتیب حروف
تهجی علیحده جمع آوردم چنانچه تا عده لغات است - و آنرا مسمی باسم مفتاح القرآن
کردم - امید که جمیع مومنان عالم و عالمان متبحر را این کتاب باعث مسرت
تازه و فرحت بے اندازه خواهد شد که بذریعه آن گمے از دامنش آورد

نواهی وکماهی آیاتِ الٰهی محروم نخواهد ماند و احتیاج بجاے فقطے یا بعالمے نخواهد برد۔

مخفی نماناد که هر مضمون به عبارتِ سلیس و الفاظ مختصر داده شده است و همه فقرات مضمون بلحاظ ترتیب سورتها فراهم آورده۔ بعد هر فقره سه عدد داده شده اند۔ عدد اول نشان جزو است و عدد دوم نشان سوره است و عدد سوم نشان رکوع است*۔ و اغلب این هر سه عدد بر حاشیهٔ مصاحف نوشته میشوند اگر چند فقره از یک رکوع پی در پی آمده اند لفظ (ایضاً) بکار برده شده۔ و اگر جزو و سوره یکیست مگر رکوع علیحده است پس بجاے جزو و سوره خطها۔ رکوع را داده ام۔ چنانچه (— — ۶) یعنی رکوع ششم از سوره و جزو که بالا این فقره آمده۔ و جائیکه کیفیتِ دیگر هم تعلق بهمان یک مضمون میدارد در آخر بیان آن اشاره بلفظ خاص آن مضمون در خطهاے کج داده ام۔ چنانچه (موسیٰ) یعنی کیفیتے که زیر لفظ داده شده تعلق باین مضمون هم دارد و آنرا باید دید۔ ماسوا در اول این کتاب یادداشت جزوها و سورتها با الفاظ اول هر جزو و نام هر سوره هم رقم نموده تا سهولتے باشد۔

الحال عرض بخدمت صاحبان قدرشناس همین است که اگر در نوشتن این اوراق سهوے یا خطاے از بنده رفته باشد ایشان در اصلاح آن کوشند و بر هر مشقتے که درین کار خیر کشیده ام دعاے خیر در حق این احقر العباد کنند۔ والسلام

سپردم بتو مایهٔ خویش را — تو دانی حساب کم و بیش را

قلیچ بیگ — تاریخ ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۰۴ھ — منزل نصیرآباد

* نشان رکوع در هر مصحف بحرف ع داده شده است و عدد آن هم۔

یادداشت نمبر جزوہا و سورتہائے قرآن و تعداد رکوع ہا

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوع ہا
		١	الفاتحہ	١
١	الٓمٓ	٢	البقرہ	٤٠
٢	سیقول السفہاء	"	"	"
٣	تلک الرسل	"	"	"
"		٣	آل عمران	٢٠
٤	لن تنالوا البر	"	"	"
"		٤	النساء	٢٤
٥	والمحصنٰت	"	"	"
٦	لا یحب اللہ	"	"	"
"		٥	المائدۃ	١٦
٧	واذا سمعوا	"	"	"
"		٦	انعام	٢٠
٨	ولو اننا	"	"	"
"		٧	الاعراف	٢٤
٩	قال الملأ الذین	"	"	"
"	"	٨	الانفال	١٠

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوع ہا
۱۰	واعلموا	-	-	۶
-	-	۹	التوبہ	۱۶
۱۱	یعتذرون		-	-
-	-	۱۰	یونس	۱۱
-	-	۱۱	ہود	۱۰
۱۲	ومامن دابۃ	-	-	-
-	-	۱۲	یوسف	۱۲
۱۳	وما ابرئ نفسی	-	-	-
-	-	۱۳	الرعد	۶
-	-	۱۴	ابراہیم	۷
۱۴	ربما یود الذین	۱۵	الحجر	۶
-	-	۱۶	النحل	۱۶
۱۵	سبحان الذی	۱۷	بنی اسرائیل	۱۲
-	-	۱۸	الکہف	۱۲
۱۶	قال الم اقل لک	-	-	-
-	-	۱۹	مریم	۶
-	-	۲۰	طٰہٰ	۸
۱۷	اقترب للناس	۲۱	الانبیاء	۷

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
..	..	۲۲	الحج	۱۰
۱۸	قد افلح المؤمنون	۲۳	المؤمنون	۶
..	..	۲۴	النور	۹
..	..	۲۵	الفرقان	۶
۱۹	وقال الذین	..	..	..
..	..	۲۶	الشعراء	۱۱
..	..	۲۷	النمل	۷
۲۰	امن خلق السموات	..	..	..
..	..	۲۸	القصص	۹
..	..	۲۹	العنکبوت	۷
۲۱	اتل ما اوحی	..	..	..
..	..	۳۰	الروم	۶
..	..	۳۱	لقمان	۴
..	..	۳۲	السجدة	۳
..	..	۳۳	الاحزاب	۹
۲۲	ومن یقنت	..	..	..
..	..	۳۴	السبا	۶
..	..	۳۵	الفاطر	۵

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
-		٣٦	سورہ یٰس	٥
٢٣	ومالی لا اعبد اللہ	-	-	-
-	-	٣٧	الصافات	٥
-	-	٣٨	ص	٥
-		٣٩	الزمر	٨
٢٤	فمن اظلم	-	-	-
-	-	٤٠	المؤمن	٩
-		٤١	حم السجدة	٦
٢٥	الیہ یرد	-	-	-
-	-	٤٢	الشوریٰ	٥
-	-	٤٣	الزخرف	٧
-	-	٤٤	الدخان	٣
-	-	٤٥	الجاثیہ	٤
٢٦	حم	٤٦	الاحقاف	٤
-	-	٤٧	محمد	٤
-	-	٤٨	الفتح	٤
-	-	٤٩	الحجرات	٢

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
..	..	۵۰	قٓ	۳
..	..	۵۱	الذاریات	۳
۲۷	قال فما خطبکم	..	..	
..	..	۵۲	الطور	۲
..	..	۵۳	النجم	۳
..	..	۵۴	القمر	۳
..	..	۵۵	الرحمٰن	۳
..	..	۵۶	الواقعہ	۳
..	..	۵۷	الحدید	۴
۲۸	قد سمع اللہ	۵۸	المجادلۃ	۳
..	..	۵۹	الحشر	۳
..	..	۶۰	الممتحنہ	۲
..	..	۶۱	الصف	۲
..	..	۶۲	الجمعہ	۲
..	..	۶۳	المنافقون	۲
..	..	۶۴	التغابن	۲
..	..	۶۵	الطلاق	۲
..	..	۶۶	التحریم	۲

تعداد اجزاء	الفاظ اول جزو	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
۲۹	تبارک الذی	۶۷	الملک	۲
"	"	۶۸	نٓ	۲
"	"	۶۹	الحاقۃ	۱
"	"	۷۰	المعارج	۲
"	"	۷۱	النوح	۲
"	"	۷۲	الجن	۲
"	"	۷۳	المزمل	۲
"	"	۷۴	المدثر	۲
"	"	۷۵	القیامۃ	۲
"	"	۷۶	الدھر	۲
"	"	۷۷	المرسلات	۲
۳۰	عم	۷۸	النبا	۲
"	"	۷۹	النازعات	۲
"	"	۸۰	عبس	۱
"	"	۸۱	التکویر	۱
"	"	۸۲	الانفطار	۱
"	"	۸۳	التطفیف	۱
"	"	۸۴	الانشقاق	۱

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
-	-	٨٥	البروج	١
-	-	٨٦	الطارق	١
-	-	٨٧	الاعلیٰ	١
-	-	٨٨	الغاشیہ	١
-	-	٨٩	الفجر	١
-	-	٩٠	البلد	١
-	-	٩١	الشمس	١
-	-	٩٢	اللیل	١
-	-	٩٣	الضحیٰ	١
-	-	٩٤	الانشراح	١
-	-	٩٥	التین	١
-	-	٩٦	العلق	١
-	-	٩٧	القدر	١
-	-	٩٨	البینة	١
-	-	٩٩	الزلزال	١
-	-	١٠٠	العادیات	١
-	-	١٠١	القارعة	١
-	-	١٠٢	التکاثر	١

تعداد جزوها	الفاظ اول جزوها	تعداد سورتها	اسامی سورتها	تعداد رکوعها
-	-	۱۰۳	العصر	۱
-	-	۱۰۴	الھُمَزۃ	۱
-	-	۱۰۵	الفیل	۱
-	-	۱۰۶	القریش	۱
-	-	۱۰۷	الماعون	۱
-	-	۱۰۸	الکوثر	۱
-	-	۱۰۹	الکافرون	۱
-	-	۱۱۰	النصر	۱
-	-	۱۱۱	اللھب	۱
-	-	۱۱۲	الاخلاص	۱
-	-	۱۱۳	الفلق	۱
-	-	۱۱۴	الناس	۱

بسم الله الرحمن الرحیم

الف

آخرت — حیات دنیا و آخرت (۱-۲-۱۰) اجر آخرت برای مردمان بهتر است (۱۳-۱۲-۷) کسانیکه در آن روز گمان دارند عذاب خواهند دید — (۱۵-۱۷-۱) کسیکه ارادهٔ آخرت دارد و سعی آن میکند مومن است (- - ۲) آخرت درجه بزرگ دارد (- - ۲) بر آخرت قایل باید بود (۱۵-۱۹-۳) کسانیکه بر آخرت ایمان ندارند بهانروز عذاب خواهند دید (۲۵-۲۷-۱) بعضی مردمان در آخرت شک دارند (۲۰-۲۷-۵) وحشیان عام مے پرند (- - ۶)

آدم — خلقت آدم (۱-۴-۴) آدم اسماء چیزها می آموزد (ایضاً) ملائک با و سجده میکنند (ایضاً) الله آدم را و دیگر پیغمبران را بر همه عالم گزیده — (۴-۳-۱۴) آدم را دو فرزند پسر و دختر توام از حوا پیدا میشوند — (۲۹-۳-۵) خلقت آدم ملائک با و سجده کردند مگر ابلیس که عزم

پیدا میکند (۸-۷-۲) آدم از جنت بزمین نقل میکند (۳-۰-)
اولاد او از پشت پیدا میشود (۹-۷-۲۲) چون حوا را حمل شد ابلیس
هر دو را میترساند (- -۲۴) الله بملایکه حکم میدهد تا آدم را سجده کنند
وایشان سجده میکنند مگر ابلیس (۱۵-۱۷-۷) ابلیس آدم را سجده
نمیکند - دشمن انسانست - از قوم جن بوده (۱۵-۱۸-۷) - الله عهد
با آدم کرده - ملایکه سجده باو میکنند مگر ابلیس که عدوی او میشود و او را
گمراه میکند (۱۶-۲۰-۷) آدم وحوا میوه درخت ممنوعه میخورند شرمگاه
خود می بینند (ایضاً) خلقت آدم وسجده کردن ملایکه باو مگر ابلیس
(۲۳-۳۸-۵) ✣ (ابلیس)

آذر - حجت ابراهیم با پدرش آذر وقوم خود در باب بتان وخیال وقیاس او
در داشتن رب خود (۷-۶-۹) (ابراهیم)

آزمایش - الله انسان را بمال وجان می آزماید (۴-۳-۱۹) -

آسمان - جمله هفت آسمانست (۱-۲-۳) - هر چیز در آسمان و زمین از خدا
هست (۵-۴-۱۹) آسمان و زمین در شش روز ساخته شدند
(۸-۷-۷) هفت آسمان در دو روز آفریده شدند (۲۴-۴۱-۲)

آصف - وزیر سلیمان گفتگوی او با سلیمان (۱۹-۲۷-۳) (سلیمان)

آل ابراهیم - کتاب وحکمت داده شدند (۵-۴-۸) (ابراهیم)

آل عمران - سوره آل عمران (۳-۳) (عمران)

آل فرعون - کافر بودند - سزاست ایشان (۳-۳-۲) بقحط و بلاهای دیگر

مثل عوج کہا و جبرا و قمل گرفتار شدند (۹ - ۷ - ۱۶) خراب شدند (۲۷ - ۵۶ - ۳) (فرعون)

آواز - آواز خر از ہمہ کریہ تر ہست (۲۱ - ۳۱ - ۲) پیش نبی باواز بلند سخن نباید گفت (۲۶ - ۴۹ - ۱)

آہن - از آہن چہ فائدہ ہا میشوند (۲۷ - ۵۷ - ۳)

آیات - نشانیان کہ اللہ برائے عاقلان آفریدہ (۴ - ۳۴ - ۲۰) نشانہائے قدرت اللہ (۷ - ۶ - ۱۲) کسی کہ بر آیات اللہ ایمان ندارد عذاب خواہد دید (۱۴ - ۱۹ - ۱۱۴) یکی آیت بجائے دیگری می آید - آن ہمہ از اللہ ہست افترا نیست (ایضاً) اللہ برائے ترسانیدن بندگان آیات یعنی نشانہا میفرستد (۱۵ - ۱۷ - ۶) - در آیات اللہ کافران جدل میکنند (۲۴ - ۴۰ - ۱) شمس و قمر و دیگر آیات قدرت اللہ (۲۴ - ۴۱ - ۵) کسے کہ آیات قرآن را بخیال نمی آرد بجہنم خواہد رفت (۲۵ - ۴۵ - ۱) (قدرت) (اللہ)

آیت - آیۃ الکرسی (۳ - ۲ - ۳۴)

ابراہیم - آزمایش او بہ بعضے کلمات (۱ - ۳ - ۱۵) ابراہیم ہمراہ اسمٰعیل کعبہ را پاک میکند - دعائے او (ایضاً) دین ابراہیم بہتر است (۱ - ۳ - ۱۶) بہ یعقوب نصیحت میکند (ایضاً) بحث ابراہیم با بادشاہ کافر کہ از مردم سجدہ میخواست (۳ - ۳ - ۵۳) ابراہیم چہار مرغ [illegible]

که باز زنده میشوند (ایضاً) حنیف بود نه یهود و نه نصرانی (۳-۳-۷)
محبت با او و پیروی ملت او باید کرد (۴-۳-۱۰) دین او بهتر
(۵-۴-۱۰) خلیل الله بوده (ایضاً) الله با براهیم و دیگر انبیا وحی فرستاد
(۶-۴-۲۳) حجت ابراهیم با پدر و قوم خود در باب بتان و خیال او در دانستن
رب خود (۷-۱۱-۹) ملائک بشارت از الله باو می رسند و او مهمانی ایشان
میکند (۱۲-۱۱-۷) سوره ابراهیم (۱۳-۱۴) ابراهیم عرض بخدمت الله
میکند (۱۳-۱۴-۶) بجنگلی میبرد که هیچ زراعت انجا نبوده و بعد ازان
بقدرت الله آبادی بسیار میشود (ایضاً) مهمان باو می آید و بشارت
پسر باو میرساند (۱۴-۱۵-۱۶) حنیف بود مشرک نبود. شاکر نعمت بود و
در دنیا و آخرت صالح شده (۱۴-۱۶-۱۶) پیغمبر صدیق بود - او به پدر
خود نصیحت میکند - الله باو اسحاق و یعقوب میدهد (۱۶-۱۹-۳) هدایت
داده شده - پدر را و قوم خود را در باب بتها طعنه میزند - گفتگوی او
(۱۷-۲۱-۵) کعبه برای عبادت او مقرر کرده شد (-- ۶) قصه او
به پدر و قوم خود در باب بت پرستی حرف میزند (۱۹-۲۴-۵) تعریف رب
میکند (ایضاً) رسول خداست - بقوم خود برای عبادت الله
وعظ میکند (۲۰-۲۹-۲) او را در آتش می اندازند و الله او را
ازان نجات میدهد (--- ۳) لوط برابراهیم ایمان آورده (۲۰-
۲۹-۳) گفتگوی او با قوم و پدر خود و فکر کردن او در باب الله (۲۳-
۲۷-۳) با پدر و قوم خود بحث میکند (۲۵-۲-۳-۴) حکایت مهمانان او

ابراہیم (۲۷-۱۵-۲) ہدایت او بقوم و پدر خود (۲۸-۲۰-۱)

ابلیس - آدم را سجدہ نمیکند (۱-۲-۴) (۸-۷-۲) عزم خرابی آدم
میکند (ایضاً) ہمہ ملائکہ سجدہ بآدم میکنند مگر ابلیس کہ آدم را
فریب میدہد (ایضاً) از حضور اللہ راندہ میشود و ملعون گشتہ پے
گمراہی انسان کمر مے بندد (۱۴-۱۵-۳) بشر را سجدہ نمیکند
(ایضاً) دشمن آدم میشود (۱۵-۱۷-۷) ہر کسے کہ پیروی شیطان
خواہد کرد در جہنم عذاب خواہد دید (ایضاً) او بر بندگان خدا ہرگز
غلبہ نتوان کرد (ایضاً) دیگر ہمہ ملائکہ آدم را سجدہ میکنند مگر ابلیس از
حکم اللہ ابا میکند (ایضاً) آدم را سجدہ نمیکند - دشمن او و زن او
واز جنت برآوردہ (۱۵-۱۸-۷) عدوی آدم میشود (۱۶-۲۰-۷)
آدم را سجدہ نمیکند (۲۳-۲۸-۵) (آدم) (شیطان).

ابن السبیل - (مسافر)

ابن مریم - (عیسیٰ)

ابوبکر - صدیق در غار رفیق محمدؐ بودہ (۱۰-۹-۶)

ابوجہل - اشارہ بہ دعاے او وقتیکہ از مکہ برآمد (۹-۸-۴) اشارہ
بگریختن شیطان از دست ابوجہل در جنگ بدر چون جبرئیل و
میکائیل را دیدہ (۱۰-۸-۶)

ابوسفیان - سردار کافران در جنگ احد اشارہ باو (۴-۳-۱۸)

ابولہب ابولہب و زنش دشمن محمدؐ بودند (۳۰-۱۱۱-۱)

اتفاق۔ نعمت باید شمرد (۶-۳-۱۱)

اجل۔ مقرر است (۷-۵۶-۱) بر آمدن اجل مقرر است (۸-۷-۴) (۱۱-۱۰-۵) یکساعت ہم پیش و پس نیستوانند شد (ایضاً)

کسے پیش از اجل نخواہد مرد (۴-۱۶-۸) اجل پیش و پس نمیشود۔ (۱۹-۲۲-۳) وقت اجل مقرر است تا آنوقت الله گذاشته است

ہمہ مردمان را (۲۲-۳۵-۵) (موت) (مرگ)۔

اُحُد۔ اشارہ بجنگ اُحد (۴-۳-۱۵) (--۱۷ و ۱۸) شکست اسلام دران جنگ (۴-۳-۱۶) کسانیکه درین جنگ گریختند گناه برایشان (ایضاً)

احرام۔ ذکر احرام (۲-۲-۲۴) در احرام شکار جانوران و ماہی حرام است اگر کسے متعمداً کند کفارت برا و لازم میشود (۷-۵-۳)

احزاب سورۃ الاحزاب (۲۱-۳۳) جنگ احزاب که دران لشکر بود از باد تند گریخته شد (۲۱-۳۳-۲)

احسان۔ جزا سے احسان احسانست (۲۷-۵۵-۳) احسان بوالدین باید کرد (۱-۲-۱۰) (۸-۶-۱۹) (۲۶-۴۶-۲)

احقاف۔ سورۃ الاحقاف (۲۶-۴۶)

اخلاص۔ سورۃ اخلاص یعنی قل ہو الله احد (۳۰-۱۱۲)

اخوان۔ اخوان شیطان در آدم وسوسے انداز ند (۹-۷-۲۴) بیجا خرچ کنندگان اخوان شیاطین ہستند (۱۵-۱۷-۳)۔

ادریس - یکے از انبیا بودہ (۱۶-۱۹-۴) صابر بودہ (۱۷-۲۱-۶)

اذان - بعضے از یہود و مشرک از جہل بر اذان خندہ میکردند (۶-۵-۹)

ارم - مانند ارم شہرے آفریدہ نشدہ (۳۰-۸۹-۱)

ازواج - ہر چیز جفت پیدا شدہ (۲۳-۳۶-۳) بعضے وقت ازواج و اولاد
دشمن ہستند (۲۸-۶۴-۲) ۱ ازواج نبی مادران امت ہستند -
(۲۱-۳۳-۱) ۲ کدام ازواج نبی را حلال اند (۲۲-۳۳-۶) (نساء)

استعانت - بہ صبر و صلوات استعانت باید خواست (۱-۲۰-۵)

استغفار - از اللہ مغفرت مے آرد (۴-۳-۱۴) استغفار از جہالت مقبول میشود
نہ سوائے آن (۴-۴-۳) بہر حال بہتر (۵-۴-۱۶) برائے کافران ہیچ
فائدہ ندارد (۱۰-۹-۱۰) از رب باید خواست کہ خیلے فائدہ دارد
(۱۲-۱۱-۱) شعیب قوم خود را برائے استغفار ترغیب میدہد (۱۲-۱۱-۸) (توبہ)

اسحٰق - یکے از پیغمبران بود (۱-۲-۱۶) اسحٰق و دیگر جمیع رسولان ہدایت و کتاب
و نبوت دادہ شدند (۷-۶-۱۰) اسحٰق وحی کردہ شد (۶-۴-۲۳) باسحٰق
و یعقوب ابراہیم وعدہ کردہ شد (۱۲-۱۱-۷) اللہ اسحٰق با براہیم عطا میکند
(۱۳-۱۴-۶) (۱۶-۹-۳) اسحٰق و یعقوب بلوط دادہ شدند (۱۷-۲۱-۵)
(۲۰-۲۹-۳) (ابراہیم) (یعقوب)

اسراف - خدا تعالے اسراف کنندگان را دوست ندارد (۸-۷-۳) اسراف ممنوع است
و اسراف کنندگان در شمار اخوان شیاطین اند (۱۵-۱۷-۳) -
در قتل اسراف نباید کرد (۱۵-۱۷-۴)

اسرافیل (صور)

اسلام - دینِ اسلام (۱-۲-۴۰) مانند بارانست (-- ۳۰) بہتر از ہمہ
(۲-۲-۲۵) پیش اللہ پسندیدہ است (۳-۳۰-۲) دین غیر اسلام پیش اللہ
قبول نہ (-- ۹) از ہمہ دین ہا اسلام بہتر (۵-۴-۱۸) دینِ اسلام پسند
کردہ شدہ است (۶-۵-۱۰) اسلام ہدایتیست از طرف اللہ (۸-۶-۱۵)
اسلام آہستہ آہستہ غالب میشود (۱۰-۸-۴) (مسلمان)

اسمٰعیل - با پدر خود ابراہیم کعبہ را پاک میکند (۱-۲-۱۵) پیغامبر است (-- ۱۶)
اللہ باو وحی فرستادہ (۶-۴-۲۳) اسمٰعیل و اسحٰق با براہیم عطا شدند
(۱۳-۱۴-۶) رسول صادق الوعد بود (۱۶-۱۹-۳۰) صابر و صالح بود
(۱۷-۲۱-۶) خوشخبری اسحٰق باو میرسد (۲۳-۲۷-۳۳) خواب
مے بیند کہ پسر خود را ذبح کردہ است (ایضاً)

اسمہا - اسمہاے اللہ بسیار خوب ہستند (۹-۷-۲۲) با آدم اسمہاے
چیزہاے آموزد (۱-۲-۱۶)

اصحاب - اصحاب محمد دو فرقہ بودند مہاجر و انصار - چہ کنانند و جزاے ایشان
چہ (۱۰-۸-۱۰)

اصحاب الاعراف گفتگوے اصحاب الجنۃ با صحاب النار و اصحاب الاعراف (۸-۷-۵۵۵)
(اعراف)

اصحاب الایکۃ - اللہ از قوم انتقام میگیرد (۱۴-۱۵-۵)
اصحاب الجنۃ کسانے کہ اعمال نیک دارند (۱-۲-۹) گفتگوے ایشان با اصحاب النار

واصحاب الاعراف (۸-۷-۵) کسانیکہ ایمان دارند و عمل صالح کنند (۱۲-۱۱-۲) ایں کسان در جنت و چہ آرام و آسایش باشند (۲۳-۳۶-۴)

(جنت)

اصحاب الحجر - یعنی قوم ثمود - سزائے ایشان (۱۴-۱۵-۶) (ثمود)

اصحاب السبت - بنی اسرائیل کہ در سبت تجاوز کردند بشکل بوزنیہ بدل شدند (۱-۲-۸) (۵-۶-۷) (سبت)

اصحاب الشمال - چہ کسانرا میگویند (۲۷-۵۶-۲)

اصحاب الفیل - بر ایشان باران سنگ افتادہ (۳۰-۱۰۵-۱)

اصحاب القریہ - مثل ایشان - دو پیغمبر با ایشان فرستادہ شدند (۲۲-۳۶-۲)

اصحاب النار - کسانیکہ گناہ میکنند (۱-۲-۹) گفتگوئے اصحاب الجنت با ایشان واصحاب الاعراف (۸-۷-۵)

اصحاب الیمین - چہ کسانند (۲۷-۵۶-۱)

اصحاب کہف - قصہ ایشان - سالہا در غار میخوابند - ہدایت بدل ایشان مے آید (۱۵-۱۸-۱) مشورت کردہ در غار میروند و میخوابند (--۲) تکرار در باب تعداد ایشان (--۳) در غار سہ صد و نہ سال میخوابند (--۴)

اصحاب ایکہ - ایں قوم بر جان خود ظلم کردند (۱۰-۹-۹)

اطاعت - اطاعت اللہ بہتر است (۳-۳-۲) خیلے اجر دارد (۶-۴-۲) و نافرمانی سزا آرد (ایضاً) - اطاعت یعنی فرمانبرداری اللہ و رسول خوبست (۷-۵-۱۲) (۲۲-۳۳-۹)

اعراب - از جہاد عذر کردند و در کفر سخت اند (۱۰-۹-۱۲) بعضے از اہل مدینہ کہ منافق
باشند عذاب بنبینند (-- ۱۳) برائے اہل مدینہ واجب نبود کہ از نبی پس مانند
(۱۱-۹-۱۵)

اعراف - سورۃ الاعراف (۸-۷) اعراف مابین بہشت و دوزخ است (۸-۷-۵۰)
اصحاب الاعراف چہ خواہند گفت (-- ۵ و ۶)

اعلیٰ - سورۃ الاعلیٰ (۳۰- ۸۷)

اعمال - و اعمال صالح - (عمل)

افترا - قرآن افترا نیست یعنی بدروغ ساختہ نشدہ است - کسے مثل آن نخواہد
ساخت (۱۲-۱۱-۲) کسانیکہ بر اللہ دروغ مے بندند چہ عذاب خواہند دید
(ایضاً) افترے گناہ کبیرہ است (۱۵-۱۸-۲)

اقربا - (قریبان)

اللہ - غیب آسمان و زمین میداند (۱-۲-۴) ظاہر و باطن میداند و خلاف وعدہ
نمیکند (-- ۹) از اولاد پاک است (۲ -- ۱۴) وحدت و قدرت او
(۲-۲-۲۰) (۲-۳-۲) مالک الملک قادر علی الاطلاق است (-- ۳)
وعدہ اللہ بہ عیسیٰ (-- ۶) اللہ غنی است ظالم نیست (۴-۳-۱۹)
ارادہ اللہ (۵-۴-۵) اللہ یکے است سہ نیست چنانچہ بعضے از نصارا
میگویند (۶-۴-۲۳) (۶-۵-۱۰) اظہار قدرت او (۷-۴-۱)
اللہ واحد است و گواہ بس است (-- ۲) اللہ دانا و توانا است - طاقت
و قدرت او (-- ۷) بجلدی حساب میگیرد - از ظلمات نجات میدہد -

(- - ۸) اظہار قدرت او و نشانہائے او (- - ۹ و ۱۲) از زن و اولاد پاکست (- - ۱۳) اللہ بفجشا یعنی افعال بد حکم نمیکند (۸ - ۷ - ۳) قدرت او در خلقت آسمان و زمین و شمس و قمر وغیرہ (- - ۷) اللہ با موسیٰ کلام میکند و تجلی دیدار خود با و مینماید (۹ - ۷ - ۲۷) اسمہائے اللہ بسیار خوب ہستند (- - ۲۲) ذکر او باید کرد و او را در دل خود یاد باید کرد - (- - ۲۴) اللہ میان انسان و دل او حایل ہست (۹ - ۸ - ۳) اللہ پاک را از ناپاک جدا مے سازد (۱۰ - ۸ - ۴) اللہ بر مردمان ظلم نمیکند و لیکن مردمان خود بر خویشتن ظلم میکنند (۱۱ - ۱۰ - ۵) ہیچ چیز از اللہ پوشیدہ نیست و در قرآن موجود است (- - ۷) اللہ بر مردمان فضل میکند (- - ۶) اللہ روز و شب بنا کردہ (۱۱ - ۱۰ - ۷) ہیچ اولاد ندارد (ایضاً) اللہ بروز قیامت قاضی خواہد شد (- - ۱۰) اللہ حسب مرضی خود بر مردمان خیر و مصیبت مے آرد - او غفور الرحیم است و بہترین حکم کنندہ ہست (۱۱ - ۱۱ - ۱۱) اللہ ظاہر و باطن میداند (۱۲ - ۱۱ - ۱) اللہ ہر غیب را میداند (- - ۱۰) حساب بخشندہ است برائے مردمان پیش او ظاہر و باطن یکسانست (۱۳ - ۱۳ - ۱۰) سوائے اللہ دیگر پروردگار نیست و او شریک و رفیق ندارد (- - ۲) اللہ سریع الحساب است دیگر تمام وارد - آثار قدرت او (۱۳ - ۱۴ - ۵ و ۶) اللہ از کردہ ظالمان غافل نیست (- - ۷) اللہ مکر خوب میداند (ایضاً) او خود را غفور الرحیم میخواند (۱۴ - ۱۵ - ۴) نعمت اللہ از شمار بیرون ست (۱۴ - ۱۶ - ۲) اللہ واحد است (- - ۳) (- - ۷) اللہ بہ بندگان خود چہ نصیحت میکند

(— ۱۳) الله هر کس را مدد میدهد (۱۵-۱۷-۲) مشرکان پسران و دختران را
با الله نسبت میکردند (۱۵-۱۷-۴) ردّ مشرکان - الله یکے است کسے دیگر
نیست سوائے او (— ۵) هر چیز تسبیح الله میخواند (ایضاً) الله نه پسر دارد
نه شریکے نه دوست (— ۱۲) الله غفور و رحیم است (۱۵-۱۸-۸) الله نامهای
خوب بسیار دارد (۱۶-۲۰-۱) هر کسے که توبه میکند الله بخشنده است (— ۴)
الله نگهبانی شب و روز میکند (۱۷-۲۱-۳) هر چیز در آسمان و زمین الله را
سجده میکند (۱۷-۲۲-۲) اظهار قدرت او (— ۹) الله نور زمین و آسمان است
مثل آن (۱۸-۲۴-۵) هر چیز در آسمان و زمین تسبیح و صلوٰة میکند (— ۱۱)
الله بر محمد بندهٔ خود فرقان نازل کرده (۱۸-۲۵-۱) قدرت الله تعالیٰ
(۱۹-۲۵-۵) قدرت و صنعت او (۲۰-۲۷-۵) قدرت و فضل او تعالیٰ
(۲۰-۲۸-۷) (۲۱-۲۹-۶) الله و ملائکه بر نبی درود مے فرستند
مومنان را همچنین باید کرد (۲۲-۳۳-۷) الله مرده را زنده میکند و هر چیز میشنود
میبیند (۲۲-۳۶-۱) الله را وحدت و تعریف شاید (۲۳-۳۷-۱)
الله زن خواه پسر ندارد این همه طوفانست در باب او (۲۳-۳۷-۵) قدرت
و حکمت او (۲۳-۳۹-۱) (— ۲) (۲۴-۴۰-۲) (— ۷) کسے که از و
میترسد چه اجر خواهد یافت (۲۳-۳۹-۲) بیان و مثل قدرت او (۲۵-۴۲-۲)
رزق به بندگان میرساند (— ۳) آثار قدرت او (— ۴) الله با انسان
چه طور کلام میکند یا بوحی یا پس پرده یا به پیغام (— ۵) تعریف الله تعالیٰ
که در آسمان و زمین معبود است (۲۵-۴۳-۷) آیات قدرت او - کسیکه

بر آنہا خیال نمیارد بجہنم خواہد رفت و عذاب خواہد دید (۲۵-۲۵-۱)

اللہ از رگ جان ہم بانسان نزدیکتر است (۲۶-۲۵-۲) قدرت

بارتیاسے (۲-۷-۵-۱) نوح با قوم خود قدرت اللہ را بیان میکند

(۲۹-۷۱-۱) اللہ واحد است نہ از کسے زائیدہ شد و نہ کسے را بزاید

(۳۰-۱۱۲-۱) (رب) (رحمان)

الحمد۔ بسورہ فاتحہ کہ سورہ اول است (۱-۲-۱)

الست۔ الست بربکم قالوا بلیٰ (۹-۷-۲۲)

الفت۔ الفت را نعمت باید شمرد (۴-۳-۱۱)

الواح۔ بر موسیٰ الواح نازل میشوند (۹-۷-۱۷) در آنہا ہدایت و رحمت نوشتہ شدہ (-- ۱۹)

الیاس۔ رسول بود۔ مردمان در ایام او بعل را مے پرستیدند (۲۳-۳۷-۵)

امّ القریٰ۔ یعنی مکّہ۔ قران برائے ساکنان آنجا و حوالی آن نازل شدہ (۷-۶-۱۱) (مکّہ)

امّ الکتاب۔ قرآن (۳-۳-۱) پیش اللہ است (۱۳-۱۳-۶) (قرآن)

امانت۔ در امانت خیانت نباید کرد (۵-۴-۸)

امن۔ برائے کدام فریقیست (۷-۶-۹)

اموال۔ برائے بعضے مردم اموال و اولاد فتنہ است (۹-۸-۳) بذریعہ اموال کسے نزد اللہ آمدن نمیتواند مگر با ایمان و عمل صالح (۲۲-۳۴-۵) (مال)

انبیا۔ میان انبیا ہیچ تفاوت نیست (۱-۲-۱۶) ہمہ انبیا یک امت بود

(ایضاً) انبیا برائے فائدہ انسان ہستند (۲-۲-۲۶) ہمہ انبیا برابر و یکسانند (۳-۳-۹) انبیا در راہ خدا انبیا جنگ میکردند (۴-۳-۱۵) بعضے انبیا بر بعضے فضیلت دادہ شدند (۱۵-۱۷-۶) سورۃ الانبیا (۱۷-۲۱) - (نبی) (رسول)

انتقام - بدلہ بمقدار آن باید گرفت کہ کردہ شدہ نہ زیادہ (۱۵-۱۷-۱۴) اللہ از قوم شعیب انتقام میگیرد (۱۹-۲۶-۱۰) (قصاص)

انجیل از اللہ تعالےٰ نازل شدہ (۳-۳-۱) دران ہدایت و نور نازل شدہ (۶-۵-۷) کسانیکہ توریت و انجیل را قایم دارند خوب میکنند (۶-۵-۱۰) در انجیل و قرآن وعدۂ حق موجود ہست (۱۱-۹-۱۴)

انس - انس و جن ہم در دوزخ میروند (۹-۷-۲۲) انس و جن اگر جمع شوند چیزے مانند قرآن آوردن نہ توانند (۱۵-۱۷-۱۰) (انسان) (جن)

انسان - شیطان دشمن انسانست (۲-۲-۲۵) انسان یک امت بود (۲-۲-۲۶) انبیا برائے فائدہ انسان آمدند (۲-۲-۲۶) خلقت انسان از یک نفس (۴-۴-۱) خلقت انسان از خاک (۱۴-۱۵-۲) انسان ناشکر ہست (۱۵-۱۷-۷) بوقت سختی انسان در دریا فریاد ہا میکند چون نجات یابد اعراض میکنند (ایضاً) خلقت انسان چطور شدہ و از چہ چیزہا (۱۸-۲۳-۱) اللہ برائے انسان چہ نعمت ہا آفریدہ باران و باغات و درختان و جانوران وغیرہ (ایضاً) انسان بوقت مصیبت اللہ را میخواند و بوقت نعمت او را فراموش میکند (۲۳-۳۹-۱)

(خلقت)

انشاء الله - بوقت ہر وعدہ انشاء اللہ باید گفت (۱۵-۱۸-۴)

انشقاق - سورۃ الانشقاق (۳۰-۸۴)

انشراح - سورۃ الانشراح (۳۰-۹۴)

انصار - مدد دہندگان و یاران عیسیٰ (۳-۳-۵) انصار فرقہ از اصحاب محمد بودند (۱۰-۹-۱۰) انصار و مہاجرین بجنت خواہند رفت (۱۱-۹-۱۳) بر ایشان اللہ رحمت کند (۔-۱۴) اللہ دوبارہ بایشان معافی داد (ایضاً) بر سہ کس از انصار پنجاہ روز سختی گذشت ایشان صادق بودند (ایضاً)

انعام - سورۃ الانعام (۷-۶) - انعام یعنی جانوران برائے آدمیان باعث عبرت اند (۱۴-۱۶-۹) - (جانور)

انفال - سورۃ الانفال (۹-۸) انفال یعنی مال غارت کہ بعد جنگ بدست رسد برائے اللہ و رسول است (۹-۸-۱) (غارت)

انفطار - سورۃ الانفطار (۳۰-۸۲)

انکار - تکبیر و انکار از پیش اللہ عذاب مے آرد (۶-۴-۲۴)

اولاد - اللہ از اولاد پاک است (۱-۲-۱۴) قتل اولاد بد است و نشان گمراہی است (۸-۶-۱۹) اولاد را از ترس مفلسی نباید کشت (۔-۱۹) برائے بعضے مردمان اولاد و اموال و اولاد فتنہ است (۹-۸-۳) اللہ ہیچ اولاد ندارد (۱۱-۱۰-۷) بسبب افلاس فی اولاد را کشتن گناہ بزرگ است (۱۵-۱۷-۴) بعضے وقت اولاد و ازواج دشمن

هستند (۲۸-۶۴-۲)-

اولیا- یعنی دوستان خدا هیچ خوف ندارند (۱۱-۱۰-۷)

اهلّة (ماه)

اهل کتاب- اهل کتاب با در یک سخن شامل باید بود (۳-۳-۷) بعضے خرابیها در اهل کتاب (۷-۸) بدچی بدیها ایشان هم هست (۵-۴-۱۸) زنان پاکدامن از اهل کتاب بر مسلمانان حلال‌اند (۶-۵-۱) تهمت بر اهل کتاب در باب مخفی کردن حصه‌هائے کلام الله (۷-۳) اهل کتاب بقرآن خوش میشوند (۱۳-۱۳-۵)

اهل مدینه- اعراب و اهل مدینه را واجب بود که از نبی پس مانند (۱۱-۹-۱۵) بعضے اهل مدینه که منافق هستند عذاب خواهند دید (۱۱-۹-۱۳)

ایذا- بمومنان ایذا رسانیدن گناه است (۲۲-۳۳-۷)

ایفا- هر که بعهد الله وفا کند بهشت خواهد رفت و هر که آن را شکند ملعون است (۱۳-۱۳-۳) (عهد)

ایکه- (اصحاب الایکه)

ایمان- هر چه چیزها ایمان باید آورد (۵-۴-۲۰) ایمان و اعمال صالح چه اجر دارد- (۲-۴-۲۲) (۶-۵-۲) کسیکه ایمان آرد و عمل صالح کند بجنت خواهد رفت (۱۲-۲۹-۲) (۲۱-۳۴-۲) (۱۲-۱۱-۱)

ایمان و عمل صالح خیلے اجر بسیار دارد (۲۵-۲-۱۴-۲) (ایمانداران)

ایماندار- ایمانداران و کنندگان عمل نیک اهل جنت خواهند شد (۱۲-۱۲-۱۴)

آنانکہ ایشان نیکیہا (۸-۷-۵) ایشان چہ جزا و اجر یابند (۱۷-۲۲-۱۴)

بمال و جان جہاد میکنند اجر یابند و بجنت خواہند رفت (۱۱-۹-۱۰)

ایوب - یکے از انبیا بودہ وحی باو کردہ شدہ (۶-۴-۲۳) بوقت عذاب

رب خود را یاد میکرد و از ان ہر آسایش برو موجود شد (۶-۲۱-۱۷)

(۲۳-۳۸-۴۲) بیک ضرب پایش چشمہ آب پیدا شد (ایضاً) صابر بود

و بندہ صالح (ایضاً)

ب

بابل - ہاروت و ماروت ساحران بابل بودند (۱۲-۲-۱)

باران - بر آرسانیدن کافران (۲-۳-۱) فرشتگان بر قوم لوط باران سنگ

باریدند (۷-۱۰-۱۲) باران چہ فائدہ میرسانند (۲-۱۴-۱۴) - بادہا

میفرستد کہ زمین خشک را سبز میکند (۸-۲۲-۱۷)

باقیات الصالحات - اعمال نیک (۹-۱۸-۱۵) نزد پروردگار او لیتر (۵-۱۹-۱۶)

(صالح) (عمل)

بنا - از انسان تبان تعمیر میشوند (۲۴-۷-۹)

بت پرستی - در آخر پشیمانی و افسوس آرد (۳۰-۲-۲) قوم جن انسان را بہ

بت پرستی خود تابع کردہ اند (۱۵-۶-۸)

بخت نصر - بادشاہی کافر - اشارہ باو در عزیر (۳۵-۲-۳) اشارہ بہ غلبہ بخت نصر

بر بنی اسرائیل (۱-۱۷-۱۵)

بُخل- بخل بد است وسزائے آن (۱۸-۳-۴) (۶-۴-۵) (۳-۵۷-۲۷)

کسے کہ بخل میکند بر نفس خود میکند (۴-۴۷-۲۶)

بدبخت- بروز قیامت بدبخت و شقی چہ عذاب در دوزخ خواہند دید (۹-۱۱-۱۲)

بدخوئے- سزائے بدخوئی در زنان (۶-۴-۵)

بدر- اشارہ بجنگ بدر (۲-۳-۳) در جنگ بدر اللہ تعالے لشکر ملائکہ برائے

مدد مسلمانان فرستادہ (۱۳-۳-۴) اشارہ بجنگ بدر (۱۷-۳-۴)

درین جنگ اللہ برائے مسلمانان آب مے بارد (۲-۸-۹) درین جنگ

محمدؐ مشت خاک بطرف دشمن انداخت و دشمن شکست خوردہ (ایضاً)

درین جنگ محمدؐ و دیگر مسلمانان را تعداد کافران بسے اندک مینمود

(۵-۸-۱۰) در جنگ بدر شیطان از دست ابوجہل بگریخت (۶--۱)

بدی- بدی بر کنندہ لازم (۱۸-۴-۵) سزائے بدی (۱۲-۷-۹) جزائے

بدی بدی است (۲-۴۲-۲۵)

برق- برق و رعد برائے ترسانیدن کافران است (۲-۲-۱) بنی اسرائیل را برق

گرفتہ (۳--۶) برق و رعد اللہ تعالیٰ برائے خوف پیدا کرد (۲-۲-۱۳)

بروج- در آسمان زینت دادہ شدہ اند (۱۴-۱۵-۱) سورۃ البروج (۸۵-۳۰)

بزرگی- بعضے بر بعضے بزرگی دادہ شدہ اند (۱۵-۱۷-۲)

بغی- ہر کس کہ بغی و سرکشی میکند بر نفس خود میکند (۱۱-۱۰-۳)

بقر- سورۃ البقرۃ (۱-۲) حکم اللہ بقوم موسےٰ برائے ذبح کردن گاو موصوف

بصفتہا مسئلہ مقرر (۱-۲-۸) (گاو)

بکّہ۔ (مکّہ)

بلد۔ سورۃ البلد (۳۰-۹۰)

بندگان۔ بندگان رحمان چہ قسم آدمیانند وچہ اجر خواہند یافت (۱۹-۲۵-۶)

بنی آدم۔ اللہ بنی آدم را عزت و بزرگی داده و سواری بر بحر و بر و روزی پاکیزه هم۔ (۱۵-۱۷-۸) (آدم)

بنی اسرائیل۔ ذکر بنی اسرائیل (۱-۲-۵) حکم اللہ با ایشان (۔۔-۶) از عذاب آل فرعون بنی اسرائیل رہائی داده شدند میخواستند که اللہ را آشکار ببینند۔ سزای ایشان من و سلوی بر ایشان نازل شده (ایضا) اگر در سبت از حد تجاوز کنند بوزینه شوند (۔۔-۸) از میثاق اللہ برگردند (۔۔-۱۰) سزای ایشان (ایضا) اللہ بسیار آیتها با ایشان داده (۲-۲۶) بعد وفات موسی جالوت بر بنی اسرائیل غارت آورده۔ (۔۔-۳۲ و ۳۳) اللہ عہد و پیمان از ایشان گرفته (۳-۳-۹) ہر طعام بر بنی اسرائیل حلال بود (۴-۳-۱۰) اللہ با ایشان میثاق کرده اما بعد مدتی ایشان گمراه شدند (۶-۵-۳) حکم با ایشان در ممانعت قتل مردم (۔۔-۵) اللہ مہربانیہای بسیار با ایشان کرده (۱۱-۱۰-۹و۱۰) سوره بنی اسرائیل (۱۵-۱۷-۱) حکم اللہ با ایشان برای یافتن بلندی و بزرگی دوباره (۱۵-۱۷-۱) وعده اللہ با ایشان بجانب طور۔ من و سلوی بر ایشان نازل شده (۱۶-۲۰-۱۴) بنی اسرائیل رسول خود را کشتند و خراب کردند (۶-۵-۱۰) داؤد و عیسی نیز

ازبنی اسرائیل کہ کافر بودند لعنت کردند (-۱۱) موسیٰ با بنی اسرائیل
بسلامت عبور دریا میرود (۹-۷-۱۹) اللہ موسے را کتاب داد
دہادی بنی اسرائیل کرده (۱۵-۱۷-۱) بنی اسرائیل وارث همه
ملک مصر شدند (۱۹-۲۶-۳) موسے و ہارون بنی اسرائیل را
بشام بردند (-۲) اللہ بنی اسرائیل را کتاب و حکم و نبوت داد
امّا آخر ایشان سرکشی و نافرمانی کردند (۲۵-۱۲-۲) اللہ موسے را
وارث بنی اسرائیل کرده (۱۴-۱۶-۶) (موسیٰ)

بنی عمرو۔ اشاره به بنا کردن مسجد نبوی در محلہ بنی عمرو بن عوف (۱۱-۹-۱۳)

بنی نضیر۔ اشاره به بنی نضیر کہ قومے از یہود بودند و بدخواہی محمدؐ میکردند
(۲۸-۵۹-۱)

بوزینہ۔ بنی اسرائیل کہ در سبت از حد تجاوز کردند بوزینہ شدند (۱-۲-۸)
یہود بشکل بوزینہ بدل شدند (۹-۷-۲۱) کافران صورت بوزینہ
و خنزیر گرفتند (۶-۵-۹) (اصحاب سبت) (بنی اسرائیل)

بہشت۔ جائے خوش (۱-۲-۳) جائے اول آدم (-۴) احوال بہشت و
دوزخ (۲۳-۳۸-۴) (جنت)

بے ایمانیا۔ اللہ ایشانرا در کدام حالت گذاشته (۲۳-۳۶-۱)

بے بیان۔ احکام و آداب برائے بے بیان نبی (۲۱-۳۳-۴)

بیت الحرام۔ کعبہ بیت الحرام است (۶-۵-۱) (۷-۵-۱۳)

بیت اللہ۔ کعبہ (ب-۳-۱۰)

بیت المقدس - قبلہ اولیٰ مسلمانان (۲-۲-۱۷)

بے دینان - صابئین - اگر با اللہ ایمان دارند از خوف ایمن باشند (۶-۵-۱۰)

مال و اولاد بیدینان وبال است (۱۰-۹-۷) (صابئین)

بیعت - کسانیکہ برسول بیعت کردند گویا با اللہ بیعت کردند و دست اللہ بر دست

ایشان است (۲۶-۴۸-۱) بر کدام شرطہا بیعت زنان قبول باید

کرد (۲۸-۶۰-۲)

بیّنہ - سورۃ البیّنہ (۳۰-۹۸)

پ

پاپوش - موسےٰ بوقت دیدن تجلی حق پاپوش برآورد (۱۶-۱۰-۱)

پردہ - وقت ہائے پردہ چند مقرر شدند برائے اطفال بالغ خواہ نابالغ

(۱۸-۲۴-۸)

پرہیزگاری (تقوی)

پیدایش - پیدائش و خلقت انسان از یک نفس (۷-۶-۱۲) (انسان)

پیغمبر - آدمی است نہ ملک و ہیچ خزانہ ندارد (۷-۶-۵) پیغمبران

آدمیان بودند و طعام میخوردند (۱۷-۲۱-۱) (رسول) (نبی)

پیمائش - پیمانہ و وزن برابر باید بود - اوفوا الکیل والمیزان (۸-۱۱-۱۹)

درباب وزن و پیمانہ (۸-۷-۱۱) - (کیل)

ت

تابوت - صندوق کہ در ایام موسےٰ و ہارون برکت اللہ در بنی اسرائیل

تنور - جوش میزند و طوفان نوح سے برآید (۱۲-۱۱-۶)

توبه - بوسیله توبه خدا تعالے سے بخشد (۳-۳-۹) بعد شکستن سوگند توبه قبول نیست (ایضاً) توبه از جهالت مقبول شود نه سوائے آن (۴-۴-۳) توبه کنندگان اجر مؤمنان گیرند (۶-۴-۲۱) توبه غفران مے آرد (۶-۵-۶) بعد گناه توبه باید کرد - دران دیر نباید (۷-۶-۵) توبه بعد از بدی غفران آرد (- - ۶) (۹-۷-۱۹) سورة التوبه (۱۰-۹) الله توبه بندگان قبول میکند (۱۱-۹-۱۳) توبه از رب باید خواست که فائده دارد (۱۲-۱۱-۱) کسیکه توبه میکند خدا او را مے بخشد (۱۹-۲۲-۱) گفتگوئے عاد و هود با قوم خود در باب توبه (۱۲-۱۱-۵) الله توبه بندگان قبول میکند (۵-۲-۴۲-۳) توبه بهتر است برائے انسان (۲۸-۲۲-۲)

توریت - بر توریت ایمان آوردن واجب است (۱-۲-۵) توریت بموسے داده شده (- - ۱۱) توریت و انجیل از الله نازل شدند (۳-۳-۱۰) دران هدایت و نور نازل شده (۶-۵-۷) منافقان کا قران و توریت کارها بسته میکردند (ایضاً) کسانیکه توریت و انجیل را قایم دارند خوب میکنند (۶-۵-۹ و ۱۰) الله عیسی را توریت و انجیل آموخته۔ (۷-۵-۱۵) توریت بر موسے نازل شده و دران هدایت بوده (۷-۴-۱۱) (۸-۶-۹) در انجیل و قرآن وعده حق موجود است (۱۱-۱۹-۱۶) در توریت و انجیل خبر داده شده که پیروی نبی محمد باید کرد (۹-۷-۱۹) (انجیل)

توکّل - نذیست (۴-۳-۱۷) برخدا توکّل کردن واجبست (۵-۴-۱۱) (۱۳-۱۴-۲) اجرآن درجنّت داده خواہد (۲۱-۲۹-۶)

تہجد - یعنی ازخواب بیدار شده قرآن خواندن اولیترست (۱۵-۱۷-۹)

تیمم - چیست وکے رواست (۵-۴-۷) آداب تیمم (۶-۵-۲) (وضو)

تین - سورۃ التین (۳۰-۹۵)

ث

ثعلبہ - اشارہ باحوال ثعلبہ کہ یکے ازمنافقان بود (۱۰-۹-۱۰)

ثمود - قوم ثمود برخلاف حکم اللہ ناقہ رامی کشتند (۸-۷-۱۰) ثمود را از کشتن ناقہ منع میشود - ناقہ معجزہ از سنگ برمی آید وبچہ میدہد (۱۲-۱۱-۶) ثمود ناقہ را مے کشتند وسزا مے یابند (ایضاً) رسول بایشان فرستادہ شدہ (۱۳-۱۴-۲) ثمود یعنی اصحاب الحجر وسزائے ایشان (۱۴-۱۵-۶) اللہ ناقہ بطور دلیل بہ ثمود داد کہ آنرا کشتند (۱۵-۱۷-۶) عاد وثمود بعد نوح آمدند گفتگوے بان قوم (۱۸-۲۳-۳) ثمود ہلاک کردہ شدند (۱۹-۲۵-۳) قصہ احوال ثمود وصالح وناقہ او (۱۹-۲۶-۸) قصہ ثمود وبرادر شان صالح وگفتگوے او بقوم خود کہ آخر ہلاک میشود (۱۹-۲۷-۴) اشارہ بقوم ثمود (۲۰-۲۹-۳) ثمود وعاد کہ تکبر کردند خراب شدند (۲۴-۱۴-۲) ثمود ناقہ رسول خود کشتند وازان برایشان عذاب رسید

(۳۰-۹۱-۷) تکرار قوم با رسولان خود (ایضاً) (عاد) (صالح) (ناقہ)

ثواب - ثواب دنیا و آخرت پیش اللہ است (۵-۴-۱۹) (عمل) (حب)

ج

جاثیہ - سورۃ الجاثیہ (۲۵-۴۵)

جالوت - بعد وفات موسیٰ جالوت بر بنی اسرائیل تاخت آوردہ و غارت کرد (۲-۲-۳۲ و ۳۳) جالوت از دست داؤد کشتہ شد (۲-۲-۳۳) (داؤد)

جانور - جانوران - گوشت جانوران بریدن یکے از رسمہائے کافران بود (۵-۳-۱۸) در احرام شکار جانوران حرام است اگر کسے متعمداً کند او را کفارت باید داد (۷-۵-۱۳) کدام جانوران حرام اند (۹-۶-۱۷) مردمان لا یعقل از جانوران ہم کمتر و بدتر ہستند (۹-۸-۳) کافران از جانوران ہم بدتر اند (۱۰-۸-۷) جانوران برائے انسان آفریدہ شدند (۱۴-۱۶-۱) از پوستہائے جانوران خیمہا ساختہ میشوند (۱۴-۱۶-۱۱) جانوران برائے مردمان باعث عبرت ہستند (۱۴-۱۶-۹) جانوران برائے سواری و طعام بکار مے آیند (۲۴-۴۰-۹) (انعام)

جاہد - (جہاد)

جاہلان - جاہلانیکہ بر دین خندہ میکنند چہ عذاب میبینند (۷-۴-۸) در مجلس جاہلانیکہ در دین عیب گیرند ہرگز نباید نشست (ایضاً)

جبرئیل - بر جبرئیل و میکائیل ایمان آوردن واجب است (۱-۲-۱۲) جبرئیل قرآن را

وحی آورده (ایضاً) اشاره بگریختن شیطان از دست ابوجهل در
جنگ بدر وقتی که او جبرئیل و میکائیل را دید (۱۰-۸-۶) (روح القدس)

جد بن قیس - اشاره به جد بن قیس که یکے از منافقان بود و از سفر جهاد بهانه
کرده (۱۰-۹-۷)

جزا - جزاے اعمال نیک چیست و بر آید چه (۸-۶-۲۰) (۱۱-۱۰-۱)
(۱۱-۱۰-۳) الله بهر کس جزاے عمل او میدهد (۱۳-۱۴-۷)

جزیه - جزیه چیست و براے چه باید (۱۰-۹-۴)

جمعه - سورة الجمعه (۲۸-۶۲) بعدِ آذان براے نماز جمعه شتاب باید
رفت تا خطبه شنیده شود (۲۸-۶۲-۲)

جن - انسان را جن براے بت پرستی خود تابع کرده اند - (۸-۶-۱۵) براے
جن هم رسول فرستاده شده (- - ۱۶) بعضے جماعت جن داخل آتش
شوند (۸-۷-۱۴) جن بدوزخ هم میروند (۹-۷-۲۱) قوم جن
از نار سموم خلق شده اند (۱۴-۱۵-۱۴) اگر انس و جن جمع شوند مانند
قرآن دیگرے آوردن نتوانند (۱۵-۱۷-۱۰) چندے از جن براے
شنیدن قرآن آمدند و مسلمان شدند (۲۶-۴۶-۱۴) جن از آتش پیدا
شده اند و انسان از خاک (۲۷-۵۵-۱) سورة الجن (۲۹-۷۲) (انس)

جنات عدن - (جنت)
براے مؤمنان جنات عدن وعده کرده شده (۱۰-۹-۹) آنجا چه
آسایش موجود است (۲۲-۳۵-۴)

جنت ـ جنات: جاے خوش (۱-۲-۳) جاے اوّلین براے آدم (۱-۴-۴)
جنت براے پرہیزگارانست (۴-۳-۱۴) براے مومنان و صالحات است
(۵-۴-۱۸) وصف جنت کہ بہ پرہیزگاران وعدہ کردہ شدہ است
(۱۳-۱۴-۵) متقین بجنت خواہند رفت (۱۴-۱۵-۴) جمیع نیکان
بجاے بہتر یعنی جنات عدن خواہند رفت (۱۴-۱۶-۴) بیان جنت
(۱۵-۱۹-۴) کسانیکہ توبہ کنند و ایمان آرند و عمل صالح کنند داخل
جنت خواہند شد (۱۶-۱۹-۳) جنت بہ بندگان خدا وعدہ کردہ
شدہ کہ میراث آدم است (۱۶-۲۰-۳) جنت براے مومنان و
نیکوکارانست (۱۷-۲۲-۲) مسلمانان داخل جنت خواہند شد
(۲۵-۳-۴-۷) صفت و تعریف جنت (۲۶-۴۷-۲) در جنت
نہرہاے آب و شیر و شہد و شراب موجود و میوہا و غیر آن (ایضاً)
پرہیزگاران داخل جنت شوند و عجب لذات حاصل کنند
(۲۷-۵۲-۱) لذات جنت (۲۷-۵۶-۱) کشادگی جنت
(۲۷-۵۷-۳) احوال جنت (۲۹-۷۶-۱) (فردوس) (بہشت)
جنگ ـ در ماہہاے حرام جنگ نباید کرد (۲-۲-۲۷) اشارہ بجنگ بدر
(۳-۳-۲) اشارہ بجنگ احد (۴-۳-۱۵ و ۱۶) جنگ فی سبیل اللہ
چہ اجر دارد (۵-۴-۱۰ و ۱۱) بخلاف اللہ و رسول جنگ کردن
چہ عذاب آرد (۶-۵-۵ و ۶) با کسانیکہ ایمان ندارند و معتقد بروز
قیامت و غیرہ نیستند جنگ کردن واجب است (۱۰-۹-۴) (فی سبیل اللہ)

جودی - جبل جودی که کشتی نوح بعد شش ماه باران قرار گرفت در ملک شام (۱۲-۱۱-۹)

جهاد - جهاد باید کرد (۲-۲-۲۷ و ۳۲) جهاد بزور نیست (۳-۲-۳۴) جهاد چه اجر دارد (۵-۳-۱۰ و ۱۱) (۰-۰-۱۳) کدام کس را جهاد معافست (ایضاً) حکم جهاد کے صادر شده (۹-۸-۱) جهاد باید کرد تا وقتیکه کافران بے زور شوند (۱۰-۸-۵) جهاد چه ثواب دارد (۱۰-۱-۱۰) بمال و جان جهاد کردن اولیتر است (۱۰ و ۹-۲ و ۷) جهاد کننده خیلے اجر بیند (۱۰-۹-۳) با کفار و منافقین جهاد کردن رواست (۰-۰-۱۰) در راه خدا بمال و جان جهاد کردن بهتر است و خیلے اجر دارد (۲۸-۹۱-۲) (جنگ) (فی سبیل الله)

جهد - هر کسیکه جهد و محنت میکند برائے جان خود میکند (۲۰-۲۹-۱)

جهنم - جهنم از جن و انس پر کرده خواهد شد (۱۲-۱۱-۱۰) جهنم برای ایشان است که پیروی شیطان کنند - آن هفت دروازه دارد (۱۴-۱۵-۴) در جهنم چه عذاب میرسد (۱۸-۲۳-۴) جهنم برائے کافران تیار شده (۱۶-۱۹-۱۲) کافران در جهنم چه سزا بینند (۲۲-۳۵-۴) کافران داخل جهنم شوند و عذاب بینند (۲۴-۵۲-۱) (دوزخ)

چ

چشم - دل و چشم و گوش هر یک سوال کرده خواهد شد (۱۵-۱۷-۴)

چہل۔ بر بنی اسرائیل تا چہل سال زمین شام حرام شدہ وایشان درجنگل بودند (۶-۵-۲۴)

ح

حاقہ۔ سورۃ الحاقہ (۲۹-۶۹)

حبش۔ اشارہ برفتن ہشتاد مسلمانان بحبش از ظلم کافران وآمدن بادشاہ آنجاے بدین اسلام (۶-۵-۱۱)

حج۔ ذکر حج (۲-۲-۱۹ و ۲۴ و ۲۵) تا حج پاک شریف است (۱-۲۵)

مناسک حج (ایضاً) حج یعنی زیارت مکہ لازم (۴-۳-۱۰) بروز حج یعنی عید قربان اشتہار شدہ کہ بمشرکان صلح نباید کرد (۱۰-۹-۱)

سورۃ الحج (۱۷-۲۲) حج گذاردن وذبح کردن جانوران حلال۔ (۱۷-۲۲-۴)

حجارۃ۔ (سنگ)

حجر۔ سورۃ الحجر (۱۴-۱۵) اصحاب الحجر (۱۴-۱۵-۶) (سنگ)

حجرات۔ سورۃ الحجرات (۲۶-۴۹)

حدید۔ سورۃ الحدید (۲۷-۵۷) (آہن)

حرام۔ چہ چیزہا براے خوردن حرام شدند (۲-۲-۲۱) ماہ ہاے حرام یعنی حرمت دادہ شدہ (۱۰-۲۴ و ۲۷) مردار وخون وگوشت خنزیر وچند چیز دیگر براے خوردن حرام شدند (۶-۵-۱)

از جانوران کدام حرام شد (۸-۶-۱۷ و ۱۸) بر یهودان کدام حرام شدند (ایضاً) چه کارها حرام شدند (۔-۱۹) در همه سال چهار ماه حرام شدند که دران با یکدیگر جنگ کردن گناه است ولاکن با مشرکان رواست (۱۰-۹-۵) چه چیزها حرام شدند - مردار و خون و خنزیر (۱۴-۱۶-۱۵) بر یهودان هم چیزهاے حرام بیان کرده شدند (ایضاً) خود را کشتن حرام شده (۱۵-۱۷-۳۴) (بیت الحرام) (شهر الحرام) (مشعر الحرام) (مسجد الحرام)

حُرمت - به شهر الحرام و بیت الحرام و مسجد الحرام و هدیه یعنی نیاز کعبه حرمت باید داد (۶-۵-۱)

حَسَد - حَسد خوب نیست (۵-۴-۵) (۔-۸)

حسنات - یعنی نیکیها بدیها را مے برند (۱۲-۱۱-۱۰) (نیکی)

حشر - بعضے احوال روز حشر (۱۶-۱۹-۵) بروز حشر موت را بصورت میش آورده ذبح خواهند کرد همان وقت کافران نا امید خواهند شد - (۔-۱) احوال روز حشر - آن روز حالت گنهگاران چه خواهد شد (۱۶-۲۰-۵) همان روز یاجوج و ماجوج بیرون خواهند آمد (۱۷-۱۸-۷) سورة الحشر (۲۸-۵۹) احوال روز حشر (۲۹-۶۱-۲) (قیامت)

حِطّة - یعنی گناه برطرف شود (۱-۲-۶) بنی اسرائیل حطّة را بجو حنطة گفتند (ایضاً)

حق - حق چه کسان بموجب حیثیت شان او باید کرد (۵-۴-۲) حق و باطل بیان و تمثیل آن (۱۳-۱۳-۲)

حکم - با عدل حکم باید کرد (۵-۴-۸) الله بهترین حکم کننده است (۱۱-۱۱-۱۱)

حکمت - بسیار خوبست (۳-۲-۳۷) رسولان مردمان را حکمت می آموختند (۲-۳-۱۱) الله برسول خود حکمت آموخته (۲۸-۶۲-۱) بحکمت دعوت دهید الله (۱۴-۴۰-۲)

حلال - پیوسته حلال باید خورد (۲-۲-۲۱) چه جانوران برای خوردن حلال شدند (۶-۵-۱) چه چیزها برای خوردن حلال شدند (ایضاً) طعام اهل کتاب حلالست (ایضاً) زنان پاکدامن از مسلمانان و دیگر اهل کتاب برای نکاح جائز (ایضاً) از حلال پرهیز کردن بد است (۶-۵-۱۲) در احرام شکار ماهی حلال است (۷-۵-۱۳) جانوری که به نام الله کشته شده حلالست (۸-۶-۳ و ۱۶) الله رزق فرستاد و مردمان از آن حلال و حرام ساختند (۱۱-۱۰-۶) حلال و حرام (ایضاً) رزق حلال باید خورد و شکر نعمت الله باید کرد (۱۴-۱۶-۱۵)

حمٓ - سوره حمٓ (۲۴-۱۴-۱)

حمد - الحمد سوره فاتحه که سوره اول است (۱-۱)

حمل - چون حوا را حمل شد ابلیس آدم و حوا را می ترسانید (۹-۷-۲۴)

حنیف - ابراهیم حنیف بود نه یهود و نه نصرانی (۳-۳-۷) کسانی که

ابراہیم داشتند (۱۱-۱۰-۱۱)

حُنَین - در جنگ حُنین اللہ مسلمانان مدد کرده (۱۰-۹-۱۴)

حوا - (آدم)

حوارین - تعلق به عیسیٰ داشتند (۳-۳-۵) گفتگوئے عیسیٰ باایشان (۷-۵-۱۵)

حُوت - صاحب الحوت یعنی یونس (۲۹-۶۸-۲) (ماہی)

حیات - دُنیا و آخرت - حیات دنیا (۱-۲-۱۰) غرورست (۴-۳-۱۹)
حیات دُنیا لہو و لعب است و حیات آخرت بہتر ست (۷-۶-۱۴)
حیات دُنیا متاع بابرالست (۱۱-۱۰-۳) کسانیکہ ارادہ حیات
دنیا دارند در آخرت بدوزخ خواہند رفت (۱۲-۱۱-۲) حیات دنیا در
آخرت ہیچ نیست (۱۳-۱۳-۳) کسانیکہ حیات دنیا را دوست دارند
گمراہ ہستند (۱۳-۱۴-۱) حیات دنیا مانند آبست کہ از آسمان بزمین
میآید (۱۵-۱۸-۶) حیات دنیا لہو و لعب است و حیات آخرت
زندگانی باقی است (۲۱-۲۹-۷) حیات دنیا لہو و لعب است و
متاع غرور (۱۹-۴۷-۱۴) (۲۷-۵۷-۳) (آخرت) (دنیا)

حیض - حیض حیست - آدمی را ناپاک میکند (۲-۲-۲۸)

خ

خاتم النبیین - حضرت محمدؐ آخرین نبیاءست (۲۲-۳۳-۵)

خاک - درجنگ بدر آنحضرت مشتے از خاک برداشته بطرف لشکر دشمن انداخت دشمن گریخت (۹-۸-۲) انسان از خاک پیدا شده (۲۷-۵۵-۱)

خانه - درخانهٔ کسے سوائے اجازت نباید رفت (۱۸-۲۴-۴)

خبیث - بحسب شرع خبیث و طیب برابر نیستند (۷-۵-۱۳)

خر - اشاره بقصهٔ عزیر - خر که بعد صد سال زنده شده (۳-۲-۳۵) آواز خر از همه کریه‌تر است (۲۱-۳۱-۳)

خرچ - خرچ فی سبیل الله محدود (۲-۲-۲۶) چند خرچ باید کرد (--۲۶) خرچ فی سبیل الله دو تا میشود (۳-۲-۳۶) خرچ در راه خدا ثواب دارد نه نقصان (۵-۴-۶) خرچ کردن آنچه کسے بسیار دوست دارد خوب است (۴-۳-۱۰) خرچ در این دنیا مانند باد است (--۱۲) خرچ برائے خوردن حلال ست فقط برائے کارہائے ممنوع حرام۔ (۸-۷-۴)

حزقیل - اشاره برفتن یونس از یاران حزقیل به نینوا (۱۷-۲۱-۶)

خشم - خشم خوردن بهتر است (۲۴-۳۴-۱۴)

خضر - اشاره برفتن خضر بمجمع البحرین بهمراهی یوشع و بریان کردن ماهی (۱۵-۱۸-۱۹) اشاره برفتن موسے و یوشع برائے ملاقات خضر (ایضاً) گفتگوے او با موسے (ایضاً) خضر موسے را میگوید که بهمراه قصد کرد او صبر نکند (ایضاً) خضر پسرے را قتل میکند و دیوار برقرار دارد همه … فرق میان علم موسے و علم خضر (۱۵-۱۸-۱۰) بیان حقیقت هر واقعه

(۷-۵-۱۵) (مائدہ)

خوف۔ ہر کہ خوف خدا کند بہشت خواہد رفت (۱۳-۱۴-۳۰)

خیانت۔ خیانت بد است و لایق نبی نیست (۴-۳-۱۷) خیانت کردن گناہ است (۵-۶-۱۶) در امانت خیانت نباید کرد (۹-۸-۳)

خیر۔ خیر و شر ہمہ از اللہ است (۵-۷-۱۱) خیر از اللہ است و شر از نفس انسان (ایضاً) خیر و ضرر ہر دو اللہ رسانیدن می‌تواند (۷-۶-۲)

خیرات۔ خیرات با ایذا بد است (۳-۲-۱۶) در خیرات نیت واجب است (ایضاً) خیرات مشابہ باران است (ایضاً) خیرات از چیزہائے حلال باید بود نہ حرام۔ از چیزہائے پاک باید بود نہ خبیث (۳-۳-۴) خیرات ظاہر خواہ نہفتہ خوب است (ایضاً) (۳-۱۴-۵) (صدقہ)

د

دار الآخرۃ۔ او بہتر است (۹-۶-۲۱) دار الآخرۃ برائے پرہیزگاران خوب است (۱۲-۱۳-۱۴) دار الآخرۃ برائے آنکسانست کہ درین دنیا بلندی نخواہند و فساد نکنند (۲۰-۱۸-۵) (آخرت)

دار السلام۔ اللہ مومنان را بدار السلام دعوت میکند (۱۱-۹-۳)

داؤد۔ داؤد جالوت را کشت (۲-۱-۳۳) بر داؤد زبور نازل شدہ (۴-۲۳-۷) بزبان داؤد بعضے از بنی اسرائیل کافر بودند

لعنت میکنند (۶-۵-۱۱) قصہ ماہیان در زمان داؤد (۹-۷-۲۱)
بداؤد جبال داده شده و زبور بهم (۱۵-۱۰-۶) داؤد و سلیمان را حکم و علم
داده شد- جانوران مطیع او گشتند (۱۷-۲۱-۶) داؤد زره آهن
بدست خود بساخت (ایضاً) الله داؤد و سلیمان را علم داد (۱۹-۲۷-۲)
فضل الله بداؤد بود- مرغها با وے پریدند و آهن در دست او موم
میشد (۲۲-۳۴-۲) معامله ما بین دو فرشته برائے فیصلۂ داؤد
میآید (۲۳-۳۸-۲)

دجال- عیسیٰ دجال را بروز قیامت خواهد کشت- اشاره بآن واقعه (۶-۷-۲۲)

دخان- سورة الدخان (۲۵-۴۴) (دود)

دختر- از پیدا شدن دختر بعضے را روی سیاه میشود- نفرت دختران بدست
(۱۴-۱۹-۱۷)

درجات- برائے رسولان هم درجات مقرر اند (۳-۲-۳۳) پیش الله درجات
مردمان مقرر هستند (۴-۴-۱۷) برائے اعمال هر یک درجات
معین اند (۸-۷-۱۱) در انسان درجات مقرر اند (۔۔۔۲۰)

درخت- درخت ممنوع با آدم (۱-۲-۱۴) (۸-۷-۲) درخت ملعون
در قرآن زقوم است که بروز قیامت طعام کافرانست (۱۵-۱۷-۶)

درگذشتن- از تقصیر در گذشتن کار نیک است (۱۴-۱۵-۶)

دروغ- (افترا) (کاذبان)

درویش- قصه درویش در ایام موسیٰ (۹-۷-۲۲)

دریا- دریاے شیرین و تلخ- ازان گوشت و جواہر پیدا میشود (۲۲-
۳۵-۲) دریاے قلزم کہ فرعون با لشکر دران غرق شد (۹-۷-۱۲۰)

دُزد- مرد یا زن کہ دزدی کند چہ سزا باید داد (۶-۵-۴۰)

دست- دست بریدن سزاے دزدی (۶-۵-۴۰) دست اللہ کشادہ است (۵)
بعد نیست چنانچہ یہود میگفتند (۵-۹) سفیدی دست (ید بیضا)
معجزہ موسی (۹-۷-۱۳) دست اللہ بر دست بیعت کنندگان
(۲۶-۴۸-۱) (ید)

دُعا- از درگاہ الہی دعا خواستن بر بندگان واجب (۲-۲-۴۰) (۴-
۳-۲۰) از اللہ بتضرع و خفیہ دعا باید خواست (۸-۷-۷) انسان
بعضی دعا ہا میخواہد کہ براے او بد است (۱۵-۱۷-۲)

دفن- زاغے بقابیل پسر آدم دفن کردن لاش مے آموزد (۶-۵-۵)

دل- چشم و گوش و دل ہر یک سوال کردہ خواہد شد (۱۵-۱۷-۴)

دُنیا- حیات دنیا و آخرت (۱-۲-۱۰) دُنیا وقت عمل است (۲-۲-
۳۴) متاع حیات دنیا (۳-۳-۲) حیات دنیا غرور است (۴-
۳-۱۹) کسانیکہ بر حیات دنیا راضی ہستند در آتش جاے خواہند
یافت (۱۱-۱۰-۱) کسے کہ ارادہ دنیا میکند باو ہر چیز دادہ میشود لیکن
آخر او بجہنم میرود (۱۵-۱۷-۲) کسیکہ ارادہ دنیا میکند نابینا است
در آخرت ہم نابینا خواہد شد (۱۵-۱۷-۸) دنیا و آخرت کشت زارہا
ہستند کہ بمردان دادہ شدہ اند (۲۵-۴۲-۳) (حیات) (آخرت)

دوازده- دوازده قوم موسے (۱-۲-۷) دوازده چشمه از سنگ پیدا شوند (ایضًا) الله دوازده سردار از بنی اسرائیل پیدا کرده (۶-۵-۳) دوازده چشمه برائے دوازده قبیله یهود (۹-۷-۲۰) دوازده اسباط وقبیله از یهودان (ایضًا)

دُود- بروز قیامت دود پیدا خواهد شد که مردمان را بیهوش و دیوانه خواهد کرد (۲۵-۴۴-۱)

دوزخ- احوال دوزخ و کدام کس داخل آن شود (۱۶-۱۹-۵) دوزخ و بهشت چه عذاب و لذت دران موجود است (۲۵-۴۴-۳) (جهنم)

دهر- سورة الدهر (۲۹-۷۶)

دهری- دهری هیچ علم ندارد و کار بر گمان میکند (۲۵-۴۵-۳)

دین- دین و ملت ابراهیم بهتر و قایم (۱-۲-۱۶) شبه در دین از کسے نباید شنید (۴-۳-۱۰) از مجلس جاهلان که بر دین عیب گیرند باید گریخت (۷-۶-۸) در دین تفرق نباید کرد- دین محمد ملت ابراهیم حنیف است (۸-۶-۲۰) دین الحق یعنی دین اسلام از همه بهتر است (۱۰-۹-۵) در سخنان دین استهزا و مسخری کردن گناه است (۷-۸) بعضے در دین محمد شک مے آوردند (۱۱-۱۰-۶۱) دین القیم یعنی دین درست کدام است وصف آن- (۲۱-۳۰-۴) (اسلام)

دَین- (قرض)

ذ

ذاریات۔ سورہ الذاریات (۲۶-۵۱)

ذکر۔ اللہ را یاد باید کرد (۲-۲-۱۸) وذکر در مناسک حج (۱-۵-۲۵) عاقلان نشستہ و ایستادہ ذکر اللہ میکنند (۴-۳-۲۰) بعد نماز نشستہ یا ایستادہ ذکر باید کرد (۵-۴-۱۵) ذکر نعمت اللہ باید کرد (۶-۵-۲) اللہ را در دل جان خود یاد باید کرد (۹-۷-۲۴) بذکر اللہ طمانیت قلوب میشود (۱۳-۱۳-۴) اللہ تعالی خود ذکر بر نبی نازل میکند (۱۴-۱۵-۱۱) ذکر کنندگان اہل مغفرت ہستند (۲۹-۲۲-۲) ذکر اسم رب از ہمہ اولیتر است (۲۹-۲۱-۲)

ذوالقربیٰ (قریبان)

ذوالقرنین۔ نام بادشاہے قصہ او (۱۶-۱۸-۱۱) درمیان دو دیوار آمد کہ یاجوج و ماجوج آنجا میباشند (با آہن و مس وغیرہ سد مے بندد (ایضاً)

ذوالکفل۔ یکے از انبیا صابر بودہ (۱۷-۲۱-۶)

یعنی یونس وذکر او (۱۷-۲۱-۶) (یونس)

ر

راسخون۔ مومنان وراسخان چہ اجر بینند (۶-۴-۲۲)

راشدون کدام مردمان راشد باید گفت (۲۶-۴۹-۱)

راعنا - یعنی بطرف ما متوجه باش - این لفظ ممنوع شده و بجاے آن برائے انظرنا حکم شده (۱-۲-۱۳) یهودان این لفظ را به بدی استعمال میکردند (۵-۴-۷)

راهبان - رهبان و عالمان که مال مردم بظلم میخورند عذاب خواهند دید (۱۰-۹-۵)

رب - رب العالمین کیست (۱-۱-۱) (۱۹-۲۶-۲) (۲۴-۴۱-۲) (الله) (کلمات رب)

ربا - یهودان از گرفتن ربا یعنی سود منع شده (۶-۴-۲۲) ربا نباید گرفت که حرام است (۳-۲-۳۸) (۴-۳-۱۴) ربا فی الحقیقت مال مردمان را نمی افزاید (۲۱-۳۰-۴) (سود)

رجس - الله بر بے عقلان پلیدی مے آرد (۱۱-۱۰-۱۰) خمر و میسر یعنی شراب و قمار بازی رجس هستند (۷-۵-۱۲)

رحمان - عرب نام الله رحمان میدانستند (۱۵-۱۷-۱۲) اولاد در آرحمان لائق نیست (۱۶-۱۹-۶) بعضے کافران میگفتند که رحمان پسر گرفته است (۱۷-۲۱-۲) بندگان رحمان کیستند (۱۹-۲۵-۷) سوره الرحمان (۲۷-۵۵) (الله)

رزق - الله رزق فرستاده و مردمان از آن حلال و حرام ساختند (۱۱-۱۰-۶) رزق هر رونده بر الله است و در کتاب مرقوم است (۱۲-۱۱-۱) کشایش و تنگی رزق در دست الله است (۱۳-۱۳-۳) بعضے از بعضے در رزق زیاده تر اند (۱۴-۱۶-۱۰) رزق در دست الله است و کسب خواهش

اوست (۳-۱۷-۱۵) اللہ رزق میرساند و آن بہتر است (۸-۲۰-۱۹)
رزق از پیش اللہ باید جُست (۲-۲۹-۲۰) اللہ بہ ہر انسان و حیوان
رزق میرساند (۶-۲۹-۲۱) کُشادگی و تنگیِ رزق حسب مرضی اللہ است
(۵-۳۴-۲۲) (۵-۳۹-۲۴)

رستخیز - بعد موت مردگان خواہند برخاست (۱-۱۱-۱۴) (حشر) (قیامت)
رسمہا - بعضے رسمہائے کافران (۱۸-۴-۵) رسمہائے کافران کہ برائے
نیاز بُتان میکردند (۱۴-۵-۷)

رسُول - رسولان - کسیکہ عدوے رسولانست کافر است (۱۲-۲-۱) رسول مردمانرا
کتاب و حکمت می آموزد (۱۸-۲-۲) بر ہمہ رسولان اعتبار باید کرد (۴۰-۲-۳)
رسول گویا احسان اللہ است بر مؤمنان (۱۶-۳-۴) رسول برائے آنست
کہ مردمانرا باطاعت اللہ راغب کند (۹-۴-۵) کسیکہ فرمانبرداری
رسول کند چہ اجر بیند (ایضاً) رسول برائے مردمان بشیر و نذیر است
(۶-۵-۳) بر ہمہ رسولان اعتبار باید کرد (۲۱-۴-۶) رسولان برائے مردمان
بشیر و نذیر اند (۲۳-۴-۶) (۷-۶-۵) رسول برائے رسانیدن پیغام
اللہ فرستادہ شد (۱۰-۵-۶) چون رسول بہ بنی اسرائیل فرستادہ شد
او را کُشتند و خراب کردند (ایضاً) رسول پیغامبر است (۱۳-۵-۷)
بسیارے از رسولان ایذا دادہ شدند و کاذب پنداشتہ شدند (۱۴-۶-۷)
سوائے اللہ ولی و شفیع نیست (۶-۱) اللہ بر ہمہ رسولان ہدایت و کتاب
و حکمت و نبوت دادہ (۱۰-۱) رسولان برائے ظاہر کردن آیات

الله می آیند (۸-۷-۱۴) رسول کریم امی بود یعنی چیزے نخوانده بود
(۹-۷-۱۹) پیروی رسول کردن بهتر است در توریت و انجیل از او خبر داده
شده (ایضاً) رسول برائے امت مشفق و مهربان است (۱۱-۹-۱۶)
رسول برائے هر امت است و انصاف میکند (۱۱-۱۰-۵) رسولان که پیشتر
فرستاده شده بودند هم ازواج و اولاد داشتند (۱۳-۱۲-۶) قبل ازین
رسولان برائے گناهگاران فرستاده شدند (۲۱-۳۰-۵) بر رسولان چه کار
مقرر شده (ایضاً) رسول فقط برائے رسانیدن پیغام است (۱۲-۱۴-۶)
رسول بزبان قوم فرستاده میشود (۰-۱) الله برائے هر امت رسولے فرستاده
(۱۴-۱۶-۵) قبل ازین هم بچند امت ها رسول فرستاده شدند (۰-۸) رسول
برائے دادن بشارت و خوف فرستاده شده (۱۵-۱۸-۸) الله از ملائکه
انسان برائے خود پیغامبرے گزیند (۱۷-۲۲-۱۰) سوال کافران در باب
رسول و قرآن (۱۸-۱۵-۱) جواب تعالی که همه رسل آدمیان بودند
و طعام میخوردند (۰-۲) رسول فقط برائے رسانیدن پیغام است (۲۰-۲۹-۲)
پیروی رسول بر مومنان واجب است (۲۱-۳۳-۶) محمد رسول خدا است (۲۲-۲۳-۵)
بنده خدا بوده اول مسلمانان (۲۳-۳۹-۲) رسول ازان فرستاده شده که
او را مدد و عزت دهند و الله را یاد کنند (۲۶-۴۸-۱) رسول الله شاهد
و مبشر و نذیر است (۲۶-۴۸-۱) الله از میان امتان رسول پیدا کرده و او را
کتاب و حکمت داده (۲۸-۶۲-۱) (نبی) (انبیاء)

رشک - رشک بر کسے کردن خوب نیست (۵-۶-۵)
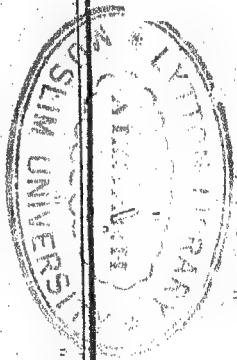
رعد - برق و رعد برائے ترسانیدن کافرانست (۱-۲-۲) سورۂ الرعد (۱۳-۱۳-۱) رعد تسبیح حمد او میخواند (۱۳-۱۳-۲) (برق)

رمضان - ماہ مبارک (۲-۲-۲۳) قرآن در ماہ رمضان نازل شدہ (ایضاً) قرآن بشب قدر در ماہ رمضان نازل شدہ (۳۰-۹۷-۱)

رنگ - نصارا رنگ زرد برائے نشان دین بکار مے برند (۱-۲-۱۶۵)

روح - چہ چیز است - از امر رب است (۱۵-۱۷-۱۰)

روح القدس - عیسیٰ بروح القدس مدد دادہ شدہ (۱-۲-۱۱) (۳-۲-۳۳) (۷-۵-۱۵) روح القدس قرآن از بالا مے آرد و برائے ہدایت و مژدہ مومنانست (۱۴-۱۶-۱۴) (جبرئیل)

روز حشر - یا روز قیامت - ہمان روز رویہا سفید و سیاہ خواہند شد (۴-۳-۱۱) اعمال ہر کس نوشتہ میشوند و بروز قیامت در ترازو وزن خواہند شد (۸-۷-۱) احوال روز قیامت (۱۵-۱۸-۶) (۱۷-۲۱-۷) آلہ پسر و پدر بروز قیامت شامل نخواہند شد (۱۸-۲۳-۶) افعال مردمان روز قیامت در ترازو وزن خواہند شد (ایضاً) ہر قوم بروز قیامت حسب کردۂ خود جزا خواہد یافت (۲۵-۴۵-۴) مدت روز قیامت پنجاہ ہزار سال خواہد بود (۲۹-۷۰-۱) بعضے احوال آن روز (ایضاً) (قیامت) (حشر)

روزہ - (صیام)

روم - سورۂ روم (۲۱-۳۰) جنگ روم و فارس با عرب (۲۱-۳۰-۱)

روئے - بروز حشر رویہا سفید و سیاہ خواہند شد (۴-۳-۱۱) (روز)

ز

زاغ - دفن کردن لاش اول زاغ بہ قابیل پسر آدم آموختہ (۶-۵-۵)

زانی - ہر مرد و زن کہ زانی شود او را یکصد جلد بطور سزا باید زد (۱۸-۲۴-۱) (زنا)

زانیہ - بر زانی حلال و بر مومنین دیگر حرام است (۱۸-۲۴-۱)

زبور - بر داؤد نازل شده (۶-۴-۲۳) (۱۵-۱۷-۶) (داؤد)

زخرف - سورۂ الزخرف (۲۵-۴۳)

زراعت - قدرت اللہ در پیدا کردن زراعتہا و غیرہ آن (۲۱-۳۲-۳)

زقوم - درخت لعنت کردہ شدہ کہ قوت کافران خواہد شد (۱۵-۱۷-۶)

زکریا - پیغمبر بودہ (۳-۳-۴) زکریا و دیگر انبیا برائے ہدایت فرستادہ شدند (۷-۶-۱۰) زکریا از اللہ دعا خواستہ و او را در پیری پسرے عطا شدہ (۱۶-۱۹-۱) اولاد و ہدایت بر او عطا شدہ یحییٰ باو دادہ شدہ کارہائے خیر میکرد (۱۷-۲۱-۶)

زکوٰۃ - زکوٰۃ باید داد (۱-۲-۵ و ۱۰ و ۱۳) (۲-۲-۲۲) (۳-۲-۳۸) سزائے آن کس کہ زکوٰۃ نمیدہد (۴-۳-۱۸) زکوٰۃ یعنی حق از پیدایش باغات وغیرہ باید داد (۸-۶-۱۷) منکران زکوٰۃ را کافر باید شمرد و ایشان را باید کشت (۱۰-۹-۱) مؤمنان زکوٰۃ میدہند (-۹) زکوٰۃ چہ اجر مے آرد (۶-۴-۲۲) زکوٰۃ مال را مضاعف میکند (۲۱-۳۰-۴) (صلوٰۃ)

زلزال - سورۃ الزلزال (۳۰-۹۹) زلزلہ زمین و روز قیامت (۳۰-۹۹-۱)

زُمر - سورۂ الزمر (۲۳-۲۹)

زمین - ہرچہ در زمین و آسمانست از اللہ است (۵-۴-۱۸-۱۹۲) زمین مقدس کہ موسیٰ بقوم خود برائے رفتن آنجا ئی گفت (۶-۵-۴) بو زمین رزق جانوران مردمان پیدا شدہ (۱۴-۱۵-۲) آدم از جنت بزمین نقل کردہ (۸-۷-۲) (آسمان)

زن - زنان - زنان پاکدامن از مسلمانان و دیگر اہل کتاب برائے نکاح جائز (۶-۵-۱) زنان پاکدامن برائے مردان پاکدامن ہستند و زنان بدکار برائے مردان بدکار (۱۸-۲۴-۳) زنان مومنات را واجب است کہ حفاظت شرمگاہ خود کنند و زینت خود ظاہر نسازند (۱۸-۲۴-۴) زنان را باید کہ نہ زینت خود ظاہر کنند و نہ بوقت رفتن پای بر زمین کوبند (ایضاً) زن خود را مادر گفتن خوب نیست (۲۱-۲۳-۱) کفارت برائے کسے کہ زن خود را مادر گوید (۲۸-۵۸-۱) زنان کافر چون مسلمان شوند بر مسلمانان حلال اند (۲۸-۶۰-۲) بر کدام شرطہا بیعت زنان قبول باید کرد (ایضاً) (النساء)

زنا - برائے ثبوت زنا بر زنان چہار گواہ ضرور اند (۴-۴-۳) زنا میان دو مرد یعنی لواطت چہ سزا آرد (ایضاً) زنا فاحش است نزد آن نباید رفت (۱۵-۱۷-۴) (زانی)

زیادہ گوئی - در دین زیادہ گوئی نباید کرد (۶-۴-۲۳)

س

سایهٔ۔ هر چیز را سایه است که سجده میکنند (۱۴-۱۶-۶)

سامری۔ قوم موسے را گمراه میکنند (۱۶-۲۰-۴ع) (موسےٰ)

سبا۔ نام قومیکه بلقیس ازان بوده (۱۹-۲۷-۲) سورهٔ السبا (۲۲ ع ۳۴)
بلقیس حاکم آن ملک بود و شهر خوب بود۔ باغ عجیب داشت ابعدتے قهر الله بران قوم و شهر میرسید (۲۲-۳۴-۲) (سلیمان) (بلقیس) (هدهد)

سبت۔ بنی اسرائیل که در سبت تجاوز کردند بشکل بوزینه بدل شدند (۱-۲-۱۰)
اصحاب سبت که در شکل بدل شدند (۵-۶-۷) بروز سبت شکار کردن منع بود (۹-۷-۲۱) تعظیم سبت یعنی هفته از اصل در ملت ابراهیم بوده در اسلام هم شد (۱۵-۱۷-۱۶)

سبیل الله۔ فی سبیل الله (خرج) (جنگ)

ستاره۔ ستاره (نجوم) برائے رهنمائی مردم است (۷-۶-۱۲) یازده ستاره
در خواب یوسف سجده میکنند (۱۲-۱۲-۱)

سجده۔ در قرآن بر چهارده جاها سجدهٔ فرض سنت واجب است که نشان آنها بر حاشیه قرآن میکنند۔ هر چیز در زمین و آسمانست بالله سجده میکنند (۱۳-۱۳-۲) (۱۴-۱۶-۶) سوره السجدة (الم ۳۲) یازده ستاره
در خواب یوسف سجده میکنند (۱۲-۱۲-۱)

سحر۔ شیاطین بمردمان سحرے آموختند در ملک سلیمان (۱-۲-۱۲) هاروت

ہاروت سحر بمے آموختند (ایضاً)

سراب - اعمال کافران مانند سراب و ظلمات ستند (۱۸-۲۴-۵)

سریع الحساب - اللہ سریع الحساب ست (۱۳-۱۴-۶) (اللہ) ہمہ

سفر - در سفر نماز کوتاہ کردن رواست (۵-۴-۱۵)

سقر - سقر چیست وانجا چہ حال بگذرد (۲۹-۷۴-۱) (دوزخ)

سُکر - درحالت سکر نماز روا نیست (۵-۴-۷)

سکندر - (ذوالقرنین)

سگ - قوم کاذبان تشبیہ بسگ دارند (۹-۷-۲۲) سگ اصحاب کہف

(۱۵-۱۸-۳) (اصحاب کہف)

سلام - جواب سلام گفتن ثواب دارد (۵-۴-۱۱) سوا کردن اذان و سلام درخانہ کسے دخل نباید کرد (۱۸-۲۴-۴) اللہ وملائکہ برنبی صلوٰۃ وسلام میگویند (۲۲-۳۳-۷) (دارالسلام)

سلوٰے - منّ وسلوے بربنی اسرائیل نازل میشد (۱-۲-۶) (۹-۷-۲۰)

(۱۶-۲۰-۴) (منّ)

سُلیمان - درملک سلیمان شیاطین بمردمان سحر مے آموختند (۱-۲-۱۲) یکے از رسولان خدا بودہ (۶-۴-۲۲) سلیمان بر ہوا سیر میکند - شیاطین برائے او در دریا غوطہ میزنند و کارہائے مشکل میکنند (۱۷-۲۱-۶) اللہ علم باو دادہ و منطق الطیر آموختہ (ایضاً) سلیمان بوادی النمل بیاید و گفتگوے او با موران (ایضاً) سلیمان صبح وشام در ہوا سیر میکند

و جن خدمت او میکنند۔ عین القطر باو داده شده (۲۲-۳۴-۳)
چطور موت سلیمان در رسید۔ خبر مرگ او بجنیان میرسد (ایضاً) سلیمان
پسر داؤد بود و بهترین بندهٔ خدا بوده (۲۳-۳۸-۳) انگشتری بدست
صخر جن میآید۔ باز از شکم ماهی بدست سلیمان میرسد۔ باد و جنیان
در حکم او بودند (ایضاً) واسطه سلیمان با بلقیس ملکہ سبا (بلقیس) (سبا)
(ہدہد)

سما۔ (آسمان)

سنگ۔ بعضے از یہود دل مانند سنگ سخت داشتند (۱-۲-۹) در بعضے نہرها
سنگ آیند (ایضاً) دوازده چشمه از سنگ پیدا مے شوند در ایام موسی
(۱-۳-۷) (حجر)

سود۔ ربا یعنی سود که آنرا بیاج خوانند حرام است و ممنوع (۳-۲-۳۹)
(۴-۳-۱۵) تا مال را زیاده نکنید (۲۱-۳۰-۴) یہودان را از
گرفتن سود منع بوده (۶-۴-۲۲) (ربا)

سورة۔ سورتهای قرآن جمله یکصد و چهارده هستند و اسمهای آنها در اول
این کتاب داده شده اند۔ کسے را مجال نیست که مانند سورهٔ قرآن
بسازد (۱۱-۱۰-۴) سورهٔ فاتحه با هفت آیه آن وظیفه خوب است
(۱۴-۱۵-۶)

سوزن۔ گذشتن شتر از سوراخ سوزن۔ اصطلاح عرب برای چیزے ناممکن (۸-۷-۵)
سوگند۔ (قسم)

سہ - سہ کس از انصار کہ تا پنجاہ روز بر ایشان سختی بودہ (۱۱ - ۹ - ۱۴)

سیر - برائے تماشا بر زمین سیر باید کرد (۲۰-۲۳-۱۴) برائے دانستن احوال ہستی سیر باید کرد (۱۳-۱۲-۱۲) سلیمان بر ہوا سیر میکرد (۱۶-۱۲-۹)

سیم - سیم و زر متاعیست برائے این جہان نہ برائے آخرت (۲۵-۲۴-۳۰)

ش

شاعر - شاعر ہدایت نمیکند - گمراہان پیروی شاعران میکنند (۱۹-۲۶-۱۴)
کافران محمد را شاعر مجنون میگفتند (۲۳-۳۷-۳)

شام - زمین مقدس - قوم موسے آنجا میرود (۶-۵-۴) اشارہ بہ برکت این زمین (۹-۷-۱۶)

شاہد - چہار شاہد ضرور اند برائے ثبوت تہمتے کہ بر زن پاکدامن آمدہ باشد (۱۸-۲۴-۱) رسول کریم شاہد و مبشر و نذیر است (۲۶-۴۸-۱) اللہ شاہد بس است (۷-۶-۲) برائے فیصلہ ورثہ شاہد باید کرد (۷-۵-۱۴)
(گواہ - گواہی)

شتر - گذشتن شتر از سوراخ سوزن - اصطلاح عرب (۸-۷-۵)

شر - خیر و شر ہمہ از اللہ است (۵-۴-۱۱) شر از نفس ہر کس میآید (ایضاً) (بدی) (خیر)

شراب - اللہ از انگور شراب پیدا کند (۱۴-۱۶-۹) شراب طہورا (۲۹-۷۶-۱) (خمر)

شریک - شریک بد است - الله مشرکان هرگز نمی بخشد (۵-۴-۷) کسیکه بخدا شریک میدهد گمراه است (۰-۰-۱۹) شریک دادن به الله کفر است و سزا آرد (۶-۵-۱۰) حسب قول لقمان شرک ظلم عظیم است (۲۱-۳۱-۲۰) وغیره (اشرک)

شرمگاه - حفاظت شرمگاه بر مؤمنان واجب (۱۸-۲۴-۱۴)

شعراء - سورة الشعراء (۱۹-۲۶) (شاعر)

شعیب - برادر لوط - او را الله به مدین فرستاده گفتگوی او با قوم خود در باب وزن و پیمایش (۸-۷-۱۱) (۱۲-۱۱-۸) شعیب قوم خود را برای استغفار ترغیب میدهد - نجات به شعیب و سزا الظالمان میرسد (ایضاً) الله از قوم شعیب انتقام میگیرد (۱۴-۱۵-۵) قصه شعیب (۱۹-۲۶-۱۰)

شفاعت - شفاعت خوب و بد در نصیب می آید (۵-۶-۱۱) شفاعت بندگان برا الله است (۲۴-۳۹-۵)

شکار - (صید)

شکر - شکرانه از زبان بندگان (۱-۱-۱) شکر الله باید کرد (۲-۳-۱۸) شکر کنندگان را الله جزا میدهد (۴-۳-۱۵) شکر کننده را الله عذاب نمیدهد (۶-۴-۲۱) شکر کردن ولی تر است (۲۱-۱۳-۲)

شمس - شمس و قمر خلقت خدا هستند (۷-۶-۱۲) شمس و قمر منازل آنها برای شمار سالها و حساب کردن هستند (۱۱-۱۰-۱) سورة الشمس (۳۰-۹۱) ابراهیم از آنها قیاس رب خود میکند (۷-۶-۹)

شوری - سورة الشوری (۲۵-۴۲)

شہاد - درجۂ مسلمانان ہست (۴-۳-۱۴۰) (شہید)

شہاب - برائے مردمان دزدان شقاہت (۱۴-۱۲-۹)

شهر - شهر الحرام یعنی ماههای حرمت داده شده (۲-۲-۲۴) جنگ و قتال دران ماهها ممنوع است (۲--۲۷) شهر الحرام را بحرمت نباید شمرد (۶-۵-۱)

شهید - کسیکه در جنگ مرده نیست زنده است (۴-۳-۱۷) بشهید چه اجر میرسد (ایضا) شهادت چه فائده دارد (۵-۴-۹)

شیر - شیر از شکم جانوران پیدا میشود (۱۴-۱۶-۹)

شیطان - شیاطین - شیاطین سحر بمردمان می آموختند (۱-۲-۱۲) شیطان دشمن انسانست (۲-۲-۲۵) شیطان وعدهٔ فقر میدهد و فحشاء حکم میکند (۳-۲-۳۷) کسیکه او را دوست گرفت خراب خواهد شد (۵-۴-۱۸) شیطان آدم را بکارهای بد ترغیب میدهد (۷-۵-۱۲) شیطان بآدم فریب میدهد (۸-۷-۲) اخوان شیاطین انسان را در وسوسه میاندازند (۹-۷-۲۴) در جنگ بدر شیطان از دست ابوجهل بگریخت چون او جبرئیل و میکائیل را دید (۱۰-۸-۶) شیطان اقرار کفر خود خواهد کرد (۱۳-۱۴-۴) بوقت خواندن قرآن از شیطان بخدا پناه باید گرفت (۱۴-۱۶-۱۳) شیطان را بر مؤمنان غلبه نیست اما بر دوستان خود هست (ایضا) شیطان دشمن انسانست و میان ایشان وسوسه میاندازد (۱۵-۱۷-۶)

شیطان با آدم سجده نکند و دشمن او شود (— ۷) شیاطین که اغوا کنند
فرستاده شدند (۱۹-۱۹-۶) پیروی شیطان نباید کرد (۱۸-۲۳-۳)
شیطان دشمن انسان است (۲۲-۲۵-۱) شیطان وسوسه در دلهای
مردم می‌اندازد (۳۰-۱۱۴-۱) (ابلیس)

شموئیل - اشاره به شموئیل پیغمبر (۲-۲-۳۲)

ص

صٰبئین - یعنی بیدینان که ایمان آرند و عمل صالح کنند ثواب یابند (۱-۲-۸)

صٓ - سورهٔ ص (۲۳-۳۸)

صادقاً - الله صادقان را بسبب صدق اجر میدهد (۲۱-۳۳-۲)

صاعقه - (برق) (رعد)

صافات - سورهٔ الصافات (۲۳-۳۷)

صالح - صالحات - صالحین - جزای عمل صالح (۱-۲-۳) چه کس را صالح
باید گفت (۳-۱۲-۱۲) (۵-۶-۹) عمل صالح چه اثر دارد -
(۵-۳-۱۸) عمل صالح برای مرد و زن خوبست (ایضاً) (عمل)

صالح - یکی از انبیا بوده - قصهٔ او - بر او چه شد و بود - گفتگوی او با قوم خود (ثمود)
(۸-۷-۱۰)[2] (۱۹-۲۲-۸) (۱۹-۲۷-۱۶)[1] (۱۲-۱۱-۶) (ناقه) -

صبر - بهشت (۲-۲-۱۹) (۳-۴-۲۰) الله با صابران است (۱۰-۸-۲)
تا که الله حکم کند صبر باید کرد (۱۱-۱۲-۱۱) صبر کنندگان مغفرت و اجر یابند

(۱۲-۱۱-۲) کسیکه صبر کند و نماز بجا آرد بهشت خواهد رفت (۱۲-۱۳-۳) بصبر کنندگان جزا داده خواهد شد (۱۴-۱۲-۳) صبر را اجر آخرت باید (۱۴-۱۶-۹) صبر از همه بهتر است (۱۵-۱۷-۱۹) اجر صبر در بهشت (۲۱-۲۹-۶) صبر عزم الامور است (۲۵-۲-۴-۱۴)

صدق - صدقات - صدقه چه اجر دارد (۵-۴-۱۷) صدقه بفقیران باید داد (۳-۲-۳۴) صدقه برای فقرا و مساکین و عاملان و غربا و قرضداران و مجاهدان و مسافران فرض است (۱۰-۹-۸) (تیرا)

صدیق - صدیقین - چه کسان از صدیقین میگویند (۵-۴-۹)

صدیق - در غار خلیفه ابابکر صدیق رفیق محمد بود (۱۰-۹-۶)

صف - سورة الصف (۲۸-۶۱)

صفا - جبل صفا و مروه نشانهای الله هستند (۲-۳-۱۹)

صلح - صلح کنانیدن درمیان مردمان چه اجر دارد (۵-۴-۶) صلح بهتر است (۵-۴-۹) صلح کردن مابین مرد و زن (ایضاً) دو جماعت مسلمانان را واجب است که باهم صلح کنند که همه مسلمانان برادرند (۲۶-۹-۳-۱) با مشرکان صلح نباید کرد (۱۰-۹-۱)

صلوة - یعنی نماز قایم باید داشت (۱-۲-۱) (۱-۳-۵ و ۱۰ و ۱۴) (۲-۴-۲) (۲-۳-۸) وقت خوف پیاده یا بر اسپ هم نماز رواست (۲-۳-۳۱) در حالت سکر نماز روا نیست (۵-۴-۷) و دیگر چه چیزها مانع نمازند (ایضاً) بکدام وقت نماز کوتاه کردن رواست (۵-۴-۱۵)

در دشمنان هم سلاح پوشیده نماز باید گذارد (ایضاً) صلوٰة و زکوٰة چه اجر دارند (٦-٤-١٣) برائے نماز چه طور وضو و غسل باید کرد (٦-٢) شیطان از نماز منع میکند (٧-٥-١٢) کسیکه نماز گذارد و توبه کند برادر شما است (١٠-٩-٢) روز و شب نماز ادا باید کرد (١٤-١١-١٠) خیرات و صلوٰة ظاهر و باطن باید کرد (١٣-١٤-٥) کسی که صبر کرد و نماز بجا آورد به بهشت خواهد رفت (١٣-١٣-٣) بر صلوٰة حکم و صبر باید کرد (١٦-٢٠-٨) صلوٰة و زکوٰة اجر نیک آرد (١٧-٢٢-٦) صلوٰة و زکوٰة قایم باید داشت تا رحم کرده شود (١٨-١٤-٧) نماز هر بد را دور میکند (٢١-٢٩-٥) وائے بر حال ایشان که از وقت نماز بیخبر هستند (٣٠-١٠٧-١) (نماز)

صور- روز قیامت اسرافیل صور بدمد- آن وقت چه حالت خواهد رسید (٢٠-٢٧-٧) دوباره صور خواهد دمید (٢٤-٣٩-٧) (قیامت)

صوم- (صیام)

صیام- یعنی روزه بر مسلمانان فرض است (٢-٢-٢٣) مریض و مسافر را روزه معاف است (ایضاً) در کفارهٔ کشتن مومن و شکستن قسم روزه باید داشت (٥-١٤-١٣) (٧-٥-٢) (روزه)

صید- یعنی شکار که بدست و به تیر کشته شود حلال است بوقت احرام (٧-٥-١٣) کدام قسم شکار حلال است (٦-٥-١) شکار ماهی در احرام حلال (٧-٥-١٣)

ض

ضحیٰ - سورۃ الضحیٰ (۳۰-۹۳)

ضرب المثل - خدا تعالیٰ از زدن مثل شرم ندارد (۱-۳-۳) اللہ برای ہدایت مثل میزند (۱۳-۱۴-۱۴) (مثل)

ضر - خیر و ضر ہر دو اللہ میتواند رسانید (۷-۶-۲) ضر و نفع در اختیار اللہ است نہ در اختیار انسان (۱۱-۱۰-۵)

ضعیف - کسی کہ ضعیف و مریض است برای وی ہیچ حرج نیست (۱۰-۹-۱۲)

ط

طاغوت - یعنی شیطان کسیکہ ہمراہ او شود خراب خواہد شد (۳-۲-۳۴)

طالوت - احوال طالوت و موسیٰ (۲-۲-۳۲ و ۳۳)

طعام - ہر طعام بر بنی اسرائیل حلال بود (۴-۳-۱۰) در کدام خانہا طعام خوردن روا است - باہم خوردن یا متفرقہ (۱۸-۲۴-۸) طعام مسکینان واجب (۳۰-۱۰۷-۱) (حلال) (حرام)

طلاق - مدت طلاق برائے زنان تا سہ حیض است (۲-۲-۲۸ و ۲۹) بعد طلاق زن را ایذا نباید داد (۲-۲-۲۹) بعد طلاق ہم نکاح روا است (ایضاً) روزہائے عدت در طلاق (۲-۲-۲۹ و ۳۰) حمل داشتن زن بوقت طلاق (--۳۰) بعد طلاق نکاح کے جائز (--۳۱)

سورة الطلاق (۲۸-۶۵) ترجمہ شرطہا طلاق بدہید (۱-۱۰) (عدت)

(نکاح)

طواف- کجا میشود (۲-۳-۱۹)

طور- موسیٰ بکوہ طور میرود (۱-۳-۸-۱۱) طور برائے وعدہ نبی اسرائیل بود
ایشان کفر کردند و وعدہ شکستند (۹-۱۳-۲۲) وعدہ اللہ با نبی اسرائیل
بجانب طور- بر ایشان من و سلویٰ نازل میشود (۱۶-۲۰-۴۰) موسیٰ بطرف
طور آتش می بیند (۲۰-۲۸-۳) سورة الطور (۲۷-۵۲) (موسیٰ)

طوفان- نجات کشتی نوح از طوفان و غرق شدن کافران (۸-۱۰-۸) طوفان
موج میزند (۱۲-۱۱-۳) تا چہل وز آسمان بارید و بعد شش ماہ کشتی بر جبل
جودی می ایستد- نوح از اللہ سوال در حق پسر خود میکند و آن رد میشود
(۱۲-۱۱-۴) وعدہ اللہ با نوح کہ باز آفتے بر امت نخواہد آمد (ایضاً)
طوفان از تنور پیدا میشود و کافران غرق میشوند (۱۸-۲۳-۲) اللہ از
طوفان کشتی نوح را نجات میدہد (۲۰-۲۹-۲) (نوح)

طٰہٰ سورة طٰہٰ (۱۶-۲۰)

طوق- در گردن بے ایمانان طوقہا انداختہ خواہند شد (۲۲-۳۹-۱)

طیبات- چیزہائے پاکیزہ و حلال باید خورد (۲-۴-۲۱) (حلال)

ظ

ظالمان- اللہ ظالمان را ہوشیار میدہد (۹-۲-۱۱) اللہ ظالمان را دوست نمیدارد

(۲-۲۴-۲۶) ظالمان بوقت موت چه عذاب بچشند (۷-۶-۱۱) لعنت
الله بر ظالمان هست (۱۲-۱۱-۲۰ و ۲۴) الله ظالمان را گمراه میکند (۱۳-۱۲-۲۷)
الله ظالمان را خوب شناسد (۷-۶) بسر آخر ظالمان چه رسید (۱۵-۱۸-۴)
الله قوم ظالمان را هدایت نمیکند (۲۸-۹۲-۱)

ظلم - کسانیکه ظلم خواهند کرد عذاب دائم خواهند چشید (۱۱-۱۰-۵) الله بر مردمان
ظلم نمیکند ولیکن ایشان خود بر خویشتن ظلم میکنند (۱۱-۱۰-۵) میان ظلم
و انصاف فیصله خواهد شد و این فیصله پیغمبر میکند (۱۱-۱۰-۵ و ۶)

ظن - ظن بر حق کفایت نمیکند (۱۱-۱۰-۴) ظن کافران چیست (۲۳-۳۹-۴)
اکثر ظن بد است و گناه هست (۲۶-۴۹-۲) (گمان)

ع

عاد - برادر هود - رسول خدا گفتگوی او بقوم خود (۸-۷-۹) رحمت الله با
قوم عاد (ایضاً) عاد و هود برادر او - نصیحت او با قوم خود در باب توبه
(۱۲-۱۱-۵) هود را الله نجات میدهد (ایضاً) عاد نافرمانی الله
کردند کافر شدند (ایضاً) اشاره به عاد و ثمود (۲-۱۳-۴) عاد و ثمود
هلاک شدند (۱۹-۲۵-۴) (۲۰-۹-۴ و ۴) عاد و ثمود بعد نوح آمدند
(۱۸-۲۳-۴) عاد و ثمود تکبر کردند و خسر شدند (۲۴-۲۱-۴)
(ثمود) (هود)

عادیات - سورة العادیات (۳۰-۱۰۰)

عالمان - چند از عالمان یعنی احبار و راهبان که مال مردم بظلم میخورند در آخر عذاب خواهند یافت (۱۰-۹-۵)

عایشه - اشاره بطوفان دروغی که کافران بعایشه کرده بودند (۹-۲۴-۱)

عباد - برای عبادت الله زمین کشاده است (۲۱-۲۹-۶)

عباد الله - المخلصین چه فائده خواهند دید (۲۳-۳۷-۲)

عبس - سوره العبس (۳۰-۸۰)

عجل - (گوساله)

عدت - روزهای عدت در طلاق (۲-۲-۲۹ و ۳۰) عدت زن بعد مرگ شوهر (ایضاً) ایام عدت بوقت طلاق باید شمرد (۲۸-۶۵-۱) عدت چیست (ایضاً) (طلاق)

عدل - در حکم عدل باید کرد (۵-۴-۸) عدل خوبست و قریب بتقوی است (۶-۵-۲) الله بعدل و احسان حکم میکند (۱۴-۱۶-۱۳)

عدن - (جنت)

عذاب - از عذاب رب حذر باید کرد (۱۵-۱۷-۶) (جهنم)

عرفات - از عرفات بمکه رفتن - مراسم حج (۲-۲-۲۵) (حج)

عروس - (نکاح)

عزیر - اشاره بقصه عزیر پیغمبر (۳-۲-۳۵) یهود عزیر را ابن الله یعنی پسر خدا میخواندند (۱۰-۹-۵)

عزیز - عزیز مصر که زنش بر یوسف عاشق شده (یوسف)

عصا۔ معجزہ موسیٰ بعصا (۱-۲-۷) عصا صورت اژدہا میگیرد
(۹-۷-۱۳) (موسیٰ) (معجزہ)

عصر۔ سورۃ العصر (۳۰-۱۰۳)

عفو۔ عفو کردن بہتر است (۵-۳-۱۴) (۶-۱۴-۲۱) (۲۵-۲-۱۲-۴۰)

علق۔ سورۃ العلق (۳۰-۹۶)

عمالقہ۔ اشارہ مسلط کردن جالوت عمالقہ را (۱۵-۱۷-۱)

عمر۔ عمر آدم زیادہ یا کم نمیشود (۲۲-۳۵-۲) (اجل)

عمران۔ از پیغمبران است (۳-۳-۴) زن عمران (ایضاً) سورۃ آل
عمران (۱-۳)

عمرہ۔ وقت حج عمرہ چطور میشود (۲-۲-۱۹ و ۲۴)

عمل۔ اعمال عمل صالح وجزائے آن (۱-۲-۳) اللہ عمل کسے ضائع نمیکند
(۴-۳-۲۰) اعمال صالح اجر میآرد (۲-۴-۲۴) (۶-۵-۲)
اعمال ہر یک نوشتہ میشوند و بروز قیامت وزن کردہ خواہند شد
(۸-۱-۷) اعمال صالح چہ جزا و اجر دارند (۵---) اللہ عمل ہر و ما نیز را
می بیند (۱۱-۹-۱۲) عمل نیک جزائے نیک دارد (۱-۱۰-۱۱)
ہر کس را عمل خوب بکار آید (۵---) عمل صالح مغفرت و اجر بسیار آرد
(۲-۱۱-۱۲) ہر مرد و زن کہ عمل صالح دارد اجر و حیات آخرت باو
عطا خواہد شد (۱۴-۱۶-۱۳) عمل صالح جزائے خوب دارد (۱۶-۴۴-۱۸
۱۱) عمل صالح بوجہا راہ ور کنند و جزائے نیک میدہد (۲۰-۲۹-۱۰)

عمل — جزاے عمل صالح در جنت است (۲۱-۹-۶) (۲۱-۲۲-۲) عمل
نیک کننده لازم نیست (۲۶-۳۰-۵) کسیکه عمل صالح کند چه اجر یابد
(۲۵-۲۲-۳) آنکه نبینده عمل صالح از صالحات (۳۰-۲۹-۱)
(صالح) (باقیات الصالحات) (ایمان)

عاقبت — عاقبت امر ہر کس بگردن او بستہ خواہد شد که روز قیامت آشکار خواہد
(۱۵-۱۶-۲)

عنکبوت — سورہ العنکبوت (۲۰-۲۹-۲) تشابہ مشرکان بعنکبوت
(۲۰-۲۹-۱۴)

عہد — شکستن عہد و امر اللہ نقصان می رساند (۱-۲-۳) بر عہد وفا کرد
واجب است (۱-۵) اللہ از بنی اسرائیل عہد گرفتہ (۱۳-۳-۹) بر عہد
اللہ وفا باید کرد (۱۱-۹-۱۴) ایفاے عہد لازم است (۱۳-۱۴-۱۳)
عہد اللہ شکستن خوب نیست (ایضاً) وفا کردن بر عہد واجب است
(۱۵-۱۷-۱۴) (وعدہ) (میثاق) (ایفاء)

عید قربان — بروز عید قربان اشتہار شدہ کہ مشرکان صلح نباید کرد (۱۰-۹-۱)

عیسیٰ — عیسیٰ ابن مریم بروح القدس مدد دادہ شدہ (۱-۳-۱۱) یکے از پیغمبران
بودہ (۳-۱۶) معجزہ دادہ شدہ و مدد روح القدس باو رسید (۲-۱۰-۲۳)
عیسیٰ مسیح و دیگر احوال او (۳-۳-۵) معجزہ او (ایضاً) وعدہ اللہ
بعیسیٰ (۳-۶) مثل عیسیٰ مثل آدم (ایضاً) عیسیٰ پسر خدا نیست (ایضاً)
مسیح عیسیٰ ابن مریم را یہودان از کشتہ بودند مگر تشبیہ او را — خود پیش

بالا رفته و قریب وقت قیامت دراین جهان خواهد آمد (۶-۳-۲۲) مسیح رسول و کلام و روح الله است (۶-۲۳) عیسی ابن مریم بر بنی اسرائیل که کافر بودند لعنت کرده (۶-۵-۱۱) کسانیکه عیسی را خدا میگویند کافرند (۶-۵-۳) عیسی به او وعظ و تصدیق حکم التوراة فرستاده شده (۶-۵-۷) وعده الله بعیسی که ترا پیش خود بالا برده (۳-۳-۱۰) روح القدس وی را مدد داده - در مهد کلام گفته - کتاب و حکمت و توریت و انجیل آموخته شده (ایضاً) عیسی و مادرش را الله نشانها داده (۱۸-۳-۳) بازآمدن عیسی نشان قیامت است (۲۵-۱۳-۱۰) عیسی خبر داده که نبی بنام احمد بعد او خواهد آمد (۲۸-۶۱-۱) عیسی وحی کرده شد (۶-۱۲-۲۳) (مسیح) (مریم) (روح القدس)

غ

غار - ابوبکر صدیق با محمد رفیق غار بوده (۱۰-۹-۶)

غارت - مال غارت برای الله و رسول است (۹-۸-۱) (انفال) (غنیمت)

غازی - کسیکه غازیست از مردگان نیست زنده است (۲-۳-۱۹) غازی در راه خدا جنگ میکند (۵-۳۴) بغازی خیلی ثواب میرسد.
(۳-۳-۲۰) (۲-۳-۱) (جهاد) (فی سبیل الله)

غافل - چو کسی را غافل میگویند (۹-۷-۲۲)

غزا - (غازی)

غفران - اللہ ہمہ گناہ مومنان بخشش خواہد کرد (۶-۳۹-۲۴)

غلام - حق غلامان ادا باید کرد (۶-۴-۵)

غنیمت - خمسہ یعنی حصہ پنجم از مال غنیمت برائے رسول و خویشان و یتیمان و غیرہ آنست (۵-۱-۱۰) کدام مردم را مال غنیمت باید گرفت (۳-۴۸-۲۶) (غارت) (انفال)

غیبت - غیبت کسے نباید کرد و غیبت کسے نباید گرفت (۲۱-۴۹-۲۶)

ف

فاتحہ - سورہ فاتحہ (۱-۱) ہفت آیہ این سورہ برائے وظیفہ خوب ہستند (۶-۱۵-۱۴)

فاسقان - بسیارے از مردمان فاسقند (۷-۵-۶) خرج مال فاسقان قبول نیست و اعتقاد ندارد (۷-۹-۱۰) بر فاسقان نماز جائز نیست و بر قبر ایشان رفتن واجب نہ (۱۱-۷) اللہ بر فاسقان راضی نیست (۱۱-۹-۱۲) فاسقان را سزائے آتش خواہند داد (۲-۳۲-۲۱)

فاطر - سورہ الفاطر (۳۵-۲۲)

فتح - فتح در دست اللہ ہست (۱-۸-۹) (۲-۷) سورہ الفتح (۴۸-۲۶) (نصرت)

فجر - سورہ الفجر (۸۹-۳۰)

فحشاء - اللہ بفحشاء و افعال بد حکم نمی کند (۳-۷-۸)

فدیہ - یعنے بہائے خون کسے بکدام وقت باید داد (۵-۴-۳)

فردوس - جنات فردوس برائے مومنانست (۱۹-۱۸-۱۲) (جنت)

فرعون - سزائے آل فرعون (۱-۳-۶) فرعون آل کا فر بودند (۷-۳-۳) بنی اسرائیل از ظلم او رہائی یافتند (۶-۵-۳) موسیٰ برائے فرعون وسرداران وفرستادہ شدہ احوال او (۹-۷-۱۳) گفتگوئے فرعون با موسیٰ (۱-۳ و ۱۴) فرعون باہمہ لشکر در دریائے قلزم غرق شود (۹-۷-۱۶) آل فرعون کافر بودند خیلے عذابہا دیدند وغرق شدند (۱۰-۸-۷) چون فرعون در بحر غرق شود بر اللہ ایمان بیاورد (۱۱-۱۰-۹) لاش فرعون برائے عبرت بنی اسرائیل بیرون آوردہ (ایضاً) فرعون ووزیرش ہامان وسرداران قوم گناہگاران زمینہ ساز گشتند (۲۰-۲۱-۱) فرعون ذوالاوتاد (۲۳-۲۸-۱) موسیٰ وہارون بفرعون فرستادہ شدند (۱۹-۲۶-۲) ذکر فرعون وموسیٰ (۱۶-۲۴-۳) موسیٰ بفرعون وہامان وقارون فرستادہ شد (۲۰-۲۰-۳) موسیٰ بفرعون وسرداران او فرستادہ (۱۲-۱۱-۹) موسیٰ بفرعون فرستادہ شد وہارون وزیر او کردہ شد (۱۹-۲۰-۳) صندوق موسیٰ بفرعون میرسد (ایضاً) گفتگوئے موسیٰ با فرعون (ایضاً) احوال موسیٰ وفرستادہ شدن او بفرعون (۱۵-۲۳-۵) (موسیٰ) (ہارون)

فرقان - سورۃ الفرقان (۱۸-۲۵) (قرآن)

فدا - فدا خریدنست (۲۶-۲۶-۱)

ق

بیت المقدس قبلہ اول مسلمانان بود (ایضاً)

قتل — کسانیکہ فی سبیل اللہ قتل میشوند از مردگان نیستند (۲-۲-۱۹) قتل خود ممنوع است (۵-۴-۵) قتل فی سبیل اللہ بہتر است (۲-۴-۲۱۴) در بعضے ماہ ہا قتل و قتال ممنوع شدہ (۲-۲-۲۴) قتل یک نفس گویا قتل ہمہ مردمان شدہ - این گناہ اول شدہ (۶-۵) قتل اولاد بد است (۸-۶-۱۶) قتل خود حرام است (-۱۹) در قتل اسراف نباید کرد (۱۵-۱۷-۳۶) خود کشتن حرام است و قتل اولادہم (ایضاً) کسانیکہ فی سبیل اللہ قتل میشوند بجنت میروند (۲۶-۴۷-۱)

قدر — سورہ القدر (۳۰-۹۷) شرف شب قدر کہ قرآن در آن نازل شدہ (۳۰-۹۷-۱) (۲۵-۴۴-۱) (لیلۃ القدر) (قرآن)

قدرت — قدرت اللہ (۲-۲-۲۰) (۳-۳-۳) (۷-۵-۵) (۷-۶-۱۲) قدرت اللہ در باب خلقت آسمان و زمین و انجم (۸-۷-۷) پیدا کردن آسمان بے ستون و مسخر گردانیدن شمس و قمر (۱۳-۱۳-۱) بود تقسیم خود قدرت اللہ فنا ذرہ اللہ و ارتجاعات میدہد (۱۲-۱۱-۵) بیان قدرت او تعالی بر زمین و آسمان و غیرہ (۱۴-۱۵-۱۰) عجیب ظہور قدرت اللہ بر آفرینش انسان (۱۴-۱۶-۱ و ۲) آب باران آسمان می بارد و زمین مردہ را زندہ میسازد (-۹) اللہ شیر از حیوانات و شراب از انگور پیدا میکند (۱۴-۱۶-۹ و ۱۰) قدرت اللہ و نشانہائے او

) قدرت الله در پیدا (۱-۳۱-۲۱) (۹۵-۵--) (۲۱-۳۰-۲-۳۶)
کردن زراعت وغیره نباتات (۲۱-۳۲-۳۰) (۲۲-۳۵-۱۴)
زنده کردن زمین مرده و پیدا کردن میوه جات و آفریدن آفتاب ماهتاب
(۵-۲۲-۲۹) (۱-۶-۳-۷-۵) آثار قدرت الله (۲۳-۲۳-۲) صحو
(۲۷-۳-۴۴-۱) (۲۹-۴۶-۱) (۳۰-۷۸-۲۰-۱) (۳۰-۸۰-۳۰) (ایضاً)
قرآن - کتاب پاک (۱-۲-۱) کسی نتواند مثل آن گفتن (۳-۲۳) بعضے
قرآن می‌شنوند و یاد میگیرند (۹--) بعضے بدست خود نویسند و
میگویند که از خدا آمده سزائے ایشان (ایضاً) جبرئیل قرآن وحی آورده
(۱۳--) خواندن قرآن بهتر (۱۳--) قرآن بر رسول نازل شده
(۳-۳-۱) تاویل قرآن خدا میداند (ایضاً) قرآن برائے حکم بین
مردمان نازل شده (۵-۴-۱۱) قرآن بر محمد برائے تصدیق احکام
الله نازل شده (۶-۵-۷) اگر قرآن در کاغذ نازل شدے البته
مردمان آن را سحر میدانستند (۷-۶-۱) قرآن بر محمد وحی شد (۲--)
قرآن کتاب مبارکست و برائے آدمیان مکه و حوالیان آمده (۱۱--)
قرآن بعدل و راستی نازل شده (۸-۶-۱۴) کتاب مبارکست که برائے
هدایت مردمان نازل شده (۲۰--) قرآن بر محمد نازل کرده شده
پیروی آن باید کرد (۸-۷-۱) قرآن برائے مومنان کتاب هدایت
و رحمت است و تاویل آن روزے ظاهر خواهد شد (۸-۷-۶) بوقت
خواندن قرآن چه آداب واجبند (۹-۷-۲۴) در قرآن وعده حق موجود است

(۱۱-۹-۱۳) آنرا که مسلمانان و منافقان بسبب قرآن در بابِ یاد کردن
ایمان و رسولها (۱۱-۹-۱۴) تبدیل است آیه در وقتِ چه حیثیت (۱۱-۱۰-۲)
قرآن به تصدیق و تفصیل کتابهاست کسی نتواند مثل آن ساختن تا قال (-۱۰)
هر چیز در قرآن موجود است (-۷) هر چیز در آسمان و زمین بزرگ خواه کوچک
در قرآن بیان کرده شده (ایضاً) قرآن به دروغ ساخته نشد و کسی مثل
آن نتواند ساخت (۱۲-۱۱-۲) قرآن محمد نساخته و الا گناه بر خود میگیرد
(-۱۳) قرآن در عربی نازل شده تا فهمید و در آن قصه‌های خوب است بهر
(۱۲-۱۳-۱) بحکم قرآن کوهها جنبش کرده و زمین بریده شده و مرده
سخن کرده (۱۳-۱۳-۴) قرآن مردم را از ظلمات به نور میآرد (۱۳-۱۴-
۲) نازل کتاب قرآن خوش میشوند (ایضاً) قرآن پاره پاره آمد
(۱۴-۱۵-۶) قرآن برای بیان هدایت و رحمت نازل شد (۱۴-۱۹-۱۲)
بوقت خواندن قرآن اعوذ بالله باید گفت (-۱۳) قرآن روح القدس
نازل کرده برای هدایت و خوشخبری مومنانست (۱۴-۱۹-۱۳) کافران
اعتراض آوردند که کدام نصرانی و رومی بمحمد قرآن میآموزد اما زبان او شان
عجمی است و زبان قرآن عربی است (ایضاً) کسیکه بر آیات انبیاء ایمان نمیآرد
عذاب خواهد دید و او کافر است (-۱۳) قرآن هدایت میکند و مومنانرا
(۱۵-۱۷-۱) در قرآن بیانها کرده شد تا مردمان نصیحت گیرند (-۵)
بوقت خواندن قرآن میان مومنان و کافران الله حجاب پیدا میکند (ایضاً)
کافران در قرآن چه قدر قایل بودند (۱۵-۱۷-۸) خواندن قرآن بوقت

فجر مشهود است (– – ۹) در قرآن شفا و رحمت برائے مؤمنان نازل شده
(ایضاً) اگر انس و جن جمیع شوند یا نشد قرآن آوردن نتوانند (۱۵–۱۷–۱۰)
در قرآن هر مثل موجود است (ایضاً) قرآن پاره پاره آمده تا اندک اندک
خوانده شود (۱۵–۱۷–۲) در قرآن از هر مثل آورده شده (۱۵–۱۸–۹)
قرآن در زبان عربی برائے بشارت نازل شده و نصیحت است برائے
ترسندگان (۱۶–۲۰–۶) قرآن در عربی فرستاده شده و دران خوفها
بیان کرده (– – ۶) قرآن همه احوال بنی اسرائیل بیان میکند و هدایت
و رحمت بر مؤمنانست (ایضاً) در قرآن مثلهائے چند برائے نصیحت
انسان آمده (۲۳–۳۹–۳) قرآن بر محمد نازل شده برائے مردمان
(۲۴–۳۹–۴) چرا قرآن در عربی شده در عجمی نیامده (۲۴–۴۱–۵)
قرآن در عربی بر محمد وحی شده برائے ام القری (۲۵–۴۲–۱) قرآن
بشب قدر مبارک نازل شده مضمون آن کتاب (۲۵–۴۴–۱)
قرآن شعر نیست ـ حدیثے مثل آن کسے نتواند گفت (۲۷–۵۲–۲)
قرآن برائے ذکر آسان شده (۲۷–۵۴–۲) قرآن پاکیزه است
و آنرا در حالت ناپاکی دست نباید زد (۲۷–۵۶–۳) قرآن بشب قدر
نازل شده (۳۰–۹۷–۱) (کلام الله) (کتاب)

قربانی ـ رسم قربانی (۶–۲–۲۴)

قرض ـ قرضے که در راه خدا داده میشود دو تا میشود (۳–۲–۳۲) برائے
گواهی قرض مستحضر باید نوشت (۳–۲–۳۹) کسیکه قرض دهد

میدهد و تا میشود (۲۷-۵۷-۲) قرض الله (۲۸-۶۵-۲)

قرن - یکے بعد دیگر قرن پیدا شد و هلاک شد (۷-۶-۱)

قربیٰ - احسان بقریبان (۱-۴-۱۰) حق قریبان را باید کرد (۵-۱۴-۶) (۱۵-۷-۳) (ذوالقربیٰ)

قریش - سورهٔ القریش (۳۰-۱۰۶) اشاره به نضر بن کنانه که قریش اولاد او بوده (۳۰-۱۰۶-۱)

قسم - سوگند بدلست نه بدهان (۲-۲-۲۸) قسم از زنها خوردن تا چهار ماه (ایضاً) قسم بدروغ گفتن بدست (۳-۳-۸) بعد شکستن قسم توبه قبول نیست (-۹-) کسانیکه بیدله قسمها گیرند چه سزا یابند (--۸) برائے قسم لغو یعنے بے قصد کسے ماخوذ نخواهد شد برائے قصد شکستن قسم چه کفارت واجبست (۷-۵-۱۲) قسم نباید شکست (۱۴-۱۹-۱۳) بر قسم منافقان اعتبار نباید کرد (۲۸-۶۳-۱)

قصاص - حکم درباب گرفتن قصاص (۲-۲-۴-۲۲۳) قاعدهٔ قصاص برائے یهود و مسلمانان (۶-۵-۷) انتقام زیاده نباید گرفت (۱۵-۱۷-۶) (انتقام)

قصص - سورهٔ القصص (۲۰-۲۸)

قلم - سورهٔ القلم (۲۹-۶۸)

قمار - قماربازی نجس است (۷-۵-۱۲) (میسر)

قمر - سورة القمر (۲۷-۵۴) اشاره بدو پاره شدن ماه که نشان قیامت است و معجزهٔ رسول کریم (۲۷-۵۴-۱) شمس و قمر و منازل آنها برای شمار و حساب کردن سالها هستند (۱۱-۱۰-۱)

قیامت - احوال روز قیامت - از آن روز باید ترسید (۱-۲-۶) (۱۴-۳۰-) (۳-۳-۳۰) همان روز رویها سیاه و سفید شوند (۴-۳-۱۱) بر روز قیامت ایمان باید آورد (۵-۴-۶) همه خلایق همان روز جمع خواهند شد (-۱۱) بر آن روز ایمان و یقین باید آورد (-۲۰) آن روز همه جمع خواهند شد (۷-۶-۲) نشانهای آن روز - همان روز توبه قبول نخواهد شد (۸-۶-۲۰) از وقت قیامت خدا آگاه است (۹-۷-۲۳) علامات آن روز - همه مردمان گرد آیند (۱۲-۱۱-۹) بروز قیامت برای کافران چه واردات بوقوع رسد (۱۴-۱۶-۱۲) بروز قیامت عملنامه هر کس در گردن او بسته خواهد شد (۱۵-۱۷-۱) آثار قیامت و روز نزدیک است (۱۵-۱۷-۵) پیش از آن روز هر قریه هلاک کرده خواهد شد (-۶) همان روز هر کس کتاب عمل خود داده خواهد شد که او خواهد خواند (-۸) بروز قیامت پسر و پدر تعلق نخواهند بود (۱۸-۲۳-۵) همان روز ترازوی عدل مقرر خواهد شد (۱۷-۲۱-۴۷) تفصیل نشانهای روز قیامت (۱۷-۲۲-۱) همان روز مردگان خواهند برخاست (ایضاً) همان روز زبان و دست و پا گواهی خواهند داد (ایضاً) بروز قیامت چه حال خواهد

(۱۹-۲۵-۸۲) بروز قیامت جانورے از زمین پیدا خواهد شد (۲۰-۲۷-۷) احوال کافران بروز قیامت (۲۰-۲۸-۷) آنروز چه حادثات روی نمایند (۲۱-۳۰-۲) حالت آنروز (۲۱-۳۱-۱۴) علم آنروز پیش اللہ ہست شاید نزدیکست (۲۲-۳۳-۸) روز قیامت البتہ خواہد آید (۲۲-۳۴-۱) آثار روز قیامت (۲۳-۳۶-۴) آمدن عیسیٰ نشان قیامت ہست (۲۵-۴۳-۶) دیگر احوالات آنروز (۲۴-۳۹-۷) (۲۴-۴۰-۴) ایمانداران از آنروز میترسند بعضی که در آنروز شک دارند گمراہ اند (۲۵-۴۲-۲) بروز قیامت دوست ہم دشمن شوند (۲۵-۴۳-۶) رسیدن نشانہاے قیامت خصوصا پیدا بودن محمدؐ خاتم النبیین (۲۶-۴۷-۲) احوال روز قیامت (۲۹-۶۹-۱) (۲۹-۷۰-۲) سورہ القیامت (۲۹-۷۵) بروز قیامت چه حادثات روی نمایند (۲۹-۷۵-۱) (۲۹-۷۷-۱) (۳۰-۷۸-۱) (۳۰-۸۴-۱) بروز قیامت مردگان از قبرہا برخیزند (۳۰-۱۰۰-۱) (حشر) (روز)
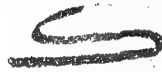
ک

کابین - یعنی مہر که بوقت نکاح داده میشود (۲-۲-۳۱) (نکاح) (طلاق)
کاذبان - بروز قیامت روے کاذبان سیاه باشد (۲۴-۳۹-۶) کاذبان که کتاب متعدد را دروغ میدانند چه عذاب خواہند دید (۲۴-۴۰-۹) (افترا)

کافر - کافران - حالت و سزاے کافران (۱-۲-۲ و ۲۶) لعنت بر کافران
جائز (۱-۲-۱۱) سزاے کافران (۳-۳-۲) (-- ۴) کافران مومنان را
دوست ندارند (ایضاً) عذاب کافران (۳-۳-۹) حالت بد کافران
(۳-۳-۱۲) با کافران دوستی نباید کرد (ایضاً) سزاے کافران (-- ۱۸)
کافران مدت دراز داده شده اند تا گناه زیاده تر کرده باشند (ایضاً)
براے کافران چه عذابیست (۵-۴-۸) کافران دشمن مسلمانان هستند
(-- ۱۵) در کافران چطور نماز باید خواند (ایضاً) بعضے رسوم کافران
(۵-۴-۱۸) کافران را دوست نباید گرفت (-- ۲۰) کافران بر مسلمانان
راه نیابند (ایضاً) کافران میان رسولان الله فرق میکنند از ان عذاب
خواهند دید (ایضاً) کافران گمراه هستند بجهنم خواهند رفت (۶-۴-۲۳)
توبه کافران قبول نیست - ایشان بیا عذاب خواهند دید (۶-۵-۴)
بعضے از کافران که در ظاهر مسلمان هستند نه از دل (ایضاً) دوستی
کافران نشاید (۶-۵-۹) کافران صورت بوزینه و خنزیر گرفتند (ایضاً)
کافران گویا مردگان بودند که بعد از ایمان زنده شدند (۸-۲-۱۵)
اعتراض کافران (ایضاً) شبهه کافران در باب کار بد (۸-۲-۱۸)
کافران راه خدا مسدود میکنند (۸-۷-۵) کافران داخل جهنم
میشوند (۱۰-۸-۴۶) واگر توبه کنند بخشیده میشوند (-- ۵) بوقت
قبض روح ملائکه چه عذاب بکافران دهند (-- ۷) کافران از
جانوران هم بدتر اند (ایضاً) کافران داخل جهنم خواهند شد (۱۰-۹-۷)

با کافران جنگ باید کرد و با ایشان سختی باید نمود (۱۱-۹-۱۶) کافران عذاب دُنیا و آخرت خواهند دید (۱۳-۱۳-۵) صفت کافران و مثل ایشان (۱۳-۱۴-۳) کافران بجهنم خواهند رفت (۱۴-۱۶-۴۰) کافران بروز قیامت چه عذاب خواهند دید (۱-۱۲) غضب الله و عذاب عظیم بر ایشانست که بعد ایمان کفر کنند و بر شبه کافران اعتبار کنند (۱-۱۴) کافران در قیامت چه سزا خواهند دید (۱۵-۱۷-۱۱) جهنم برائے کافران آماده شده است (۱۶-۱۸-۱۱) اشاره بقصه کافر و آهنگر مسلمان (۱۶-۱۹-۵) کافران تا قیامت در شک میمانند (۱۷-۲۲-۷) در زمان نوح کافران در طوفان غرق میشوند (۱۸-۲۳-۲) عذاب کافران در جهنم است و اگر اجل مقرر نبود با ایشان عذاب زود تر میآمد (۲۱-۲۹-۶) الله بر کافران لعنت میکند (۲۲-۳۳-۸) بروز قیامت کافران در افسوس چه خواهند گفت (ایضًا) کافران در جهنم چه سزا خواهند دید (۲۲-۳۵-۴) و صفهائے کافران (۲۹-۶۸-۱) (کفر)

کافرون - سورۂ الکافرون (۳۰-۱۹)

کاهن - اشاره بکاهن - قومے بودند که با شیطان دوستی داشتند (۱۹-۳۴-۱۱)

کبیره - کبائر - (گناه)

کتاب - بر همه کتابهائے رسولان ایمان باید آورد (۵-۴-۲۰) کسانیکه بر کتابها شک میآرند غلط میکنند (۱۱-۱۰-۱۰) اول برائے هر قریه و امت کتابی

فرستادہ شدہ بعد ازان خرابی بر ایشان رسید (۱۴-۱۵-۱) اللہ تعالےٰ بر
امتہا کتاب فرستادہ کہ بذان ہدایت و رحمت پیدا میشود (۱۴-۱۶-۸)
رزق ہر روندہ بر اللہ است و در کتاب موجود است (۱۲-۱۱-۱) (قرآن)
کراماً الکاتبین - این ملایکہ برائے نگہبانی مردمان گذاشتہ شدہ اند (۲۱-۳۱-۴)
(۳۰-۸۳-۱)

کرسی - آیۃ الکرسی (۳-۲-۳۴) کرسی اللہ بر آسمان و زمین گسترده
شده (ایضاً)

کشتی - در دریا کشتی ہم بحکمت اللہ میرود (۲۱-۳۱-۴) نوح کشتی میسازد
(۱۲-۱۱-۴) روبروی موسی خضر کشتی را غرق میکند (۱۵-۱۸-۱۰)
(نوح) (موسے)

کعبہ - جائے ثواب شدہ و ابراہیم آنرا پاک میکند (۱-۲-۱۵) کعبہ قبلہ
مقرر شدہ (۲-۲-۱۷) کعبہ بیت الحرام شدہ (۶-۵-۱) (۷-۵-۱۳)
کعبہ با براہیم برائے عبادت دادہ شدہ (۱۷-۲۲-۴) کعبہ بیت اللہ است
(۳-۳-۱۰) (بیت اللہ) (البیت الحرام)

کفارت - کفارت شکستن سوگند واجب است (۷-۵-۱۲)

کفر - جائیکہ سخن کفر کنند بناید نشست (۵-۴-۲) برائے کفر سزا مقرر است
(۲-۵-۲) رسمہائے کفر کہ برائے نیاز بتان میکردند (۷-۵-۱۴)
کفر عذاب شدید میآرد (۱۱-۱۰-۷) کفر و عمل صالح بر کنندگان است
(۲۱-۳۰-۵) (کافران)

کفش۔ (پاپوش)

کلام۔ بر کلام اللہ یعنی بر کتابہاے رسولان ایمان باید آورد (۵-۴۴-۲۰)
کلام اللہ تبدیل ندارد (۱۱-۱۰-۱۳) کلمہ طیبہ یعنی کلام خوب مانند درخت
خوب است (۱۳-۱۴-۲) کلام بد مانند درخت بد است (ایضاً) (کلمات)

کلالہ۔ یعنی کسی کہ در وارثان او پدر و پسر نباشد۔ در اینچنین حالت میراث
چطور بتقسیم باید کرد (۶-۲۶-۲۴)

کلمات۔ کسے نمیتواند کہ کلمات رب بنویسد اگرچہ همه دریا ہا سیاہی شود (۱۶-۱۸-۱۲)
اگر درختہا قلم شوند و بحرہا سیاہی تاہم کلمات رب تمام نشوند (۲۱-۳۱-۳)

کنیزک۔ نکاح با کنیزک نیکے واجب (۵-۴-۴) براے بدکاری کنیزک
چہ سزا است (ایضاً)

کوثر۔ سورۂ الکوثر (۳۰-۱۰۸) نہر کوثر در بہشت جاریست (۳۰-۱۰۸-۱)

کہف۔ سورۂ الکہف (۱۵-۱۸) (اصحاب کہف)

کیل۔ کیل یعنی پیمانہ و میزان بانصاف باید پیمود (۸-۴-۱۹) (۹-۱۰۶)
برادران یوسف پیمانہ غلہ بیا آرند (۹-۷-۱۰۶) (میزان) (یوسف)

گ

گاو۔ در باب گاو حکم بقوم موسے شدہ (۱-۲-۸) صفتہاے آن
(ایضاً) (بقرہ)

گرفتن۔ در جنگ از کافران گرفتن کی واجب گی نا واجب (۹-۸-۲)

گمان - اکثر گمان بد است و گناه است (۲۶-۹-۲) گمان کافران حبط است
(۲۳-۳۸-۳) (ظن)

گمراه - گمراهان - راه گمراهان خدا ما را منما (۱-۱-۱) گمراهان در قیامت
چه سزا خواهند دید (۱۵-۱۷-۱۱) کسی که از راه الله گمراه است عذاب
خواهد دید (۲۳-۳۸-۲) (گمراهی)

گمراهی - جاهلان بعوض هدایت گمراهی میخرند (۱-۲-۲) هدایت از گمراهی
ظاهر شده (۳-۲-۳۴) گمراهی در دست الله است (۵-۴-۱۲)
(۲۲-۲۵-۲) گمراهی و هدایت حسب مرضی الله است (۱۴-۱۴-۱۴)
گنهگاران در گمراهی میباشند (۲۷-۶-۵-۳) هدایت و گمراهی
هرکس بنفس اوست (۱۱-۱۱-۱۱) (هدایت) (گمراه)

گناه - گناه کبیره (۵-۶-۵) گناه بر نفس کننده است (۵-۴-۱۴) گناه
بذمه بیگناهی کردن گناه است (ایضاً) گناه دیگران کسی بر خود
نمیتواند آورد (۲۰-۲۹-۱) کسیکه از گناه کبیره گوشه کند مغفرت
یابد (۲۵-۲-۶-۴)

گنهگار - حال گنهگاران بروز قیامت چه شود (۲۷-۵-۴-۳) اشاره بشفاعت
مؤمنین گنهگار و بی اعتبار (۱۰-۹-۱۰)

گواه - گواهی - گواهی صحیح باید داد اگرچه آن بر خلاف والدین خواه اقربا
خواه نفس خویش باشد (۵-۴-۲۰) گواهی بانصاف باید
داد (۶-۵-۲) برای نگهبانی ورثه گواه مقرر باید کرد (۷-۵-۱۴)

اللہ گواہ بس است (۷-۶-۲) برائے ثبوت تہمت بر زن پاکدامن
چہار گواہ ضرور اند (۱۸-۱۴-۱) (شاھد)

گوسالہ - بنی اسرائیل مدتے عبادت گوسالہ میکردند (۱-۲-۶ و ۱۱) (۹-۷-۱۹) (۱۶-۲۰-۴) یہود گوسالہ را میپرستیدند (۶-۱۴-۲۲)
(موسیٰ) (بنی اسرائیل)

گوش - چشم و گوش و دل سوال کردہ خواہند شد (۱۵-۱۷-۴)

ل

لاش - زاغے بہ پسر آدم قابیل دفن کردن لاش اول مہیا آموزد (۶-۵-۵)

لایعقل - مردمان لایعقل بدتر از جانوران ہستند (۹-۸-۳)

لباس - مرد خواہ زن را باید کہ لباس شائستہ بپوشد (۸-۱۰-۳)

لعنت - اللہ بر کافران لعنت کردہ (۱-۲-۱۱) لعنت اللہ چہ بد است (۵-۴-۸) اللہ بر ظالمان لعنت کردہ (۱۲-۱۱-۴) لعنت بر شیطان (۱۴-۱۵-۳) درخت لعنت کردہ شدہ (۱۵-۱۷-۶)

لقمان - سورہ لقمان (۲۱-۳۱) غلام حبشی داؤدی بود حکمت باو عطا شد (۲۱-۳۱-۲) لقمان بہ پسر خود نصیحت میکند (ایضاً)

لواطت - زنا با مردان در قوم لوط (۸-۷-۱۰) سزائے باران سنگ برائے لواطت (ایضاً) (لوط)

لوح محفوظ - ہر چیز در کتاب کہ اشارہ بلوح محفوظ ہست نوشتہ شد (۷-۶-۴ و ۷)

لوط۔ رسول خدا بوده گفتگوئے او با قوم خود (۸-۶-۱۰) فرشتگان در
شکل بچگان نیز د لوط می آیند (۱۲-۱۱-۷) ~~فرشتگان در شکل بچگان~~
~~نیز د لوط می آیند (۱۲-۱۱-۷)~~ فرشتگان احوال ظاهر میکنند و بر قوم
باران سنگ ها میبارند (ایضاً) آلِ لوط نجات مے یابند سوائے زنش۔
باران سنگ میبارد (۱۳-۱۵-۶) لوط را حکم و علم و نجات داده شد
(۱۷-۲۱-۵) اسحاق و یعقوب هم به لوط عطا شده (ایضاً) قصه
لوط و قوم او (۱۹-۲۶-۹) گفتگوئے لوط با قوم خود که با مردان شهوت
مے ورزیدند سوائے زنش همه را نجات داده شده (۱۹-۲۷-۴)
لوط بر ابراهیم ایمان آورده و او را الله اسحاق و یعقوب داد (۲۰-۲۹-۳)
نبوت و کتاب در اولاد لوط آمد۔ عذاب بر قومش (ـ ۶) قوم لوط
نجات یافت مگر عجوزه اش (۲۳-۳۷-۱۴) آل لوط خراب
شده (۲۸-۱۴-۵-۲)

لهب۔ سوره لهب (۳۰-۱۱۱)

لیل۔ سوره اللیل (۳۰-۹۲) لیلة القدر و شرف آن شب (۳۰-۹۷-۱)

م

ماروت۔ (هاروت)

ماعون۔ سورة الماعون (۳۰-۱۰۷)

مال۔ مال مردمان بظلم نباید خورد (۲-۴-۲۳) بر بعضے مردمان مال و اولاد

فتنہ ہست (۹-۱۱-۳) مال و اولاد زینت حیات دنیا است (۱۵-
۱۸-۶) فی مال مردمان فقرا و مساکین حقدار اند (۲۷-۱۵-۱۰) مال فی
سبیل اللہ دادن چہ اجر دارد (۳-۲-۳۶) (۵-۳-۶) کسی کہ در
جہاد بمال مدد و چہ اجر گیرد (۱۰-۹-۳) (اموال) (فی سبیل اللہ)

ماہ — ماہ چرا بر یک حالت نمی مانند (۲-۳-غز۲) ماہ ہائے کہ حرام شدہ اند
(ایضاً) در ہر سال چہار ماہ حرام اند کہ در آن جنگ نباید کرد (۱۰-۹-۵)
(شہر الحرام) (اہلّہ)

ماہی — قصہ ماہیان در زمان داود (۹-۷-۲۱) موسیٰ برفاقت یوشع
برائے ملاقات خضر بمجمع البحرین میرود و ماہی بریان گم کند (۱۵-۱۱-۹)

مائدہ — سورہ مائدہ (۶-۵) حواریان خواستند تا از آسمان مائدہ بر ایشان
نازل شد (۷-۵-۱۵) آن مائدہ بروز یکشنبہ آمد و از آن عید النصاریٰ
شدہ (ایضاً) آن مائدہ تا چہل روز میآمد ہشتاد نفر بشکل خوک شدند
و این عذاب شان (ایضاً) (خوان)

مبذرین — اسراف کنندگان اخوان شیاطین ہستند (۱۵-۱۷-۳) (اسراف)

متقین — تقوی کنندگان و پرہیزگاران بجنت خواہند رفت (۱۴-۱۵-۲۰)
(تقویٰ)

مثل — مثل غلام مملوک (۱۴-۱۴-۱۰) مثل دو مرد کہ یکے از ایشان گنگ است
(ایضاً) مثل دو مرد کہ باغ داشتند الیکے ہر چیز در راہ خدا خرچ نمود
و دیگر نہ (۱۵-۱۹-۸) مثل حیات دنیا (۱-۰-۶) (ضرب المثل)

مجادله - سورة المجادله (۲۸-۵۸-۱)

مجاهد - (جهاد) (فی سبیل الله)

مجرما - مجرمانیکه بر آیات الله دروغ می‌بندند بجنت نخواهند رفت و عذاب خواهند دید (۸-۷-۵)

مجمع البحرین - موسی همراهی یوشع بمجمع البحرین برای ملاقات خضر میرود (۱۵-۱۸-۹) (موسی) (خضر)

مجوس - میان یهود و نصارا و مجوس الله تعالی فیصله خواهد کرد (۱۷-۲۲-۲)

محتاج - اگر چیزی به محتاج داده نمیشود قول نیک بایشان باید گفت (۱۵-۱۷-۲۸) (مساکین) (خیرات)

محمد - رسول الله بود و پیغام الله آورده (۴-۳-۱۵) بعد وفات محمد هم دین او نباید گذاشت (ایضاً) محمد و دیگر انبیا وحی کرده شدند (۶-۱۴-۲۳) محمد اولین مسلمانان است (۷-۶-۲) (۸-۶-۲۰) دین محمد ملت ابراهیم است (ایضاً) محمد بوقت جنگ بدر تعداد کافر کمتر می‌بیند (۱۰-۸-۶) اصحاب محمد فرقه بودند مهاجر و انصار (۱۰-۱۱-۱۰۰) محمد را از الله منع شده تا در حق عزیزان خویش دعای مغفرت نخواهد که ایشان کافر بودند (۱۱-۹-۱۴) محمد برای ظاهر کردن آنچه با او وحی شده بود بامت فرستاده شد (۱۳-۱۳-۳۰) الله بطرف محمد وحی کرده که ملت ابراهیم را پیروی کند (۱۴-۱۶-۱۲) محمد مانند دیگران آدمی است لیکن وحی کرده شده (۱۶-۱۸-۱۱) محمد وحی کرده شده و رحمت برای عالمیان (۱۷-۲۱-۷)

محمدؐ اُمّی بود و از هیچکسے درس نگرفته و نخوانده (۲۱-۲۹-۵) بر محمدؐ وحی می آید
(ایضاً) محمدؐ آدمی است امّا رسول الله است و خاتم النّبیین (۲۲-۳۳-۵)
کافران محمدؐ را شاعر مجنون میخواندند (۲۳-۳۷-۲) محمدؐ مانند همه مردم آدمی است
مگر باو وحی شده که الله واحد است (۲۴-۴۱-۱) به محمدؐ وحی شد تا هدایت
بمردمان کند (۲۵-۴۲-۵) سورۂ محمدؐ (۲۶-۴۷) محمدؐ رسول الله است
و برائے هدایت فرستاده شد (۲۶-۴۸-۴) (رسول) (وحی)
مُحسنین - جزائے نیکوکنندگان چیست (۴-۵-۱۱) اجر محسنین هرگز ضایع نمیشود
(۱۱-۹-۱۵) (حسنات) (عمل) (نیکان - نیکی)

محیض - (حیض)
مُدثّر - سورۂ المدثّر (۲۹-۷۴)
مدد - الله هرکس مدد میدهد (۱۵-۱۷-۲) عیسیٰ بروح القدس مدد داده شده
(۱-۲-۱۱) (۳-۲-۲۳) (۷-۵-۱۰) کسے که در راه خدا مال
مدد دهد چه اجر یابد (۱۰-۹-۳)
مدین - شعیب برادر لوط را الله بمدین فرستاده (۱۸-۷-۱۱) (۱۲-۱۱-۸)
اصحاب مدین بر حال خود ظلم کردند (۱۰-۹-۹) (شعیب)
مدینه - اعراب از اهل مدینه که بعضے از ایشان منافق بودند (۱۰-۹-۱۲) (اعراب)
مرد - مرد از زن درجه بزرگتر دارد (۵-۲-۶) زنا با مرد یعنی لواطت
بجائے سزا آرد (۸-۷-۱۰)
مُردار - مردار خوردن حرام است (۲-۲-۲۱) (۶-۵-۱) (حرام)

مردم - مردمان همه یک جماعت هستند (۱۱-۱۰-۲)

مرده - الله تعالی از بنی اسرائیل یک مرده را زنده کرده که خبر قاتل بدهد (۱-۲-۹)
الله از مرده زنده پیدا میکند و از زنده مرده میکند (۲۲-۳۴-۱)

مرسل - (رسول)

مرسلات - سوره المرسلات (۲۹-۷۷)

مرغ - چهار مرغ که ابراهیم کشته بحکم الله زنده میشوند (۳-۲-۳۵) الله زبان مرغان بسلیمان آموخت (۱۹-۲۷-۲) مرغان بقدرت الله در هوا میپرند (۱۴-۶-۱۱)

مرگ - از برای آخرت بهتر است (۱-۳-۱۱) از مرگ ترسیدن عیب است (۲-۲-۳۲) مرگ فی سبیل الله (۴-۳-۱۷) مرگ باذن الله مقرر است (۴-۳-۱۵) بتقدیر رب مرگ بهر کس میرسد (-- ۱۷) هر نفس ذائقه مرگ خواهد چشید (-- ۱۹) (۲۱-۲۹-۶) پیش از مرگ ایمان باید آورد (۴-۶-۲۲) (موت) (اجل)

مروه - جبل مروه و صفا نشانهای الله هستند (۲-۲-۱۹)

مریض - مریض یعنی بیمار از نماز معافی دارد (۵-۴-۱۵) بر ضعیف و مریض هیچ حرج نیست (۱۰-۹-۱۲)

مریم - تولد مریم (۳-۳-۳) مریم از زنان عالم بهتر و پاکتر بوده (-- ۵) بشارت مسیح بمریم میرسد (ایضا) یهود بر مریم بهتان میکنند (۶-۴-۲۲) سوره مریم (۱۶-۱۹) روح القدس بمریم میآید بصورت جوان حسین

۱۶-۱۹-۲) گفتگوے مریم باآن فرشتہ - مریم بجنگل میرود و زیر درخت نخل مے نشیند - و درد زہ اور ا میشود (ایضاً) زیر آن درخت چشمہ آب پیدا میشود و نخل رُطب میآرد (ایضاً) قوم مریم مے آیند - بچہ در مہد بایشان حرف میزند (ایضاً) آن بچہ عیسیٰ ابن مریم است (ایضاً) -

[illegible] (ایضاً)

مُزمّل - سورہ المزمّل (۲۹-۷۳)

مساجد - تعمیر مساجد بر مشرکان لازم نیست (۱۰-۹-۳) (مسجد)

مسافر - حق مسافر و ابن السبیل ادا باید کرد (۵-۳-۶) (۱۵-۱۷-۳)
خیرات و صدقہ براے مسافران ہم ہست (۱۰-۹-۸)

مساکین - مراحمت احوال مساکین باید کرد (۱-۲-۱۰) عوض روزہ طعام مساکین باید داد (۲-۲-۲۳) حق مسکینان ادا باید کرد (۵-۳-۶) (۱۵-۱۷-۳)
در خیرات و صدقہ مسکینان ہم حقدار اند (۱۰-۹-۸) (فقیران)

مستی - (سکر)

مسجد - روے بطرف مسجد راست باید کرد (۸-۷-۳) در مسجد بوقت نماز لباس فاخرہ و پاکیزہ باید پوشید و زینت گرفتن واجب (ایضاً) ایمانداران مساجد اللہ آباد میکنند (۱۰-۹-۳) کافران براے رسانیدن ضرر بمسلمانان مسجد بنا میکردند - اشارہ بمسجد قبا (۱۱-۹-۱۳) مسجدیکہ بنیادش بر تقوے باشد بہتر است (ایضاً)

مسجد الحرام - کجا است (۲-۱-۱۸) روے بطرف مسجد الحرام باید کرد (۲-۱۷ و ۱۸) در جوار مسجد الحرام جنگ کردن ممنوع است (۲۲-۲-۲۴)

(۹-۵-۱) مشرکانرا از رفتن مسجد الحرام منع باید کرد (۱۰-۹-۴)

مبذرین — اسراف کنندگان از اخوان شیاطین هستند (۱۵-۱۷-۳) (اسراف)

متمسخرین — برکدام قوم مسخری نباید کرد (۲۶-۴۹-۲)

مسکین (مساکین)

مسلمانان — مسلمانان — اگر مؤمنے در ملک کافر مسلمان شدن نتواند او را باید که از آنجا ہجرت کند (۵-۴-۱۴) کافران بر مسلمانان ہرگز راہ نیابند (۵-۴-۲۰) امت ابراہیم نام مسلمان دارند (۱۷-۲۲-۱۰) مسلمانان داخل جنت خواہند شد و آنجا لذتہا گیرند (۲۵-۳-۱۴-۷)

(اسلام)

مسیح (عیسے)

مشرک — مشرکان مشرکانیکه در باب الله و قرآن دروغہا گویند سزا خواہند یافت (۷-۶-۳) الله و رسول او از مشرکان بیزار است (۱۰-۹-۱) اگر مشرکان پناہ خواہند ایشانرا امان نباید داد تا که کلام الله بشنوند (ایضاً) برآے مشرکان عہد پیش الله نیست (۰-۰-۲) تعمیر مساجد بر مشرکان لازم نه (۰-۰-۳) مشرک نجس است او را از رفتن مسجد الحرام منع است (۱۰-۹-۴) برآے مشرکان مغفرت از خدا نباید خواست اگرچه ایشان خویش و عزیز باشند (۱۱-۹-۱۴) مشرکان بروز حشر چه سزا یابند (۱۱-۱۰-۳) مشرک پیروی الله نکند و گمان پیروی (۱۱-۱۰-۷) با مشرکان صلح نباید کرد (۱۰-۹-۱) (مشرک) زن مشرکه برآے

مشرک است بر مؤمن حرام است (ایضاً)

مشعرالحرام ۔ نزدیک آن ذکر باید کرد (۲-۲-۲۵)

مشورت ۔ مشورت و مصلحت بهتر است (۴-۳-۱۷) مشورت در همه کار بهتر
(۲۵-۴۲-۴)

مصیبت ۔ بوقت مصیبت انسان خدا را میخوانند باز او را فراموش میکنند
(۱۱-۱۰-۲) مصیبت از کردهٔ خود می آید (۲۵-۴۲-۴) مصیبت
بحکم خدا میرسد (۲۸-۶۴-۲)

معارج ۔ سورة المعارج (۲۹-۷۰)

معجزه ۔ معجزه عصائے موسیٰ (۱-۲-۷) یهودان از محمد معجزه میخواهند و جواب
محمد (۱۵-۱۷-۱۰ و ۱۱) نه معجزه که بموسے داده شده (۔۔۔۱۲) معجزه
عصا و ید بیضا (۹-۷-۱۴) (آیات)

معراج ۔ رفتن رسول از مسجد الحرام بمسجد الاقصےٰ (۱۵-۱۷-۱) آن رؤیا
برائے آزمایش مردمانست (۔۔۔۶)

مفلحون ۔ چه مردمان رستگار اند (۱۸-۲۳-۱)

مکر ۔ مکر اللہ از همه نیک تر است (۹-۸-۴) اللہ سریع الحساب است
و مکر تمام دارد (۱۳-۱۴-۶)

مکه ۔ جائے امان (۲-۲-۱۴) مکه بیت اللہ اول شده (۴-۳-۱۰)
مکه مقام ابراهیم شده (ایضاً) اشاره بفتح کردن محمد مکه را بفتح صبح
(۱۲-۱۱-۷) قرآن برآدمیان مکه و حوالی آن کتاب مبارک است

(۷-۶-۱۱) قریش مسلمانان را از آمدن بمکه منع میکردند (۱۰-۸-۵)

مکیال - (کیل) (پیمایش)

ملائک - بر ملائکه اعتبار باید آورد (۳-۲-۴) بعد مرگ ملائکه چه میپرسند (۵-۴-۱۴) همه ملائک آدم را سجده میکنند مگر ابلیس (۸-۷-۲)

کافران را بوقت قبض روح ملائک چه عذاب میدهند (۱۰-۸-۷) الله فرشتگان را به هر بنده که میخواهد میفرستند (۱۴-۱۹-۱) الله همه ملائک را حکم کرده تا آدم سجده کنند و همه ملائک سوائے ابلیس فرمان الله بردند و آدم را سجده کردند (۱۵-۱۷-۷) الله و ملائکه بر نبی صلوة میخوانند (۲۲-۳۳-۷) بروز حشر یا بوقت مرگ ملائکه نازل میشوند (۲۶-۴۱-۴) ملائکه بندگان خدا هستند اما کافران ایشان را زنان می پنداشتند (۲۵-۴۳-۲) ملائکه اعمال هر کس مینویسند (-۷) بعضے از کافران ملائکه را بنامهائے زنان میخوانند (۲۷-۵۳-۲) (آدم) (ابلیس)

ملت - (دین)

مُلک - سوره الملک (۲۹-۶۷) مُلک آسمان و زمین برائے الله است (الله)

ملک الموت - موکل برائے قبض کردن روح (۲۱-۳۲-۱)

ممتحنه - سوره الممتحنه (۲۸: ۶۰)

من - من و سلوٰے بر بنی اسرائیل نازل شده (۱-۲-۶) (۹-۷-۲) (۱۳-۲۰-۴) (سلوٰے)

منازعت - بوقت منازعت بر فیصلہ اللہ و رسول و اصحاب باید رفت (۵-۴-۸)

منافق - منافقان - چہ کس را منافق گفتہ میشود (۲-۲-۲۵) تفاوت میان موافق و مومن (۴-۳-۱۸) منافق در ظاہر محبت نماید ولیکن مسلمان نیست (۵-۴-۱۲) منافق را دوست نباید گرفت بل ورا باید کشت (ایضاً) اقسام منافق (ایضاً) منافق کہ بر حکم رسول راضی نیست بجہنم میرود (۵-۴-۱۸ و ۲۱) منافقان عذاب الیم بینند (--۲۰) منافقان اللہ را فریب میدہند - نماز ایشان درست نہ (--۲۱) منافقان و کافران کہ میان رسولان و فرق میکنند عذاب خواہند دید (۶-۴-۲۱) بعضے از منافقان و کافران کہ از دل مسلمان نبودند (۶-۵-۶) منافقان از توریت کارہا ربستہ میکردند (--۷) احوال منافقان (۱۰-۹-۷ و ۸) منافقان فاسق ہستند و در جہنم خواہند بود (--۹) منافقان و اہل جہنم نشوند و عذاب ببینند. (۲۶-۴۸-۱) سورۃ المنافقون (۲۸-۶۳) بر منافقان و بر سوگند ایشان اعتبار نباید کرد (۲۸-۶۳-۱) منافقان دشمنند ایشان را باید کشت (ایضاً)

منطق الطیر - سلیمان زبان مرغان آموختہ شدہ (۱۹-۲۷-۲)

منکر - بروز حشر حالت منکر چہ خواہد بود (۵-۴-۱۰) منکر رسول بجہنم برود (۵-۴-۱۷)

موت - موت برائے آخرت بہتر ست (۱-۲-۱۱) از موت ترسیدن عبث است

(۲-۲-۳۲) موت از اللہ مقرر است (۱۴۰-۳-۴) موت تعلق بر تقدیر دارد (-۱۷) ہر نفس ذائقہ موت خواہد چشید (-۱۹) ہر جا کہ کسے باشد موتش میرسد (۵-۴-۱۱) ہر نفس موت خواہد چشید (۲۱-۲۶-۶) گریختن از موت سودے ندارد (۲-۳۳-۲۱) (مرگ) (اجل)

مودت فی القربیٰ۔ بدلہ ایست کہ برائے پیغمبر از طرف مومنان واجب است (۳-۱۴-۲۵)

موز۔ (نیل)

موسیٰ۔ وعدۂ چہل شب با او (۶-۲-۱) معجزہ عصا کہ آب از سنگ پیدا کردہ (-۷) تعداد فرقہ ہائے موسیٰ (ایضاً) توریت بموسیٰ دادہ شدہ (ایضاً) موسی یکے از پیغمبران بودہ (-۱۶) یہود از موسی سوال معجزہ وغیرہ میکنند (۶-۴-۲۲) اللہ بموسی کلام کردہ (-۲۳) وعظ موسیٰ بقوم خود (۶-۵-۴۰) توریت بر موسیٰ نازل شدہ (۷-۹-۱۱) (۸-۹-۱۹) موسی برائے فرعون و سرداران او فرستادہ شدہ (۹-۷-۱۳) گفتگوئے او با فرعون معجزہ عصا کہ بصورت اژدہا میگردد و ید بیضا (ایضاً) فرعون ہمہ ساحران را طلبد (۹-۷-۱۴) تفاوت میان سحر ساحران و معجزہ موسیٰ (ایضاً) ساحران ایمان میآرند۔ رسم کشتن پسران و گذاشتن دختران بحکم فرعون (۹-۷-۱۵) سزائے آل فرعون بقحط و بلاہائے دیگر مثل غوکہا و جراد و قمل (-۱۶) غرق شدن فرعون بالشکر در دریائے قلزم (ایضاً) موسے با بنی اسرائیل بسلامت از دریا عبور میکنند (۹-۷-۱۶) وعدۂ اللہ با موسیٰ در چہل شب تمام شد

توریت بر موسیٰ نازل شده (- ۱۷) موسیٰ برادر خود هارون را خلیفه خود
میکند (ایضاً) کلام کردن الله با موسیٰ و تجلی دیدار با نمودن ـ نازل شدن
الواح (ایضاً) قوم موسیٰ بچه گاو را میپرستند (۹ - ۷ - ۱۸) موسیٰ هفتاد نفر
برائے دیدار الله میگزیند ـ صاعقه بر ایشان می افتد و ایشان می میرند (ـ ۱۹)
قصه موسیٰ و هارون و فرعون و گفتگوے ایشان باهم (۱۱ - ۱۰ - ۸) مقابله موسیٰ
با ساحران ـ وحی موسیٰ و برادرش می آید (- ۹) موسیٰ بفرعون و سردارانش
فرستاده شد (۱۲ - ۱۱ - ۹) کتاب بموسیٰ داده شد (- ۹ و ۱۰) موسیٰ برائے
هدایت قوم فرستاده شده (۱۳ - ۱۴ - ۱) گفتگوے موسیٰ با قوم خود در باب آل
فرعون و کشتن پسران (ایضاً) الله بموسیٰ کتاب داده تا هادی بنی اسرائیل شود
(۱۵ - ۱۷ - ۱) نه آیت بینی نشان بموسیٰ داده شد ـ فرعون تهمت جادوگری بر او
مے بندد (- ۱۲) موسیٰ همراهی یوشع برائے ملاقات خضر بمجمع البحرین میرود
و ماهی بریان گم میکنند (۱۵ - ۱۸ - ۹) گفتگوے موسیٰ و خضر ـ خضر او را میگوید که
از هر واقعه که بیند ازو نپرسد (ایضاً) خضر کشتی را غرق میکند (۱۵ - ۱۸ - ۱۹)
خضر پسرے را قتل میکند و دیوار از جا مے افگند (ایضاً) خضر حقیقت هر واقعه
مذکور میکند (ایضاً) موسیٰ رسول الله بود و نبی مخلص (۱۶ - ۱۹ - ۲۰) موسیٰ بجانب
طور خوانده شد ـ برادرش هارون برائے مدد داده شد (ایضاً) موسیٰ آتش مے بیند
(۱۶ - ۲۰ - ۱) موسیٰ بوادی مقدس طوے میرسد و کلام ربّ مے شنود (ایضاً) در اول
وحی حکم نماز نازل شده ـ معجزه عصا و ید بیضا (ایضاً) موسیٰ بفرعون فرستاده شد
و برادرش هارون وزیر او کرده شد ـ بمادر موسیٰ در خواب وحی آمده و او موسیٰ را

بند کردہ صندوق در دریا انداختہ کہ آخر بفرعون رسید (۱۹-۲۰-۲) موسیٰ
باز بمادر خود رسید و پرورش یافتہ و از غم نجات یافتہ (ایضاً) گفتگوے ایشان
با فرعون (ایضاً) موسیٰ بیان قدرت اللہ میکند (ایضاً) پیش ہمہ مردمان موسیٰ
معجزہ میکند (۱۹-۲۰-۳) ہمہ ساحران در گمان میمانند۔ وعظ موسیٰ بفرعون
درباب جزاے اعمال نیک (ایضاً) موسیٰ در دریا راہ خشک یافتہ و فرعون
کہ پسش رفتہ غرق شد (۱۹-۲۰-۴) سامری قوم موسیٰ را گمراہ میسازد۔
موسیٰ بعد چہل روز باز میآید و قوم خود را نصیحت میکند۔ سامری از مردمان
زیورہا گرفتہ گوسالہ میسازد و میگوید کہ این اللہ ہست (ایضاً) موسیٰ و ہارون را
معجزہ دادہ شد۔ ایشان از رب خود می ترسیدند (۱۷-۲۱-۴) موسیٰ
و برادرش ہارون بطرف فرعون و سرداران او آمدند۔ باو کتاب دادہ
شد (۱۸-۲۳-۳) کتاب باو فرستادہ شد۔ و برادرش ہارون ہم باو دادہ شد
(۱۹-۲۵-۴) موسیٰ بقوم فرعون فرستادہ شد کہ ظالم بودند۔ بہ ہارون برادرش
ہم وحی شدہ ہر دو بفرعون میروند و در باب بردن بنی اسرائیل بشام گفتگو
میکنند (۱۹-۲۶-۲) موسیٰ پیش فرعون معجزہ ہا میکند معجزہ عصا و ید بیضا
(--۲) ہمہ ساحران جمع میشوند و بموسیٰ مقابلہ میکنند۔ موسیٰ بر ایشان
غالب میشود و ایشان ہمہ سجدہ میکنند (--۳) موسیٰ با قوم خود از دریا
میرود و فرعون کہ پسش میرود غرق میشود (--۴) قصہ موسیٰ کہ آتش میبیند
(۱۹-۲۷-۱) موسیٰ آواز از غیب میشنود۔ معجزہ عصا و ید بیضا میبیند (ایضاً)
بمادر موسیٰ وحی میشود کہ موسیٰ را در دریا انداز د (۲۰-۲۸-۱) آل فرعون آن

صندوق میکشند (ایضاً) مادر موسیٰ را برائے شیر دادن میطلبند
(ایضاً) موسیٰ شخصے را ہلاک میکند (۱-۲) موسیٰ از شہر
بمدین مے گریزد (ایضاً) موسیٰ بر چاه دو زن مے بیند ایشان را
آب میدہد- موسیٰ را بہ پدر خود مے برند واو را نوکر میکنند (۱-۳)
یکے ازان زنان را بموسیٰ در نکاح میدہند (ایضاً) بعد مدتے موسیٰ
بطرف کوہ آتش مے بیند (۱-۴) آنجا فریاد مے شنود کہ من
خدایم- موسیٰ عصا مے اندازد کہ مار میشود (ایضاً) معجزه ید بیضا
فہم میکند (ایضاً) موسیٰ برائے ہارون دعا میخواہد (ایضاً)
لشکر فرعون را بدریا مے برد (ایضاً) اللہ موسیٰ را نبی خود میکند
وکتاب باو میفرستد (۱-۵) در ایام او قارون و فرعون و
ہامان عذابہا دیدند (۲۰-۲۹-۱۴) برائے ہدایت بنی اسرائیل کتاب
باو داده شده (۲۱-۳۲-۳) بعضے از معتقدان بر موسیٰ تہمت کشتن
ہارون مے نہند (۲۲-۳۳-۹) احسان اللہ بر موسیٰ و ہارون
(۲۳-۳۷-۱۴) موسیٰ بفرعون وہامان وقارون فرستاده شده
وگفتگوئے ایشان (۲۴-۴۰-۳) بموسیٰ ہدایت وکتاب داده
شده ووارث بنی اسرائیل کرده شده (۱-۶) موسیٰ کتاب
داده شده (۲۵-۴۱-۶) موسیٰ بفرعون فرستاده شده وقصۂ او (۲۵-۴۳-۵)
احوال موسیٰ وفرعون (۲۵-۴۴-۱ و ۲) موسیٰ بفرعون فرستاده شد
(۲۶-۵۱-۲) احوال او (۳۰-۷۹-۱)

مؤمن - مومنان - غلام مؤمن هم از مشرک آزاد بهتر است (۲-۲-۲۷)
کافر دوست مؤمن نباشد (۳-۳-۳۰) مؤمن را چه اجر حاصل
میشود (-- ۶) تفاوت میان مؤمن و منافق (۴-۳-۱۸) مؤمن
چه ثواب خواهد یافت (-- ۲۰) (۵-۴-۸) مؤمن را نباید که
مومنے را بکشد والا سزا یابد (-- ۱۳) مؤمنان چه اجر یابند
(۷-- ۱۸) اگر یهود و نصارا و چیدینان بر الله ایمان آرند و اعمال
نیک دارند از خوف آزاد هستند (۶-۵-۱۰) سوره المؤمن
(۲۴-۴۰) چه کسیانرا مؤمن خوانند (۹-۸-۱) مؤمنانرا اجر
بسیار حاصل خواهد شد (۶-۴-۲۱) مؤمنانرا الله هدایت میکند
(۱۷-۲۲-۷) مؤمنان داخل بهشت خواهند شد (۲۶-۸-۱۰)
مؤمنانرا باید که پدر و مادر خود را که کافر باشند دوست نگیرند (۱۰-۹-۱۴)
مؤمنان نماز میخوانند و زکوة میدهند (-- ۹) جنات عدن برائے
وعده کرده شده (ایضاً) مؤمنان و راسخان چه اجر دارند
(۶-۴-۲۲) مؤمنان مهاجران و مجاهدان درجه عظیم دارند
(۱۰-۹-۳) جنات فردوس برائے مؤمنانست (۱۶-۱۹-۱۲) مؤمنان
چه کارهائے نیک میکنند - وارثه فردوس باشیان خواهد رسید (۱۸-۲۲-۱)
الله مؤمنان بعوض مال جنت میدهد (۱۱-۹-۱۴)

مؤمنون - سوره المؤمنون (۱۸-۲۳)

مهاجر - مهاجران - کسانیکه در راه خدا هجرت میکنند چه ثواب دارند (۵-۴-۱۴)

مہاجر و مجاہد چہ اجر یابد (۱۰-۹-۱۰) مہاجران فرقہ بودند از اصحاب محمدؐ (ایضاً) مہاجران و انصار جنت خواہند یافت (۱۱-۹-۱۳) بہ مہاجران و انصار اللہ دوبارہ معافی داد (۱۱-۹-۱۴)

مہاجران کہ از سبب ظلم کافران وطن خود گذاشتہ اند در دنیا و آخرت اجر خواہند یافت (۱۴-۱۶-۶)

مہر۔ کابین (۲-۲-۳۱) مہر بزنان لازم (۴-۴-۲۰)

میثاق۔ (عہد) (وعدہ)

میزان۔ میزان برابر باید نہاد (۱-۶-۱۹) (۹-۷-۱۱) شعیب قوم خود را از کم کردن وزن در میزان منع میساز د (۱۲-۱۱-۸) (کیال) (وزن)

میراث۔ (ورثہ)

میسر۔ یعنے قمار بازی گناہ بزرگ است (۲-۲-۲۷) میسر حرام است (۷-۵-۱۲)

میکائیل۔ بر جبرئیل و میکائیل ایمان واجب (۱-۲-۱۲) شیطان جبرئیل و میکائیل را دیدہ در جنگ بدر از ابوجہل بگریخت (۱۰-۸-۶)

ن

نا توان۔ مستضعفین اگر مسلمان ہستند و در ملک کافر مے مانند معاف ہستند (۵-۴-۱۴)

نازعات۔ سورۃ النازعات (۳۰-۷۹)

ناس - سورهٔ الناس (۳۰-۱۱۴).

ناقه - از کشتن ناقه ثمود را منع شده (۱۲-۱۱-۶) ناقه معجزه از سنگ برآمده و بچه میدهد (ایضاً) قوم ثمود ناقه را میکشتند و سزا مے یابند (ایضاً) قوم صالح بخلاف حکمش ناقه را میکشتند (۸-۷-۱۰) الله ناقه را بطور دلیل به ثمود داده که آن را کشتند (۱۵-۱۷-۶) ناقه و قصهٔ صالح (۱۹-۲۶-۸) ناقه صالح کشته شد (۲۷-۵۴-۲)

نبأ - سورهٔ النبأ (۳۰-۷۸).

نبات - الله تعالے از باران اقسام نبات پیدا کرده (۷-۶-۱۲) همه نباتات در زمین موجود هستند و این قدرت الله است (۱۹-۲۶-۱) (الله) (قدرت)

نبی - نبیان - نبی کیست و چه معنی دارد (۵-۴-۹) برای همه نبیان اعدا هستند (۸-۶-۱۴) نبیان برای معشر جن هم فرستاده شدند (۸-۶-۱۵) کسانیکه نبی را ایذا میرسانند عذاب خواهند دید (۱۰-۹-۸) نبی نه خزانه دارد و نه غیب میداند و نه فرشته است (۱۲-۱۱-۳) بعضے انبیا بر بعضے فضیلت داده شده (۱۵-۱۷-۶) کافران درباب نبی چه میگفتند (۱۸-۲۳-۴) ازواج مادران امت هستند (۲۱-۳۳-۱) نبی شاهد و مبشر و نذیر و سراج منیر است (۲۲-۳۳-۶) کدام ازواج نبی را حلال اند (- - ۶) در خانهٔ نبی بے دعوت طعام نباید رفت و نه بعد از وفات نبی بزوجهٔ او عقد نکاح باید بست

(۳۳-۵۶) اللہ و ملائکہ بر نبی صلوات و درود میفرستند مومنان را ہم چنین
کردن واجبست (ایضاً) نبی برای مردمان بشیر و نذیر است (۳۴-
۳-۳۴) نبی برای ہدایت مردمان آمده از کسی اجر نمیخواہد (…-۶) انبیا
انبیا بخلایق فرستاده شدند که مردمان بالیشان مسخری کردند و در آخر
ہلاک شدند (۲۵-۴۳-۱) (انبیاء) (رسول)

نجات - اللہ مردمان نجات میدہد (۷-۹-۸) اللہ کشتی نوح و راکبان
آن نجات بخشید (۸-۶-۸) (۱۱-۱۰-۸) اللہ پیغمبران و مومنان
نجات خواہد داد (۱۱-۱۰-۱۰) اللہ شعیب را نجات داده (۱۲-۱۱-۸)

نجوم - ستاره ہا برای رہنمائی مردم آفریده شده اند (۷-۶-۱۲) (ستاره)

نحل - سوره النحل (۱۶-۱۴) اللہ نحل یعنی شہد مگس وحی فرستاده تا
از میوه ہای رنگارنگ شہد بسازد (۱۶-۱۴-۹)

نجم - سوره النجم (۲۷-۵۳)

نساء - زنان یتیمان برای حمایت در نکاح باید آورد (۵-۴-۱۹) زن ہا مثل
لباس است برای مرد (۲-۲۳-۲) در شب رمضان صحبت زنان خود
حلال است (ایضاً) زنان برای مردان مثل کشت زار اند (۲-۲-۲۸)
سوره النساء (۴-۴) نکاح با زنان (…-۱) برای ثبوت زنای زنان
چہار گواه ضروراند (۴-۴-۳) کدام زنان حلال اند (…-۴) بزور وارث
زنان بودن روا نیست (…-۳) بکدام زنان نکاح واجب (…-۴) مرد
و زن درجہ بزرگ دارد (…-۶) اگر زن بدخوئی کند چه سزا باید

داد (ایضاً) (زن)

نسخ - بعضے از آیات قرآن باعث طعنہ یہودیان نسخ شدہ (۱-۲-۱۳)

نشہ - (سکر)۔

نشانیاں - (آیات) (قدرت) (اللہ)

نصارا - نصارا کہ ایمان دارند در امن باشند (۱-۲-۸) منع اللہ میان یہود و نصارا در باب قبلہ (۔-۱۴) نصارا رنگ زرد برآدین بکار مے برند (۔-۔) ابراہیم و دیگر نبیان نہ یہود بودند و نہ نصارا (۔-۱۶) اعتقاد نصارا بر پدر و پسر روح القدس (۶-۴-۲۳) قولہائے تحدہ ایشان در باب مسیح (۶-۵-۱۰) النصارا و یہود میگفتند کہ اولاد اللہ ہستیم (۶-۵-۳) مسلمانان از دوستی با نصارا نشاید (۔-۸) اگر نصارا بر اللہ ایمان دارند از خوف آزاد ہستند (۔-۱۰) مسیح را ابن اللہ میخوانند (۱۰-۹-۵)

نصائح - اللہ بر دیان چہ نصیحتہا کردہ (۸-۴-۱۹)۔

نصر - سورہ النصر (۳۰-۱۱۰)

نصرت - نصرت و فیروزی در دست اللہ ہست (۹-۸-۱) (۔-۲) (فتح)

نصیب - برائے ہر مرد و زن نصیب مقرر (۵-۴-۵) نصیب برائے ہر کس مقرر است (۱۴-۱۶-۷)

نعمت - در نعمت اللہ انکار نباید کرد (۱۴-۱۴-۱۵) نعمت اللہ از شمار بیرون است (۱۴-۱۶-۲)

نفس۔ قتل نفس حرام است (۱-۶-۱۹) اللہ ہیچ نفس تکلیف نمید ہد (ایضاً) نفع وضرر نفس خود را اختیار کسے نیست (۹-۷-۲۳) خلقت عالم از یک نفس وجان (۹-۷-۲۴)

نفقہ (خرچ)

نکاح۔ نکاح با زن در عدت جائز نیست (۲-۲-۳۰) نکاح با یک زن کافی نیست ولا کن سہ یا چہار ہم روا ہستند (۴-۴-۱) نکاح با کدام زن واجبست (-۴) نکاح با کدام کس از خویشان حلال و با کدام حرام (ایضاً) نکاح با زنان بیوہ و غلام ہم رواست (۱۸-۲۴-۴) نکاح با زن بعد طلاق ہم جائز میشود (۲۲-۳۳-۶) (زن) (النساء)

نماز۔ نماز را قائم باید داشت (۷-۶-۹) مردمانِ نمازی از نیکانند (۹-۷-۲۱) مومنان نماز میخوانند و زکوۃ میدہند (۱۰-۹-۹) بوقت غروب آفتاب و تاریکیِ شب نماز باید کرد (۱۵-۱۷-۹) نماز با آواز بلند باید خواند و نہ تمام آہستہ (-۱۲) پیش از طلوع آفتاب و پیش از غروب او و شب وقتہا تسبیح و نماز زند (۲۶-۵۰-۳) (صلوات)

نمل۔ سورۃ النمل (۱۹-۲۷) سلیمان بوادی النمل میرسد (۱۹-۲۷-۲) گفتگوئے سلیمان با مور (ایضاً) (مور) (سلیمان)

نوح۔ یکے از پیغمبران بودہ (۳-۳-۴) نوح رسول خدا بودہ گفتگوئے او با قوم خود (۸-۷-۶)

نجات کشتی نوح از طوفان و غرق شدن کافران (ایضاً) قوم نوح و عاد و
ثمود و قوم ابراهیم و اصحاب مدین همه از انبیان بر جان خود ظلم کردند
(۱۰-۹-۹) بر نوح و دیگر نبیان وحی شده (۶-۴-۲۳) قصهٔ نوح گفتگوی
او با قوم خود - نوح یکی از مرسلین بود - الله او را معه دوستان نجات
داده (۱۱-۱۰-۸) نوح بقوم خود فرستاده شده (۱۲-۱۱-۳) بحث قوم با نوح
(ایضاً) گفتگوی نوح با قوم خود (ایضاً) نوح وحی کرده شده (۱۲-۱۱-۴)
نوح کشتی میسازد - قوم بر آن مسخری مے کنند - تنور جوش میزند - جفتے از هر قسم
جانور داخل کشتی میشود - طوفان موج میزند (ایضاً) نوح پسر را مے طلبد
(ایضاً) پسرش نمی آید و غرق میشود - تا چهل روز آب مے بارد - و بعد شش
ماه کشتی بر جبل جودی مے نشیند - نوح از الله سوال در حق پسر خود میکند
و سوال رد میشود (۱۲-۱۱-۴) وعدهٔ الله با نوح که باز آفتے بر انش نازل
نخواهد شد (ایضاً) نوح از رسولان الله بوده (۱۳-۱۴-۲) بحث قوم با
رسولان (ایضاً) نوح یکے از انبیا بوده (۱۶-۱۹-۴) نوح از سختی آزاد
کرده شده و دشمنان او غرق کرده شدند (۱۷-۲۱-۶) نوح بقوم
فرستاده شد گفتگوی و بحث او با قوم خود (۱۸-۲۳-۲) نوح بحکم الله کشتی
میسازد - طوفان از تنور مے آید و کافران غرق میشوند (ایضاً) قوم او
که بر نبی دروغ میگفتند غرق شدند (۱۹-۲۵-۴) قصهٔ نوح و برادرشس
انو او قوم او را از کشتی نجات داده میشود (۱۹-۲۶-۶) نوح رسول خدا
بوده و پنجاه سال کم از یک هزار سال عمر داشت (۲۰-۲۹-۲) بوقت طوفان

کشتی او را انجات داده شد (۲۳-۲۷-۳۰) نوح با قوم خود قدرت اللہ را بیان میکند (۲۹-۷۱-۲۳۱) ذکر نوح (۲۷-۱۴-۵۴-۲) سورۂ نوح (۲۹-۷۱) نصیحت نوح بقوم خویش (۲۹-۷۱-۱)

نور - سورۂ النور (۱۸-۲۴) در انجیل ہدایت و نور نازل شدہ (۶-۵-۶) اللہ نور آسمان و زمین ہست مثل آن (۱۸-۲۴-۵)

نوشتہ - بہرکس نوشتہ میرسد (۱۰-۹-۷)

نیاز - از پیدایش زراعتہا و جانوران بنام اللہ باید داد (۸-۶-۱۶) نیاز کعبہ باید داد (۶-۵-۱) (ہدیہ) (زکوۃ)

نیک و بد - ہر نیک و بد بر نفس کنندہ میآید (۲۵-۴۵-۲) نیک و بد پیش اللہ یکسان و برابر نیست (ایضاً) (نیکی) (عمل) (باقیات الصالحات)

نیکبخت - کسے کہ نیکبخت و سعید ہست در بہشت آرام خواہد یافت (۱۲-۱۱-۹)

نیکان - نیکان و ایمانداران چہ اجر خواہند یافت (۸-۷-۵) جائے بہتر یعنی جنات عدن برائے ایشان ہست (۱۶-۱۳-۴) نیکان چہ اجر بینید (۱۵-۱۸-۴) بعضے خصلتہائے نیکان (۲۹-۷۰-۱) نیکان چہ لذتہا بینید (۲۹-۷۶-۱)

نیکی - نیکیہا - جزائے نیکیہا و سزائے بدیہا چیست (۹-۷-۱۲) (۱۱-۱۰-۳) نیکیہا بدیہا را میبرند (۱۲-۱۱-۱۰) ہر کسکہ ایفائے وعدہ اللہ کند و خوف خدا دارد و صبر و صلوۃ میکند بہشت خواہد رفت (۱۳-۱۳-۳) ہر کس کہ برخلاف این نیکیہا میکند برائ

لعنت ہست (ایضاً) نیکی برائے نفس کنندہ است و بدی ہم برائے او (۱۵-۱۷-۱) (عمل) (باقیات الصالحات) (صالح)

و

واقعہ ۔ سورۃ الواقعہ (۲۷-۵۶)

وادی النمل ۔ گفتگوئے سلیمان با موران در وادی النمل (۱۹-۲۷-۲)

وادئ مقدس طویٰ ۔ موسےٰ بآن وادی میرود و کلام رب بگوشش میرسد (۱۶-۲۰-۱)

والدین ۔ احسان بوالدین واجب (۱-۲-۱۰) حق والدین ادا باید کرد (۵-۴-۶) احسان بایشان باید کرد ۔ (۸-۹-۱۹) بوالدین مہربانی باید کرد و قول تعظیم بایشان باید گفت و در حق ایشان دعائے رحمت باید کرد (۱۵-۱۷-۳) حق والدین در دنیا از ہمہ بالاتر است لاکن ازدین حق اللہ کمتر ست (۲۰-۲۹-۱) شکر اللہ و والدین باید کرد (۲۱-۳۱-۲) بوالدین احسان باید کرد کہ ایشان برائے اولاد تکلیف میکشند (۲۶-۴۶-۲) از والدین بری نباید شد (ایضاً)

وحدت ۔ وحدت اللہ (۲-۲-۲۰) (۳-۳-۲) وغیرہ (اللہ)

وحی ۔ جبرئیل قرآن را بوحی آوردہ (۱-۲-۱۲) بر محمد و نوح و دیگر نبیان وحی نازل شدہ (۶-۴-۲۳) قرآن بر محمد وحی شدہ (۷-۹-۲)

وفا - وفا بعہد بہتر (۳۱-۳-۹) (ایفاء)

وقت - وقتہائے عبادت (۱۲-۳۰-۲) (نماز) (صلوات)

ھ

ہابیل - پسر آدم - قربانی ہابیل قبول افتاد از ان برادرش قابیل حسد برد و او را کشت (۶-۵-۵) (قابیل)

ہجرت - ہاجران - کسانیکہ در راہ خدا ہجرت کنند (۲-۲-۲۷) ہاجر خیلے ثواب دارد (۴-۳-۲۰) ہاجران فی سبیل اللہ را اللہ رزق خوب میرساند (۱۷-۲۲-۸) ہاجران مومنان درجہ عظیم دارند (۱۰-۹-۳) (مہاجر)

ہاروت - ہاروت وماروت فرشتگان بابل بودند وسحر بمردمان میآموختند (۱-۲-۱۲) (ماروت) (بابل)

ہارون - یکے از رسولان بودہ (۶-۴-۲۳) موسے برادر خود ہارون را خلیفہ خود میکند (۹-۷-۱۷) موسے وہارون معجزہ دادہ شدہ بودند (۱۷-۲۱-۴) ہارون بموسی برائے مدد دادہ شدہ (۱۶-۱۹-۴) (۱۶-۲۰-۲) بہ ہارون ہم وحی شدہ - او بہمراہی موسے بفرعون میرود و بنی اسرائیل را بشام مے برند (۱۹-۲۶-۲) بر موسی تہمت کشتن ہارون مے نہند (۲۲-۲۳-۹) (موسی) (فرعون)

ہامان - وزیر فرعون بود و بچگان نرینہ میکشت (۲۰-۲۸-۱) موسی بفرعون و

وہامان و قارون فرستادہ شدہ (۲۴-۲۰-۳۳) (فرعون)

ہدایت - ہدایت اللہ ہدایت حقیقی ہست نہ دیگر (۱-۲-۱۱۴) اگر اللہ ہدایت کسے میکند سینۂ او باسلام میکشاید (۸-۶-۱۵) ہدایت اللہ مفید ہست (۱-۲-۱۴) کدام مردمان بر ہدایت ہستند (۱-۲-۱) ہدایت در دست خداست (۵-۴-۱۲) اللہ آن کس را ہدایت میکند کہ پیروی رضائے او میکند (۶-۵-۳) ہدایت آنست کہ اللہ میکند (۷-۹-۹) اللہ بطرف حق ہدایت میکند (۱۱-۱۰-۴) ہدایت و گمراہی ہر کس بر نفس او ست (۱۱-۱۱-۱۱) ہدایت در دست خداست بھر کہ میخواہد میدھد (۱۴-۱۶-۵) ہدایت و گمراہی حسب مرضی اللہ ہست (۱۴-۱۶-۱۳) پیغمبر خدا کسے را ہدایت نمیکند مگر کسیکہ او خواہد (۲۰-۲۸-۶) ہدایت و گمراہی در دست اللہ است (۲۲-۳۵-۲) (گمراہی)

ہُدہُد - سلیمان ہدہد را نمی بیند و انتظار او میکند (۱۹-۲۷-۲) ہُدہُد خبر بلقیس مے آرد (ایضاً) گفتگوئے ہدہد با بلقیس - جواب سلیمان میآرد (۱۹-۲۷-۳) (سلیمان) (بلقیس) (سبا)

ہدیہ - رسم قربانی (۲-۲-۲۴) نیاز کعبہ باید داد و آنرا بیحرمت نباید کرد (۶-۵-۱) (قربانی) (نیاز)

ہرزہ گوئی - زیادہ گوئی در دین نباید کرد (۶-۴-۲۳)

ہفت - ہفت آیہ سورۂ فاتحہ وظیفہ خوبست (۱-۱-۱) جملہ ہفت زمین

(۱-۲-۳) ہفت آسمان در دو روز آفریده شدند (۲۴-۴۱-۲)

• بادشاه مصر در خواب ہفت گاو فربه و ہفت گاو لاغر و ہفت خوشه خشک و تر بیند و یوسف تعبیر آن خواب میکند (۱۳-۱۲-۶)

جہنم ہفت دروازه دارد (۱۴-۱۵-۳)

ھمزہ - سوره الہمزه (۳۰-۱۰۴)

ھمسایگان - حق ہمسایگان ادا باید کرد (۵-۴-۶)

ھود - ہود برادر عاد بوده و رسول خدا گفتگوے او با قوم خود - رحمت اللہ با قوم او (۸-۷-۹) سورۂ ہود (۱۲-۱۱) قصه ہود برادر عاد (۱۹-۲۶-۷) ہود نصیحت بقوم خود میکند و باب توبه (۱۲-۱۱-۵) ہود عاد را در احقاف ترسانید در آخر گنہگاران سزا دیدند (۲۶-۴۶-۳)

ی

یاجوج - بیان یاجوج و ماجوج (۱۶-۱۸-۱۱) امر دو بروز حشر بیرون خواہند آمد (۱۷-۲۱-۷) ذوالقرنین درمیان دو دیوار رسید یاجوج و ماجوج آنجا میباشند (۱۶-۱۸-۱۱) (ذوالقرنین - سکندر) (ماجوج)

یادکردن - (ذکر)

یتیمان - مراحمت احوال ایشان بہتر (۱-۲-۱۰) اصلاح با ایشان بہتر (۲-۲-۲۷) مال ایشان بامانت باید داد (۴-۴-۱) نکاح با ایشان (ایضاً) مال ایشان بسزاے کسانیکه مال ایشان بظلم میخورند (ایضاً)

حق یتیمان را ادا باید کرد (۵-۴-۶) طمع مال ایشان نباید کرد و نزدیک
آن نباید رفت (۸-۹-۱۹) (۱۵-۱۷-۴)

یحیی۔ پیغمبرے بودہ۔ بہ زکریا بشارت او دادہ شدہ (۳-۴-۱۳) اللہ باو
در پیری پسر میدہد۔ بحکم اللہ کہ سہ شب با کسے حرف نمی زند (۱۶-۱۹-۱)
یحیی پاک و امین و پرہیزگار بودہ (ایضاً) کارہائے خیر میکرد۔
(۱۷-۲-۶) زکریا)

ید اللہ۔ دست اللہ بند نیست کشادہ است یعنی دست فضل و مہر
(۶-۵-۹) دست اللہ بر دستہائے بیعت کنندگان است (۲۶-۱۸-۱)

ید بیضا۔ معجزہ موسیٰ (۹-۷-۱۳)

یٰس۔ سورہ یٰس (۲۲-۳۶)

یسع۔ نام یکے از پیغمبران (۷-۶-۱۰)

یعقوب۔ ابراہیم بہ یعقوب نصیحت میکند (۱-۲-۱۶) یعقوب یکے از رسولان
بودہ و وحی کردہ شدہ (۶-۴-۲۳) ابراہیم را بشارت اسحاق و
یعقوب از اللہ می آید (۱۲-۱۱-۷) نعمت اللہ بہ آل یعقوب (۱۲-۱۲-۱)
اللہ بہ ابراہیم اسحاق و یعقوب میدہد (۱۶-۱۹-۳) اسحاق و یعقوب
بہ لوط دادہ شدہ (۱۷-۲۱-۵) (یوسف)

یوسف۔ سورہ یوسف (۱۲-۱۲-۱) خواب یوسف در باب یازدہ ستارہ وغیرہ
(ایضاً) تعبیر پدرش (ایضاً) مشورہ برادران برائے قتل یوسف
(۱۲-۱۲-۲) از پدر رخصت میگیرند و یوسف را بہ جنگل میبرند۔ یوسف را

در چاه میاندازند۔ قافله آنجا میرسد و دلو مے اندازند و یوسف را
بیرون میآرند (ایضاً) او را در مصر فروشند (۱۲-۱۲-۳) عزیز مصر
او را میخرد و فرزند خود میکند۔ الله یوسف علم تعبیر و عقل میآموزد۔ زن
عزیز برا و عاشق میشود و بر او جبر میکند۔ یوسف بمکر زن گرفتار میشود
(ایضاً) زنان مصر دستهائے خود مے برند از حیرت (۱۲-۱۲-۴)
یوسف در زندان قید میشود (ایضاً) دو جوان دیگر در آن زندان
رفیق یوسف هستند۔ خواب مے بینند و او تعبیر میکند (۱۲-۱۲-۵)
یوسف بر رفیق وعظ میکند (ایضاً) ملک در خواب هفت گاو فربه و هفت
گاو لاغر و هفت خوشه خشک و هفت تر مے بیند (۱۲-۱۲-۶) یوسف
تعبیر آن خواب میکند (ایضاً) زن عزیز حقیقت را بیان میکند (۱۲-۱۲-۷)
برادران یوسف میآیند و او را مے شناسند (--۸) و باز میگروند (ایضاً)
برادر یوسف را باز میآرند (ایضاً) یوسف ایشان را تهمت دزدی میدهد
(۱۲-۱۲-۹) یوسف برادر خود را غلام کرده میگیرد (ایضاً) به یعقوب خبر
میرسد و او افسوس میکند (۱۲-۱۲-۱۰) یوسف خود را ظاهر میسازد (ایضاً)
قمیص یوسف به یعقوب مے برند چشم او روشن میشود و همه بمصر مے آیند
(۱۲-۱۲-۱۱) تعبیر خواب یوسف میشود که همه برادران سجده باو میکنند
(ایضاً) یعقوب به بنی اسرائیل فرستاده شده (۲۴-۲۰-۱۴)
یوشع۔ قصه یوشع و خضر و موسے (۱۵-۱۸-۹) موسی بهمراهی یوشع برائے
ملاقات خضر بمجمع البحرین میرود و ماهی بریان میگیرد (ایضاً)

یونس - نام یکے از پیغمبران (۶-۷-۱۰) سورۂ یونس (۱۱-۱۰) قوم او عذاب دیده در دنیا یقین آوردند و امان یافتند - کسے دیگر ہمچنین امان نیافت (۱۱-۱۰-۱۰) یونس یعنی ذی النون در تاریکی ہا نہ بار برآب زد و نجات یافت (۱۷-۱-۲-۶) یونس از یادان جنتر قبیلی بود برائے ہدایت مشرکان بہ نینوائے رفت - در راہ او را در آب می انداز ماہی در افرو میگیرد و باز بکنارہ مے اندازد (ایضاً) یونس یکے از رسولان بود - در شکم ماہی رفتہ باز بیرون آمد (۲۳-۷-۳-۵) صاحب الحوت - اشارہ بہ یونس (۲۹-۶۸-۲) پیش اللہ برگزیدہ است (ایضاً) یکے از انبیا بودہ (۶-۴-۲۳)

یہود - یہود کہ ایمان دارند در امن باشند (۱-۲-۸) یہود و نصارا را خود را از دیگران بہتر میدانستند (-۱۴) یہود کفر میکردند (۱-۲-۱۱) یہود در کتاب خود تغییر و تبدیل کردند (۲-۳-۲۱) ایشان برائے یافتن تعریف مردمان کارہائے بد میکردند (۴-۳-۹۹) یہود بر کتاب خود عمل نمیکردند (۳-۳-۳) بعضے از خرابی ایشان (۵-۴-۷) بسحر و طاغوت اعتبار داشتند (-۸) از موسے سوال معجزہ میکردند و گوسالہ را می پرستیدند - ایشان کفر کردند و وعدہ شکستند (۶-۴-۲۲) یہود بر مریم بہتان کردند (ایضاً) اگر یہود بر اللہ ایمان دارند و اعمال نیک کنند از خوف آزاد ہستند (۶-۵-۱۰) یہود و نصارا کہ منافق ہستند برائے

دوستی مسلمانان لائق نیستند (۶-۵-۸) بر یہود کدام جانوران
حرام شدند (۸۱-۶-۱۸) دوازدہ اسباط یہود (۹-۷-۲۰) من و سلوی
بر ایشان نازل شدہ (ایضاً) بشکل بوزینہ بدل شدند (--۲۱)
یہود عزیر را پسر اللہ میخوانند (۱۰-۹-۸) بر یہود ہم آن چیز
حرام شدہ کہ بمحمد بیان کردہ شد (۱۴-۱۶-۱۵) اللہ
بروز قیامت میان نصارا و مجوس فیصلہ خواہد کرد (۱۷-۲۲-۲)
(موسیٰ) (بنی اسرائیل)

تمت بالخیر

تعداد حروف ہجا و حرکات و سکنات قرآن شریف

(موافق قول عبد العزیز بن عبد اللہ کذا فی البستان للفقیہ ابو اللیث سمرقندی)

کلمات	۷۶۴۳۰	اعشار کوفی	۴۲۳
حروف	۳۲۰۲۶۷۰	اعشار بصری	۶۲۳
فتحات	۳۵۲۴۳	اخماس کوفی	۸۴۷
ضمات	۸۸۰۴	اخماس بصری	۱۲۴۶
کسرات	۳۹۵۸۲	آیات کوفی	۶۲۳۶
نقاط	۱۰۵۶۸۴۰	آیات بصری	۶۲۱۶
مدات	۱۷۷۱	آیات شامی	۶۲۵۰
تشدیدات	۱۲۵۴	آیات مکی	۶۲۱۲
سورتیں	۱۱۴	آیات عراقی	۶۲۱۴
رکوع	۵۴۰	آیات عامہ	۶۶۶۶

ا	۴۹۸۷۲	ط	۱۲۷۴
ب	۱۱۴۳۵	ظ	۸۴۲
ت	۱۱۹۹	ع	۹۲۲۰۰
ث	۱۲۷۶	غ	۲۲۰۸
ج	۳۲۷۳	ف	۸۴۹۹
ح	۹۷۳	ق	۶۸۱۳
خ	۲۴۱۶	ک	۹۵۲۲
د	۵۶۴۲	ل	۳۴۳۲
ذ	۴۶۹۷	م	۲۶۵۳۵
ر	۱۱۷۹۳	ن	۲۲۵۶۰
ز	۱۵۹۰	و	۲۵۵۳۶
س	۵۸۹۱	ہ	۱۹۰۷۰
ش	۲۲۵۳۰	لا	۳۷۲۰
ص	۲۰۱۳	ی	۲۵۹۱۹
ض	۱۹۰۷		

مع ... عند المتاخرین سجدہ ۱۲ ... اتفاقی

مع ... عند المتقدمین سجدہ ... اختلافی